

“FORMEM- NOS JUNTS”

TREBALL FINAL DE GRAU

Alina Ribes Martínez-Màrquez

Grau d'Educació Social

Montserrat Lacalle Sistere

Itinerari: Salut i Promoció de l'Autonomia

2016 – 2017

23 de juny de 2017

Facultat d'Educació Social i Treball Social Pere
Tarrés

RESUM

El treball "Formem-nos junts" és un projecte sobre com les persones grans poden continuar formant-se en la seva nova etapa. Fer-los participis i integrar-los en el procés d'aproximació als gossos i de participació en l'entrenament d'un futur gos d'assistència i d'un gos de teràpia. Es pretén treballar els objectius d'apoderar a les persones grans per entrenar un gos, introduir-les en el món dels gossos i conèixer el procés d'entrenament. El projecte té tres perspectives: formar-se en el creixement personal individualment, formar-se conjuntament amb d'altres persones i formar un gos d'assistència.

Paraules clau: persones grans, apoderar, gos d'assistència, entrenament, formació.

RESUMEN

El trabajo "Formándonos juntos" es un proyecto de cómo las personas mayores pueden continuar formándose en su nueva etapa. Hacerlos partícipes e integrarlos en el proceso de aproximación a los perros y de participación en el entrenamiento de un futuro perro de asistencia y de un perro de terapia. Se pretende trabajar los objetivos de apoderar a las personas mayores para entrenar un perro, introducirlas en el mundo de los perros y conocer el proceso de entrenamiento. El proyecto tiene tres perspectivas: formarse en el crecimiento personal individualmente, formarse conjuntamente con otras personas y formar un perro de asistencia.

Palabras clave: personas mayores, apoderarse, perro de asistencia, entrenamiento, formación.

ABSTRACT

The work "Training together" is a project which shows how elderly people can continue training at this stage of life. Involving and integrating them into the process of approaching dogs and participating in the training of a future guide dog as well as a therapy dog. The aim of the project is enable the elderly to train a dog, introduce them to the world of dogs and to know the training process. The project has three aspects: training in personal development, training with other people and training a guide dog.

Keywords: elderly, hold, assistance dog, training together.

AGRAIMENTS

Per poder dur endavant aquest treball s'ha necessitat de la col·laboració de moltes persones. És per aquest motiu que voldria mostrar el meu agraïment a una sèrie de persones que han fet possible la realització d'aquest Treball Final de Grau.

Primer de tot voldria agrair a la meva tutora del Treball, la Montserrat Lacalle per guiar-me, indicar-me i aconsellar-me per millorar aquest treball i fer-lo realitat.

Voldria agrair a la Fundació Pere Tarrés per deixar-me escollir un centre i per facilitar-me poder-lo realitzar, a més de l'Espai de Gent Gran La Violeta per deixar-me un espai, poder captar les persones pel taller i ajudar-me si algun cop ho necessitava.

Agrair als meus pares per tot el suport que m'han aportat en tot moment, en els moments de satisfacció i en els moments d'estrès, per tal de poder gaudir dia a dia del procés de creació d'aquest treball. Però també de deixar-me escollir sempre el que he volgut, com la carrera i acompanyar-me sempre en les situacions que visc.

Finalment, donar les gràcies al meu gos Kumo, perquè sense ell no es podria haver dut aquest treball a la pràctica i també per la seva manera de ser perquè m'ha aportat moltes alegries tant a l'inici, durant i després del projecte.

Moltes gràcies a tots, de tot cor.

PROVERBI JAPONÈS

好きこそ物の上手なれ

(Suki koso mono no joozo nare)

Per aprendre alguna cosa, el principal és que a un li agradi.

INDEX

1. INTRODUCCIÓ I JUSTIFICACIÓ	1
2. MARC TEÒRIC.....	3
2.1. Qualitat de vida i benestar en les persones grans	3
2.1.1. Qualitat de vida	3
2.1.2. Benestar en la vida.....	4
2.2. Jubilació activa de les persones grans	6
2.3. Apoderament.....	10
2.4. Els animals i les persones.....	13
2.4.1. Intervencions assistides amb animals.....	15
2.4.2. Entrenament de gossos.....	23
3. EL DIAGNÒSTIC	28
3.1. Observació i descripció.....	28
3.1.1. Ubicació de la recerca (socioestructura i psicoestructura)	28
3.1.2. Detecció de necessitats.....	43
3.2. Decodificació: establiment de prioritats i delimitació del problema	47
3.2.1. Delimitació de problemes i establiment de prioritats	47
3.2.2. Pronòstic.....	48
4. FORMULACIÓ DEL PROJECTE	49
4.1. Definició del projecte	49
4.2. Nom o títol.....	50
4.3. Pla o programa al que pertany.....	50
4.4. Descripció	51
4.5. Destinataris.....	51
4.6. Fonaments.....	52
4.7. Recerca bibliogràfica i anàlisis d'experiències	52
4.8. Objectius generals.....	53
4.9. Objectius terminals.....	53
4.10. Estratègies per a l'acció	54
4.11. Pressupost o fonts de finançament.....	55
5. LA PLANIFICACIÓ.....	58
5.1. Emmarcament: marc de referencial.....	58
5.1.1. Qui som i quins principis educatius i ideològics inspiren la tasca.....	58
5.1.2. Quina és la finalitat de l'espai d'intervenció que estem organitzant?.....	60
5.1.3. Marc legislatiu, normativa, reglament, criteris d'admissió	61
5.1.4. Quins són els criteris bàsics que emmarquen la relació que mantenim amb aquesta població	64
5.1.5. Serveis de l'entorn amb què mantenim relació.....	64

5.2. Aspectes socioeducatius	65
5.2.1. Definició dels objectius generals de la intervenció.....	65
5.2.2. Programes d'acció.....	76
5.2.3. Unitats de programació	78
5.3. Gestió i organització interna.....	101
5.3.1. Recursos materials: equipaments, infraestructura bàsica, espais necessaris i gestió d'aquests	101
5.3.2. Recursos humans: personal necessari, coordinació i distribució de les tasques i funcions	101
5.3.3. Recursos econòmics	103
5.3.4. Aspectes específics de l'organització educativa.....	104
5.3.5. Comunicació	105
5.3.6. Relació interna entre els diferents professionals	106
5.3.7. Relacions externes amb altres professionals	107
6. L'APLICACIÓ.....	108
6.1. Marc relacional	108
6.2. Sensibilització.....	109
6.3. Cohesió grupal	110
6.4. Detecció de minories actives.....	111
6.5. Pla de treball	112
7. AVALUACIÓ	118
7.1. Avaluació.....	120
7.1.1. Què s'avalua?	120
7.1.2. Com i qui ho avalua?.....	121
7.1.3. Quan s'avalua?	121
7.2. Instruments d'avaluació i temporalització de la seva aplicació.....	123
7.3. Espais per a l'anàlisi de dades i elaboració d'informes	124
7.4. Avaluació final (sumatòria, d'impacte).....	126
7.5. Valor del Projecte	128
8. CONCLUSIONS.....	132
9. BIBLIOGRAFIA.....	137
9.1. Llibres/documentos.....	137
9.2. Webgrafia.....	138
10. DOCUMENT D'ANNEXOS	

INDEX DE TAULES

Taula 1. Barris del districte de Gràcia.....	28
Taula 2. Nombre establiment planta baixa (2015).....	33
Taula 3. Piràmides d'edat per barris. 2016. La Vila de Gràcia.....	34
Taula 4. Població de Gràcia. Per barris segons grans grups d'edat. Absolut. 2015.....	35
Taula 5. Indicadors Socioeconòmics 2015. Districte de Gràcia. Barri la Vila de Gràcia.....	36
Taula 6. Distribució territorial de la renda familiar Barcelona. Any 2015.....	37
Taula 7. Establiments d'atenció social. Per a la gent gran. 2015.....	38
Taula 8. Pressupost.....	57
Taula 9. Pla de treball.....	113
Taula 10. Llegenda.....	116
Taula 11. Unitats didàctiques i professionals.....	117

INDEX D'IMATGES

Imatge 1. El aprendizaje.....	12
Imatge 2. Clicker.....	24
Imatge 3. Menjar.....	24
Imatge 4. Joguines.....	24
Imatge 5. Mapa del barri del districte de Gràcia. (2016).....	28
Imatge 6. Districte de Gràcia.....	29
Imatge 7. La xemeneia del Vapor Nou.....	30
Imatge 8. Plaça de Gràcia.....	32
Imatge 9. Espai de Gent Gran La Violeta situat al Centre de Cultura Popular La Violeta de Gràcia.....	40
Imatge 10. Distribució del taller.....	49
Imatge 11. Sistematització del Projecte Social.....	58
Imatge 12. Esquema del projecte.....	69
Imatge 13. Esquema Organigrama.....	103
Imatge 14. Kumo a l'Espai de Gent Gran La Violeta.....	112

ÍNDEX UNITATS DIDÀCTIQUES

Unitat Didàctica 1.....	82
Unitat Didàctica 2.....	83
Unitat Didàctica 3.....	84
Unitat Didàctica 4.....	90
Unitat Didàctica 5.....	91
Unitat Didàctica 6.....	92
Unitat Didàctica 7.....	98
Unitat Didàctica 8.....	99

1. INTRODUCCIÓ I JUSTIFICACIÓ

En els darrers anys, i a partir de les assignatures cursades a la universitat, he conclòs que el col·lectiu en el que voldria intervenir seria el de la gent gran.

Actualment hi ha moltes persones que arriben a l'edat de jubilar-se i que volen continuar aprenent i realitzant activitats. Cada vegada l'esperança de vida és més elevada i l'activitat es pot mantenir més temps. És el moment d'aprendre noves coses, participar en activitats, buscar focus d'interès i mantenir-se integrat en l'entorn social.

La vellesa és un etapa de transició i aquests moments de transició són grans oportunitats per la persona per tal de créixer i de proporcionar satisfacció a la seva vida, ja que el que proporciona satisfacció a la vida són els canvis, les activitats i els objectius proposats i aconseguits. En aquesta etapa de transició es poden crear moments per descobrir un món desconegut, que pot aportar a la persona oportunitats per augmentar l'autonomia i el seu enriquiment personal.

I a mesura que s'acostava el començament de les pràctiques estava més decidida que era amb persones grans amb qui volia fer el meu Treball Final de Grau.

Un altre factor que em va decidir tirar endavant aquest projecte va ser relacionat amb els animals, concretament els gossos. Els gossos estableixen fortes interaccions amb els seus amos i amb la gent en general, aporten motivació, familiaritat, activitat, amistat,... Els gossos formen una part de la meua vida i com sóc entrenadora de gossos d'assistència vaig voler dur aquest projecte endavant, acoblant aquests dos punts del meu interès.

I així va néixer el meu projecte: "Formem-nos junts". Un taller de formació per a persones grans on ensenyar-los com entrenar un gos d'assistència i de teràpia.

Amb aquest taller els objectius als quals aspiro són: millorar la qualitat de vida i el benestar de les persones per viure una jubilació activa, també de l'apoderament de les persones grans perquè vegin, a partir de proporcionar-los les eines per entrenar un gos des de zero, que l'edat no importa per adquirir els coneixements i fer les activitats pràctiques necessàries. També servirà per veure els avantatges que un gos pot proporcionar en les seves activitats diàries i millorar i participar en la seva salut. És per això que volia veure si mitjançant el taller d'entrenament es pogués donar unes eines per

tal de que les persones podessin entrenar un gos elles soles. A la vegada el taller també permetrà treballar aspectes físics, cognitius i socials.

Per a fer realitat aquest taller ha sigut necessari buscar un lloc per realitzar-lo i una curosa planificació prèvia (posar-me en contacte amb professionals, crear cartells per captar participants, dissenyar PowerPoint, cercar vídeos, planificar cada sessió,...) mitjançant el diagnòstic i la planificació.

Aquest treball s'ha construït a partir dels coneixements adquirits al llarg dels 4 anys de carrera a la Facultat d'Educació Social i Treball Social Pere Tarrés i el guió orientatiu de la facultat. Però he aprofundit més, i modificat algun plantejament, utilitzant tots els recursos dels materials de l'assignatura de Disseny i Planificació de l'acció socioeducativa i és per aquest motiu que s'ha pogut elaborar aquest treball sobre un projecte aplicat a la pràctica.

A continuació, us el presento tot el procés elaborat per poder fer realitat aquest projecte, convertit en taller.

2. MARC TEÒRIC

El meu marc teòric està dividit en 4 grans blocs, que serviran per explicar i dirigir el meu projecte: el primer sobre la qualitat de vida i benestar en les persones grans, el segon sobre la jubilació activa, el tercer sobre apoderar a les persones grans i el quart la relació de com podem fer-ho amb l'ajut dels gossos.

2.1. QUALITAT DE VIDA I BENESTAR EN LES PERSONES GRANS

Segons remarquen Freire Rodríguez i Ferradás Canedo (2016) al llarg dels anys hi ha hagut un increment de l'esperança de vida i és per això que el període de l'envelliment i de la jubilació és considerat com un període d'oportunitats pel creixement personal de la persona.

2.1.1. QUALITAT DE VIDA

Tal com indica Subirats (2016), dins del llibre dels autors Ezquerria, Pérez, Pla i Subirats (2016), l'envelliment actual no té res a veure amb el que s'entenia abans, on el model de la societat era industrial. Al llarg dels anys hi ha hagut diferents transformacions, com el cas dels canvis de rols tant dels homes com de les dones, la societat del coneixement s'ha anat consolidant, les expectatives han canviat, les trajectòries personals han anat augmentant cap a la individualització i, sobretot, cada vegada més hi ha un creixement de l'esperança de vida de les persones, fet que comporta que hagi augmentat l'envelliment.

Gràcies als avanços sanitaris s'estan donant les condicions per a què les persones puguin viure durant més temps i amb una millor qualitat de vida. Freire Rodríguez i Ferradás Canedo (2016) defineixen la qualitat de vida com a aconseguir que les persones puguin cada vegada viure més temps i millor, retardant els problemes de salut tant físics com mentals.

No només ens hem de referir a la salut física o mental, sinó que també com diuen Castellón i Romero (2004), dins del llibre dels autors Freire Rodríguez i Ferradás Canedo (2016), és important que les persones puguin tenir satisfacció, ser feliços, tenir autoestima i sobretot poder tenir sempre unes bones relacions socials en les quals poder compartir el seu dia a dia.

Fent èmfasis a la definició de qualitat de vida, que comenten Ezquerria, Pérez, Pla i Subirats (2016) quan la defineixen, segons l'Organització Mundial de la Salut (OMS,

2002), com “la noción de envejecimiento activo, definido como el proceso de optimización o de las oportunidades de salud, participación y seguridad con la finalidad de mejorar la calidad de vida de las personas que envejecen”.

En quan a qualitat de vida hem de parlar també del benestar, perquè és un component addicional. L’Institut de Recerca sobre Qualitat de Vida de la Universitat de Girona (IRQV, 2017) presenta la qualitat de vida des de dues perspectives: la primera relacionada amb el benestar i la segona amb la salut. La qualitat de vida relacionada amb el benestar s’entén “com una funció de l’entorn material i de l’entorn psicosocial de la persona”. És a dir, la persona ha de disposar tant de condicions materials com d’interessos, motivacions, aspiracions, ... i acompanyar-la en el seu "ben-estar personal i social". La segona, que he fer referència a la salut, és centra en el model bio-psicosocial, i no només té en compte la prevenció de les malalties i de promoure la salut, sinó que també s’ha de potenciar la qualitat de vida de les persones. El model bio-psicosocial té una perspectiva multi-causal, és a dir, que ha de tenir en compte tots els factors d’una persona, tant el factor psicològic, el físic, el social i el cultural.

2.1.2. BENESTAR EN LA VIDA

Segons Vega, Mayoral, Buz i Bueno (2004), dins del llibre dels autors Freire Rodríguez i Ferradás Canedo (2016), el benestar hauria d’incloure els conceptes de felicitat, pau, plenitud i satisfacció en la vida de la persona en totes les etapes de la seva vida.

El mateix autor explica que els components essencials del benestar humà han de tenir uns ítems concrets, fent referència a una esperança de vida elevada, i que aquesta ha de ser saludable i creativa, que la persona pugui satisfer les seves inquietuds i poder tenir la oportunitat d’adquirir formació de forma permanent, poder accedir sense problema als béns i serveis que ofereix la cultura on s’envolta la persona, poder tenir els recursos naturals del dia a dia, del patrimoni col·lectiu i de poder participar socialment en la vida de la comunitat i poder ser partícip d’aquesta.

Waterman (1993), dins del llibre dels autors Freire Rodríguez i Ferradás Canedo (2016), senyala que hi ha una relació entre benestar psicològic i benestar subjectiu, que ajuda a millorar directa i indirectament la qualitat de vida.

Segons el Consell Assessor de la Gent Gran de Barcelona (2004) aquest benestar personal és un dret fonamental bàsic, que totes les persones del món haurien de tenir. Aquest dret engloba tots els altres drets humans essencials per tal de aconseguir la realització i el desenvolupament personal des de totes les dimensions per tal d'aconseguir una vida millor.

2.1.3. TIPUS DE BENESTAR

Freire Rodríguez i Ferradás Canedo (2016) van mencionar els diferents tipus de benestar amb els seus respectius autors. A continuació s'explicaran els tipus (amb el seu autor).

El benestar subjectiu és “com i perquè les persones experimenten la seva vida de forma positiva, incloent tant judicis cognitius com reaccions afectives” (Diener, 1994, p. 24). El benestar subjectiu està format pels dos components anomenats dimensió cognitiva i dimensió afectiva.

Si parlem de la dimensió cognitiva és important tenir present la satisfacció de la vida de la persona. La satisfacció de la vida fa referència a quan la persona valora de forma positiva el que ha estat vivint i experimentat en la seva vida en general o, de forma més particular, com són el treball, la família, la salut o les amistats (Diener, Suh, Lucas i Smith, 1999) i també el que la persona ha aconseguit i el que esperava aconseguir, les seves expectatives (Diener, Emmons, Larsen i Griffin, 1985).

La dimensió afectiva fa referència a la part de la felicitat, el balanç afectiu entre el plaer i el no plaer, que ha viscut la persona al llarg del anys (Molina i Meléndez, 2006).

I en relació al benestar psicològic, aquest es centra en el desenvolupament de les capacitats per interactuar amb les circumstàncies i el creixement personal. El benestar psicològic, segons Ryff (1989) està format per sis components:

- 1) L'autoacceptació. Aquest component implica la satisfacció sobre la mateixa persona i també sobre les seves experiències viscudes.
- 2) Les relacions positives amb altres persones.
- 3) Autonomia. Es refereix al grau en que la persona es sent lliure per posar en marxa els comportaments que disposa i que pot escollir.
- 4) Domini de l'entorn. Com l'individu elegeix i crea també entorns per poder satisfer les seves necessitats i per poder-se desenvolupar com a persona.

- 5) Propòsit en la vida. Què la pròpia persona es marqui i tingui unes metes a assolir, uns propòsits i uns objectius als quals arribar.
- 6) Creixement personal. Significa que la persona continuï creixent i desenvolupant les seves potencialitats i capacitats. I que sigui capaç de poder afrontar nous desafiaments.

Així s'ha de viure la vellesa com una etapa de grans oportunitats i també de creixement personal.

Diu Fernández-Ballesteros (2002) que al llarg dels anys, les persones són cada vegada més conscients i entenen que elles són les responsables del seu benestar. Abans era freqüent que del benestar només s'encarreguessin persones i recursos més de l'àmbit de la salut (els metges per si tenen algun problema relacionat amb salut, els centres socioculturals pel seu temps d'oci, ...). Això està canviant cap a d'altres concepcions, fins a entendre que les persones també se'n encarreguen d'elles mateixes pel seu benestar.

Com expliquen Margrét Guðjónsdóttir, et al. (2016) en el projecte BALL (“Be Active through Lifelong Learning” – Continua actiu al llarg de tota la teva vida, finançat pel programa Erasmus+ de la Unió Europea): és interessant que les persones al superar els 50 anys realitzin una autoavaluació per tal de que analitzin i interpretin la situació en que es troben i com es volen trobar mentre viuen aquesta etapa. A més, recomana dur a terme aquesta avaluació a partir de l'anàlisi DAFO (debilitats, amenaces, fortaleces i oportunitats), d'una manera més realista i així anar tenint en compte els obstacles i riscos que es poden anar trobant.

2.2. JUBILACIÓ ACTIVA DE LES PERSONES GRANS

Segons Bayés (2009) no és el mateix parlar de jubilació que d'envelliment. El Diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) defineix jubilar-se com: “Eximir del servei per raó d'edat o d'impossibilitat física (algú que exercia un càrrec o una feina) assegurant-li una pensió vitalícia”; mentre que l'envelliment el defineix Cicerón (1998), segons el llibre de Bayés (2009), quan qualsevol persona perd les competències, habilitats i capacitats de saber menjar i perdre el control i la capacitat de poder manejar els seus projectes personals, de poder manejar les malalties, de perdre la satisfacció i que també la persona s'estigui aproximat al fi de la seva vida. I Balducci (2003) agrega que, tot i que, quan es

parla d'envelliment sempre es refereixi des d'una perspectiva mèdica, hi ha més que això, també hi ha d'haver una part social.

Segons l'Instituto de Mayores y Servicios Sociales (2008) el procés de jubilació està relacionat amb l'abandonament de la vida laboral. Encara que la jubilació també fa referència a unes implicacions en la vida personal, com la part psicològica, afectiva, relacional i existencial. Com indica Pérez i Pla (2016), del llibre dels autors Ezquerra, Pérez, Pla i Subirats (2016), quan es parla d'envelliment ens podem referir a dos conceptes: envelliment actiu i/o envelliment saludable, i s'ha de tenir en compte que no tenen el mateix significat. Si ens referim a l'envelliment saludable, aquest té una perspectiva des de la intervenció en l'àmbit de la salut, mentre si ens referim a l'envelliment actiu té una vessant multidimensional amb un enfoc integral, ja que s'inclou tant la salut com també afavorir la participació de les persones implicades.

Segons Subirats (1992) no s'ha de pensar que en l'etapa de la vellesa les persones tenen i mostren un estat amb carències més o menys durador. Sinó que són persones que, tot hi haver arribat a una certa edat, encara tenen grans oportunitats per fer moltes coses i viure l'etapa amb plenitud. Com: l'oportunitat de poder conviure amb les persones estimades i de proximitat, l'oportunitat de realitzar aquelles activitats que sempre havia desitjat fer, l'oportunitat de poder tornar a mantenir el contacte amb els amics i la família, l'oportunitat de poder continuar aprenent nous temes i coses que sempre havia volgut saber i l'oportunitat de fer tasques pels altres.

El mateix Subirats (1992) ens explica que les persones grans quan es jubilen distribueixen el nou temps del que disposen de diferents formes, tot i això cada persona és diferent però a continuació es mencionaran algunes de generals:

1. S'incrementa la proporció de que les persones grans disposin i gaudeixin del total del seu temps lliure.
2. Té un important pes la cura persona de la persona.
3. Augmenta que les persones grans dediquin temps a les obligacions de casa.
4. Les activitats dedicades al temps d'oci també s'eleva (televisió, ràdio, etc.).
5. S'investiga que disminueix la participació en les activitats que s'organitzen, siguin de qualsevol tipus.
6. Les persones jubilades participen menys que les persones que treballen, en activitats considerades d'oci, com anar al cinema, al teatre, l'esport, etc.

7. Hi ha una certa diferenciació de les activitats d'oci entre els diferents sexes. Encara que les feines de casa es dona una participació conjunta, en relació als moments d'oci, homes i dones agafen itineraris diferents. Mentre que els homes donen major importància a les activitats tipus laboral, les dones consideren més natural connectar amb el temps d'oci.

S'han d'establir unes polítiques per dur a terme un envelliment de forma plena. L'Institut de Migraciones y Servicios Sociales (2001) menciona que en la 6na conferència del Ministres Europeus de Sanitat sobre "El envejecimiento en el siglo XXI: necesidad de un enfoque equilibrado para un envejecimiento con buena salud" (p. 79) es comenta que l'envelliment ha canviat i que s'ha d'enfocar cap a un envelliment equilibrat i en el qual les persones grans puguin gaudir de bona salut. Si ens endinsem més en aquesta conferència veurem que apareixen un seguit de pautes sobre aquest tema:

- S'han de tenir en compte els èxits i dels desafiaments que representa l'envelliment de la població en les societats actuals.
- Del fet de que les persones grans són membres amb tots els drets de la nostra societat i que, per tant, han de ser plenament respectats els seus drets fonamentals i bàsics tant individualment com col·lectivament.
- Actualment en la nostra societat imperen les noves tecnologies que poden fer a les persones grans més vulnerables.
- Les polítiques socials de la salut han d'estar basades en els principis de la solidaritat, de la igualtat i han d'estar centrades en les necessitats de les persones, sense importar l'edat.
- El caràcter indispensable de les polítiques preventives per preparar un envelliment amb bona salut.

I varen estar d'acord en que s'haurien d'establir polítiques que tinguessin en compte els següents aspectes:

- Han d'estar basades en els drets de l'home i també en el respecte de l'individu.
- Orientades en el manteniment, la promoció i la recuperació de la independència.
- Dirigides i concebudes per a poder fer front a aquelles situacions en les quals les persones grans corren el risc de ser víctimes d'actituds i de tractes discriminatoris.
- Inspirades en la preocupació de les persones grans i pel respecte a la seva dignitat.

- S'han d'establir serveis de caràcter global, integrats, no burocràtics i de bona qualitat.
- Han d'estar concebuts per recolzar a la família i promoure la solidaritat entre les generacions.

A partir d'aquí, establiren els següents objectius:

1. L'augment del nombre de persones grans és un èxit i un desafiament, per tal de donar la possibilitat a més persones a viure més temps i més plenament. S'han d'ajustar les prioritats dels serveis sanitaris i socials per adaptar-se a les noves necessitats de persones grans, ja que abans tenien les necessitats de quan eren joves i ara estan en una nova etapa de la seva transició i les necessitats són diferents.
2. L'autonomia és un dels factors del benestar ha tenir en compte i s'ha d'intentar preservar aquesta autonomia quan més temps millor. S'han d'establir polítiques que permetin el plaer de viure i que estiguin integrades en la societat.

Segons l'Agència de Salut Pública de Barcelona (2009) envellir activament i saludablement vol dir poder viure tenint autonomia, és a dir, poder ser capaç de tenir control d'un mateix i saber reconèixer els problemes i les necessitats i de poder actuar. Per tant, no només és tenir control d'un mateix sinó també de l'entorn i tenir a l'abast la informació necessària per a poder decidir cap on vol anar. També seria l'oportunitat de continuar realitzant-se i aprendre dia rere dia.

Villar, Pinazo, Triado, Celdra i Solé (2010) comenten que l'envelliment actiu d'una persona gran no seria només la seva capacitat per estar físicament actiu, sinó que va més enllà. Té a veure amb la perspectiva de com aquests participen en la vida social, econòmica, de les activitats culturals i també cíviues.

També és important, a part d'aquestes perspectives, altres raons que poden aportar a les persones grans relacionades amb el seu creixement personal i amb la satisfacció derivada de l'aprenentatge i experiències que viuen.

Un aspecte a destacar segons Navarro Espigares et al (2016) és que més del 50% de les persones grans viuen en ciutats, proporció incrementada en els països desenvolupats. Les ciutats tenen elements que suposen un gran potencial per l'envelliment actiu, tenint

sempre en compte el disseny de l'habitat urbà i que aquest no impedeixi que les persones es puguin desenvolupar en les relacions comunitàries.

Tal com indica Sáez (1997) les persones grans no es poden basar només en una supervivència biològica, no les pots excloure sense que hi hagi cap projecte vital per a que pugui continuar, ha de seguir interioritzant nous aprenentatges per tal de que estigui immers en elements culturals i que no estigui apartat de la cadena de socialització. Les persones grans en sí no es desvinculen o aïllen de forma natural i voluntària, sinó que és la societat actual en sí que no té unes estructures integradores suficients per tal de vèncer aquest aïllament de les persones grans.

Llavors, com comenta el mateix Sáez (1997) tot citant a diversos autors, la vellesa és una etapa que les persones vivim i on es continuen adquirint coneixements i formant-se, i que la personalitat segueixi creixent. L'aprenentatge no té edat, és pot continuar aprenent a qualsevol edat, sense oblidar que cada un anirà a un ritme diferent. Les persones aprenen a qualsevol edat, però hem de tenir en compte el ritme i la motivació adequada de la persona en cada moment.

2.3. APODERAMENT

Com apoderament em refereixo a la capacitat personal i/o de grup per a realitzar un canvi positiu en el seu comportament. Segons Iacub i Arias (2010) el tema de l'apoderament està molt relacionat amb el tema de la qualitat de vida i del benestar en les persones com he anat explicant anteriorment. A més la paraula apoderament es “caracteriza por buscar el incremento de la autonomía y del autoconcepto” (p. 26), relacionades amb el benestar de la persona, concretament amb el benestar psicològic.

El mateix Iacub i Arias (2010), citant a Smith, Davies & Hall (1988), la paraula apoderament prové de la paraula anglesa *empower*. Aquesta podria significar: autoritzar, habilitar i facultar. I també és important el que senyala Cowger (1994) que la pròpia persona es sentirà apoderada quan pugui i aconseguir tenir control sobre els seus problemes i preocupacions i sobretot que agafi les regnes de la seva pròpia vida.

El concepte apoderament ve de la paraula en anglès “empowerment” i s'utilitza perquè els col·lectius agafin el control sobre les seves decisions, dificultats, obstacles, etc. Amb aquest procés s'aconsegueix que les persones apoderades tinguin més confiança i

autoestima sobre ells mateixos i també de poder conèixer i saber respondre a les necessitats que els hi sorgeixen, tot això a partir de la defensa dels seus drets i que les persones siguin conscients de la situació en la que es troben, per tal de que la puguin canviar. En referència a les persones grans és a partir de que intervinguin activament en les organitzacions i en les xarxes socials, tot tenint en compte els rols, les funcions i els drets que tenen, com també de que aquest col·lectiu siguin agents del seu propi canvi a partir de l'anàlisi de les necessitats, dels problemes i de poder buscar i trobar les solucions.

Pérez Salanova (2016), dins del llibre d'Ezquerria, Pérez, Pla, i Subirats (2016), ens comenta el següent:

El envejecimiento activo no se formula como una teoría explicativa del envejecimiento, sino que se plantea como un marco para la acción, orientada a la adaptación de las sociedades al envejecimiento. Y esa adaptación solo es factible a través de una acción multisectorial con el desarrollo de los consiguientes dispositivos para construir una acción integral.

Ens explica que les societats s'han d'anar adaptant i adequant cap a les persones i el seu envelliment duent a terme accions i, per tal de que resulti més eficaç i útil, els altres sectors també s'hauran d'involucrar i aportar en els seus temes. Alguns d'aquests sectors a que fa referència són: els habitatges, els transports, la seguretat, l'economia, l'educació, la tecnologia o la justícia.

Segons Rowlands (1997), de l'article de Iacub i Arias (2010), l'apoderament el formen tres dimensions: a) la dimensió personal a partir de que la persona desenvolupi la confiança i la seva capacitat individual com a persona, b) la dimensió de les relacions pròximes a partir del desenvolupament de saber negociar i saber influir en les decisions que es prenen, c) la dimensió col·lectiva basant-se en aconseguir els objectius de forma grupal i no pas tant individual, ja que treballant conjuntament s'arribaran aconseguir i tenir un impacte més important.

Quan parlem sobre apoderar a una persona i de les experiències d'apoderament relacionades, no només les hem de pensar relacionades amb els resultats del procés, sinó també té una especial rellevància en les oportunitats que pot aportar quan la persona està en procés de participació en sí mateixa, agafant una especial importància les interaccions i també les dinàmiques, per tal de que les persones que hi participin es sentin integrades i

apreciades, reconeixent que aquestes persones necessiten recolzament, atenció i cures (Pérez i Pla, 2016, dins del llibre dels autors Ezquerria, Pérez, Pla i Subirats (2016)).

Tal com indica Sáez (1997) actualment des de la pedagogia existeixen diferents posicions en relació a la tercera edat. Dintre d'aquestes s'explica que un dels eixos principals d'una construcció pedagògica és la concepció de l'educació com a forma de participació en les activitats culturals, d'oci, ... perquè la persona pugui sentir-se una part activa de la comunitat i també de la societat en que hi viu. També fa referència a una etapa en que la persona ha de portar a terme els projectes que anteriorment no havia pogut realitzar i complir, per tal de que segueixi en la línia d'autorealitzar-se de forma personal.

Com indica Margrét Guðjónsdóttir, et al. (2016) quan es realitzen activitats formatives aquestes han de ser variades, diferents i han d'incloure aspectes com conèixer les necessitats, les competències, resoldre els problemes quotidians, etc. Per tant, s'han de seleccionar els continguts, la metodologia dels cursos, els tallers, ... tenint sempre en ment com són les persones, els seus interessos i també la seva motivació.

Imatge 1. L'aprenentatge

Font: Margrét Guðjónsdóttir, A., Guðmundsson, H. K., Rannveig Guðlaugsdóttir, I., Björnsson, J., Skúladóttir, A, Sigurðardóttir, S.H., ...Brus, R. (2016). *Hacia una tercera edad dinámica: directrices y recomendaciones del proyecto BALL*. Recuperat 11 de Maig de 2017, des de <http://www.Ball-Project.eu/>

2.4. ELS ANIMALS I LES PERSONES

Entre els animals i persones es produeix una interacció que aporta beneficis cap a les persones que estan en contacte amb ells. Mitjançant l'aprenentatge de l'entrenament de gossos ens podem endinsar en un millor coneixement d'aquests animals, millorar la relació amb ells i veure com ens poden ser d'ajuda, tant física com psicològicament.

Friedmann (2001) comenta que avui en dia és evident que en la nostra cultura el gos és considerat com el millor amic de l'home, perquè els gossos poden realitzar moltes habilitats per ajudar a les persones, ja que trobem els gossos d'assistència, els gossos de teràpia, els gossos policia, els gossos que poden ajudar a salvar persones, etc.

Serpell (2000) fa referència a que la relació entre els humans i els animals fa molts anys que s'han utilitzat com a eina de treball per tal d'aconseguir aliment, com a eina de protecció tant per protegir la casa com també el territori, com a símbols sagrats, per a fins científics i d'investigacions biomèdics i conductuals, com a gossos d'assistència per a persones amb diversitat funcional i com una font d'afecte i satisfacció que transmet el animal cap als seus amos, és a dir, que aquesta interacció no és de fa poc anys, sinó que ja fa molt de temps que entre humans i animals hi ha hagut una relació.

Si ens fixem en les condicions mèdiques els autors Friedman, Katcher, Lynch, & Thomas (1980), van observar que el fet de tenir una mascota fent companyia afavoreix els processos de recuperació en relació a la salut física. Berruecos Vila (1999) afirma el fet de que una persona estigui de forma emocional lligat amb l'animal no és recent, com tampoc la idea de que un gos pot ajudar a alleujar durant un procés de patiment tant físic com psicològic.

Segons Davis & Valla (1978), extret de l'article de Gutiérrez, Diana, Granados i Piar (2007), va trobar un indicador sobre el vincle persona-animal, es va descobrir un esquelet humà que tenia aproximadament 12 mil anys, juntament amb l'esquelet d'un cadell. Això va fer pensar que des de fa anys ja hi ha hagut una relació afectiva entre una persona i un animal. Del mateix article de Gutiérrez, Diana, Granados i Piar (2007): al 1993 Savishinsky va investigar que en les cultures antigues com són Egipte, Roma, Xina i també en les cultures posteriors d'Europa, Àsia i Amèrica s'assignava a les persones un estatus socials si aquestes tenien algun animal especial. També la manera de cuidar l'animal es traspassava a la cura que rebien les persones, fet que va provocar la utilització de certs animals o de característiques d'aquests com a símbols d'identificació social.

Friedmann (2001) ens menciona a Katcher (1993) i per a ell hi ha quatre principis bàsics en la interacció persona-animal que fa que sorgeixi un vincle: seguretat, intimitat, afinitat i constància. La seguretat fa referència a la protecció cap a les persones a partir de les accions que realitzen els animals cap aquestes. La presència d'un animal fa que l'amo es tranquil·litzi i millori les seves relacions socials. Els animals veuen a la seva persona com a bona, confiable i que no és perillosa.

L'efecte d'intimitat entre amo i mascota segons Bentosela & Mustaca (2006) es produeix de manera espontània. Quan l'amo d'una mascota li parla i hi ha contacte físic entre ells dos, amb el llenguatge corporal relaxat que es dona quan la mascota està disposada a jugar i a deixar-se acariciar. En canvi, les relacions social que té la persona cap a altres persones explica que no són tant espontànies com quan està en contacte amb un animal. També aquest efecte d'intimitat està lligat amb la comunicació que s'estableixen entre aquests dos. S'ha demostrat que els gossos entenen les senyals verbals i les senyals no verbals de les persones i que això és la base de la relació entre humà i animal. Reflexions també vàlides per l'afinitat i la constància en el temps de la relació amo-animal.

Gutiérrez, Diana, Granados i Piar (2007) ens mencionen a Ainsworth (1991) i Carrillo & Gutiérrez (2000) el qual parla que un vincle que és creat a partir de la interacció afectiva entre una persona i un animal serà especial i a més, serà duradora cap a una sola persona i no es podrà canviar per a cap altre individu. Això la fa ser tant especial i única. També, mencionant-nos a Serpell (1995), va observar que els gossos creen un fort vincle afectiu amb l'humà, similar o més gran que altres espècies d'animals.

En el mateix article de Gutiérrez, Diana, Granados i Piar (2007) citen a Levinson (1962) que aquest va mencionar que un animal pot aportar un valor de forma terapèutica a una família i també en la psicoteràpia infantil. Uns anys més tard, Levinson (1993), va expressar que el vincle que hi ha entre el home i els animals de companyia produeixen efectes que són beneficis per la salut de la persona. Friedmann (2001) ens explica que s'han dut a terme investigacions en el qual s'han demostrat que els animals aporten beneficis: Katcher (1980) i Ory et al (1993) aporten beneficis de tipus psicològic, mentre que segons Friedman et al (1980) aporten beneficis fisiològics.

Al llarg dels temps hi ha hagut diferents autors que han investigat i desenvolupat diferents programes de tipus terapèutic. En aquests programes terapèutics i trobem les teràpies assistides amb animals (TAA) que van dirigides a diferents col·lectius: nens, adolescents,

persones grans, pacients que poden tenir malalties cròniques, persones a les presons, persones que presenten depressió i ansietat, etc. (Fundación Purina (1999), Wilson & Turner (1998), extret de l'article de Gutiérrez, Diana, Granados i Piar (2007)).

Així, García-Alberca (2016) ens explica que la teràpia assistida amb animals (TAA) és com una teràpia no farmacològica que està orientada cap a les emocions per tal d'incrementar les activitats gratificants, disminuir l'estrès i millorar l'estat d'ànim de les persones que pateixen, en aquest cas, la malaltia d'Alzheimer.

Queda clar, doncs, que la relació que hi ha entre animals i humans aporta beneficis, tant físics, com psicològics o socials.

2.4.1. INTERVENCIIONS ASSISTIDES AMB ANIMALS

Segons la Fundació Affinity (2017) les Intervencions Assistides amb Animals (IAA) són intervencions en les que un animal especialment entrenat s'incorpora com una part del tractament de la persona, per tal de millorar les seves funcions físiques, socials, emocionals i cognitives. Aquestes intervencions sempre les ha de dirigir un professional de la salut o de l'educació.

Tal com ens explica Chandler (2005), de l'autora Maestre-Hidalgo (2014-2015), les Teràpies Assistides amb Animals s'estan realitzant cada vegada més com a unitats terapèutiques en el procés terapèutic, degut a que entre els usuaris i els animals sorgeix un vincle i interacció molt positiva i que beneficia a la recuperació, ja que ajuda a millorar l'actitud i l'activitat.

Maestre Hidalgo (2014-2015) ens explica que els animals que actualment s'utilitzen amb més freqüència per realitzar les intervencions assistides amb animals són gossos, gats, cavalls i els dofins. Cada animal seleccionat per aquestes intervencions ha estat elegit a partir de les funcions que haurà de realitzar en el centre, les característiques dels usuaris, tant físiques com psicològiques (Fine, 2003). Tal com comenten Ristol i Domènec (2011) en les Intervencions Assistides amb Animals es considera l'animal com part integral dins de l'equip de professionals, un professional més. Segons Maestre Hidalgo (2014 – 2015) ens menciona a Tucker (2004) que explica que les intervencions assistides amb animals s'utilitzen con a tractament terapèutic. L'animal participa en aquestes intervencions de forma integral en el procés i també hi formen els professionals. En aquestes teràpies ha

d'haver, i estar dirigides, per un professional que ha de marcar els objectius específics de les teràpies.

La Fundació Affinity (2017) explica que és fonamental que les intervencions assistides amb animals s'adaptin a les necessitats dels usuaris a qui van dirigides, tot establint uns objectius específics per a cada usuari i tot treballant amb xarxa juntament amb psicòlegs, educadors socials, logopedes, etc. Per realitzar aquestes intervencions és necessari un treball interdisciplinari, on tots els professionals treballin conjuntament per aconseguir els objectis marcats. També s'hi ha de comptar els professionals que són experts en els àmbits socio-sanitaris, els tècnics en intervencions assistides amb animals i, per últim, els animals. Els animals utilitzats tenen unes característiques específiques i són entrenats per aquest propòsit, que al final acaben convertint-se en ajudants o co-terapeutes del professional.

2.4.1.1. TIPUS D'INTERVENCIONS ASSISTIDES AMB ANIMALS

Segons Ristol i Domènec (2011) es poden classificar les intervencions assistides amb animals a partir de com es realitzen. Es defineixen a partir de la metodologia de cada programa que els professionals escullen per desenvolupar la intervenció.

Podem classificar-les: teràpies assistides amb animals (TAA), activitats assistides amb animals (AAA), educació assistida amb animals (EAA) i el programa animal resident (PAR).

2.4.1.1.1. TERÀPIES ASSISTIDES AMB ANIMALS (TAA)

Les Teràpies Assistides amb Animals (TAA) consisteixen en fomentar una millora del funcionament físic, social, emocional i/o cognitiu de les persones destinataris.

Durant les sessions tot ha d'estar documentat i avaluat pel professional de la salut o de l'educació, ja que són uns objectius específics i que l'evolució han de ser analitzats. Aquestes Teràpies es poden realitzar tant a nivell grupal com també de forma individual.

2.4.1.1.2. ACTIVITATS ASSISTIDES AMB ANIMALS (AAA)

Les Activitats Assistides amb Animals (AAA) són activitats en les que intervé un animal, en aquest cas seria un gos, facilitant la motivació i educació per tal de millorar la qualitat

de vida dels destinataris Són activitats en que la trobada amb l'animal és espontània i no tenen una duració definida, no tenen uns objectius del tot clars i a més no es realitza cap registre sobre la trobada i l'evolució de la persona destinatària.

2.4.1.1.3. EDUCACIÓ ASSISTIDA AMB ANIMALS (EAA)

L'Educació Assistida amb Animals (EAA) consisteix en dur a terme una intervenció de caràcter educatiu dirigit per un professional de la educació. En aquest, l'animal entrenat participa per aconseguir uns objectius pedagògics o per estimular les diferents àrees dels desenvolupament.

2.4.1.1.4. PROGRAMA ANIMAL RESIDENT (PAR)

El Programa Animal Resident (PAR) consisteix en que en el centre hi resideix un animal de forma permanent i participa en les teràpies i activitats del centre.

2.4.1.2 BENEFICIS DE LES INTERVENCIONS ASSISTIDES AMB ANIMALS

Segons la Fundació ATCE (Apoyo terapéutico, clínico y educativo, 2016) els beneficis que poden aportar els gossos en les IAA (Intervencions Assistides amb Animals):

- Àrea Física: ajuda a millorar la motricitat fina i gruixuda, millora l'equilibri, millora de la lateralitat, augment de la consciència corporal, millora de la planificació motora.
- Àrea Cognitiva: augment dels temps de concentració i atenció, millora de la memòria, facilita l'adquisició de conceptes, millora l'organització de seqüències temporals, millora de la capacitat de categorització, millora del càlcul.
- Àrea Psicològica/Emocional: augment de l'autoestima, augment de la sensació de benestar psicològic, disminució de la impulsivitat, augment de la capacitat empàtica, afavoreix un adequat maneig de les emocions, augment de la motivació.
- Àrea Social: millora la cohesió grupal, disminució de conflictes grupals, millora d'habilitats socials, augment de les interaccions entre els membres d'un grup, major seguretat per a la interacció amb iguals.

Tal com apunten Paws for People (2015) els beneficis dels animals i de les teràpies amb animals poden ser molts. Poden ajudar tant a la salut mental de les persones, a la salut psíquica o durant les teràpies psíquiques.

Els beneficis de la salut mental que poden aportar els gossos són: tenir un animal a prop de la persona pot simplement ajudar, al tenir un gos al costat ajuda a que les persones es puguin relaxar i alleugerir, ajuda a disminuir l'ansietat i a produir confort, ajuda a reduir la sensació de soledat i a reduir l'avorriment, disminueix la sensació d'aïllament, a més pot brillantar la perspectiva emocional de la persona, estimularà la seva comunicació tant verbal com no verbal i, sobretot, pot ser una via d'escapament o distracció quan la persona es troba en un espai físic que no li agrada.

A més dels beneficis de la salut psíquica es mencionen: la reducció de la pressió arterial i la millora la salut cardiovascular, pot ajudar a reduir la quantitat de medicaments que algunes persones necessiten, pot ajudar a alentir la respiració si una persona està ansiosa, ajuda a disminuir el dolor físic general o fer-lo una mica més suportable, etc.

I els beneficis duren les teràpies físiques: ajuda a encoratjar i realitzar majors moviments en les articulacions, fet que comportarà a una més ràpida recuperació de la persona, ajuda a mantenir i augmentar les habilitats motores, per facilitar a que la persona es relaxi més durant els exercicis i que, això, serà positiu per augmentar els beneficis de la teràpia, etc.

Segons Dimitrijevic (2009) les teràpies assistides amb animals són un mètode conegut que s'utilitza cada vegada més, ja que ajuda al tractament i a la rehabilitació de les persones que tenen una malaltia o tenen alguna alteració. L'animal es torna important perquè serà un facilitador del comportament, això vol dir que ajudarà a causar modificacions positives en la salut i en el comportament de les persones a qui s'està realitzant aquestes teràpies. Menciona a un altre autor, Yeh (2005), explicant que hi ha una retroalimentació positiva entre el pacient, l'animal i el terapeuta, facilitant la reducció dels símptomes i a la millora de la seva qualitat de vida.

La Fundació Querer (2016) remarca alguns beneficis de les Teràpies Assistides amb Animals ja mencionats, però que considero interessants mencionar-los com a resum:

- 1- Beneficis psicològics: ajuda a que les persones identifiquin i expressin les emocions, ajuda a empatitzar de manera emocional, millora el control dels

- impulsos i l'autocontrol, ajuda en relació a l'autonomia, fomenta el respecte i la confiança, ajuda a disminuir la tristesa i la solitud, fomenta la seguretat, etc.
- 2- Beneficis socials: promou que entre les persones hi hagi contacte físic i social, a que participin més i treballin en equip, a que s'acceptin ells mateixos, facilita que hi hagi comunicació i que sorgeixin les converses, a promoure el joc, a trencar prejudicis socials i barreres, etc.
 - 3- Beneficis físics: ajuda a millorar en les habilitats motores, millorar que les persones s'expressin a partir de les expressions facials, ajuda a comunicar-se de forma no verbal, incrementa que les persones facin exercici i activitats físiques, promou que hi hagi relaxació, ajuda a disminuir la pressió sanguínia i la tensió arterial, etc.
 - 4- Beneficis educatius: millora la predisposició a l'aprenentatge, fomenta que s'adquireixin nous coneixements, fomenta l'atenció i la memòria, fa que hi hagi el sentit de la responsabilitat, promou el llenguatge i a que es duguin a terme els hàbits de la vida diària.

2.4.1.2. BENEFICIS DE LES INTERVENCIIONS ASSISTIDES AMB ANIMALS PER A PERSONES DE LA TERCERA EDAT

Signes Llopis (2009) ens menciona uns autors ha tenir en compte sobre els beneficis que comporten els animals a les persones grans. Aquests milloren la seva qualitat de vida en les residències geriàtriques ja que ajuden a disminuir els sentiments de soledat, la depressió i l'avorriment. Quan es realitzen les teràpies les sessions van dirigides a aconseguir una millora en les àrees d'activitat, de comunicació verbal, converses relacionades amb animals, la socialització amb els professionals del centre i amb els altres residents.

Des de la Fundación Affinity (2017) expliquen que utilitzar un gos com a eina terapèutica pot ajudar als pacients sobre "4 áreas o algunas de ellas: física, queremos que se muevan. Cognitiva, trabajaríamos sobre su memoria. Emocional, necesitamos que afloren sus emociones, sus sentimientos y por último relacional, la motivación que tengan para relacionarse con su entorno".

Els animals, en aquest cas els gossos, no els importa quina és l'edat de la persona, el seu físic, la seva salut mental o la seva personalitat. Ens demostraran el seu afecte de tot cor sense importar ni contextualitzar a la persona. Els animals no jutgen a les persones.

Els animals, en aquest cas els gossos, atrauen l'atenció de les persones a partir del seus moviments, de les seves exhibicions de joc i també el seu afecte. Això pot ajudar a que les persones grans mostrin interès en participar i els motivarà a formar part de les intervencions.

Les persones grans poden trobar a faltar el contacte i els animals els hi poden transmetre aquest contacte, ja que són éssers càlids, afectuosos que es poden acariciar, jugar, abraçar, tocar, ... i aquest contacte pot beneficiar-los perquè pot ajudar a reduir l'estrès i a ajudar a la salut, tant física com mental.

Quan veiem un animal, gos o gat, ens portarà a evocar i recordar el nostre passat amb ell i totes les situacions que van tenir. Recordar el passat, els vells temps pot ser molt positiu per a les persones grans per treballar amb ells la reminiscència i establir un vincle amb la persona.

Una mascota afectuosa pot ajudar a que la gent gran jugui amb ella i, per uns moments, oblidin el que els hi envolta. A moltes persones grans els hi pot faltar estimulació, i el que els pot estimular a vegades són els mitjans de comunicació, però amb aquests no poden establir una comunicació. Una mascota els hi atraurà l'atenció i farà que s'estimulin mentalment a través dels sentits.

Les mascotes han anat demostrant que poden ajudar i poden facilitar el contacte social i això pot ajudar a la persona gran que viu sola o en una residència a establir relacions socials i que no sentin tanta soledat. Una mascota sempre provocarà que a les persones se'ls hi escapi el riure degut al caràcter, conducta divertida, si la persona està jugant amb ella, etc.

Insisteixo en que els gossos i d'altres animals aporten beneficis a les persones. Segons Fraser (1991) entre animal i persona s'estableix un vincle que és una esperança per poder millorar la qualitat de vida de les persones en situacions de pèrdua social, econòmiques i de salut. I en el cas de les persones grans ajuda a millor l'autoestima, els canvis de rols i els canvis físics que estan venint.

Les persones grans que s'estan jubilant o a punt per jubilar-se passen per un procés de canvi de rol. En aquest cas l'animal pot acompanyar a la persona en el seu procés per acceptar la situació. El fet de tenir contacte amb un gos pot ajudar a la persona a fer nous contactes i interaccions, com també realitzar exercici i donar afecte. També els animals

es podrien utilitzar en casos d'una persona malalta o d'una incapacitat crònica per realitzar el seu dia a dia; si la persona està passant per un procés de depressió; si ha tingut relacions positives abans amb els animals; si hi ha hagut un canvi de rols; si està en situació de dependència; si la persona sent soledat i està aïllada dels demés; per a persones que no es poden defensar; persones que presenten una baixa autoestima; persones que no tenen esperança i persones que passen per un procés de pessimisme i d'humor negatiu.

Salmon i Salmon (1983), extret de l'article de Fraser (1991), van investigar i trobar que els animals, concretament els gossos, satisfan més les necessitats de les persones grans que s'han quedat viudos o viudes, de les persones separades i divorciades, satisfan més les necessitats d'aquests col·lectius que no pas d'altres estats civils.

Segons la Fundació Querer (2016) en les intervencions assistides amb animals els gossos el que fan es participar en les teràpies com a eines conciliadores, ja que el que es busca és que hi hagi estabilitat i calma entre les persones i els gossos que tenen al seu voltant. Això provoca de manera positiva que es comuniquin amb el gos de manera suau, curiosa, que transmet calidesa i seguretat. Des de la vessant psicològica, els gossos agafen una posició amb actitud afectiva, no jutgen, pots jugar amb ells, són curiosos i pots establir un vincle. A més també aporten que es fomenti l'amistat i entre les persones hi hagi interacció i responsabilitat per al seu benestar.

2.4.1.3. COL·LECTIUS PER LES INTERVENCIONS ASSISTIDES AMB ANIMALS

Segons ATCE (2016) els col·lectius que poden anar dirigides les Intervencions serien molt variats, des de nens fins a persones grans. Encara que alguns dels àmbits clàssics en les quals s'intervé serien els següents:

- Centres penitenciaris.
- Dèficit d'atenció.
- Educació (escoles).
- Menors en risc d'exclusió social.
- Nens i nenes amb autisme.
- Persones amb diversitat funcional (tant intel·lectual com física).
- Persones amb salut mental greu.
- Persones grans, tant amb demència com sense.

- Tallers.

Encara que també hi ha d'altres col·lectius, com ens indica Teràpies con Perros (2016), que poden beneficiar-se de les intervencions assistides amb animals:

- Geriatria.
- Psicogeriatria (Alzheimer).
- Autisme.
- Trastorns psiquiàtrics.
- Síndromes Down.
- Malalties minoritàries o també anomenades malalties rares.
- Persones amb Paràlisi Cerebral.
- Nens en centres d'acollida.
- Malalts de llarga durada en hospitals.
- Pediatria.
- Persones amb diversitat funcional
- Pacients oncològics.
- Rehabilitació.
- Lesió cerebral.
- Malalts coronaris.
- Col·lectius en risc d'exclusió social (presos, dones maltractades, etc.)
- Aules d'educació especial.
- Etc.

Cabra Martínez (2012) ens explica que les TAA es duen a terme a centres, a persones amb alguna situació vulnerable, ... i també es duen a terme a partir del tractament que va dirigit. Tal com ens indica en la següent cita:

La psicoteràpia (Vallejo, 2006), el autisme (McNicholas y Collis, 1995), el déficit de atenció (Signes, et.al. 2000), el Alzheimer (Palomo, et.al., 2010), la enfermedad cardiovascular (Clifton, 2008), la discapacitat física, el Síndrome de Down (Oropesa et.al., 2009), la teràpia con pacientes de oncología (Alonso, 2000), el tratamiento en personas víctimas de la violencia (Caro, 2010), el abuso sexual (Estrada, 2009), el desplazamiento forzado (Signes, et.al. 2000), la esquizofrenia (Iwahashi, Waga y Otha, 2007), el desarrollo motor en infantes (Gee, Harris y Johnson, 2007 y Fine, 2006). (p. 36)

2.4.2. ENTRENAMENT DE GOSSOS

Un entrenament de gossos sempre es du a terme a partir de l'entrenament en positiu, mitjançant el reforç positiu:

- Crear major vincle amb nosaltres.
- Estimular mentalment. Un gos al què ensenyem ordres, habilitats o trucs és un gos que evitarem que s'avorreixi i l'estimulem a que aprengui.
- Ensenyar a "pensar". Un gos si l'ensenyem de manera positiva, amb el reforç positiu, serà un gos que aprendrà més a "pensar" en comptes d'obeir.
- Si li ensenyem obediència, aquesta tindrà major durabilitat en el temps, el gos se'n recordarà del que ha de fer.
- Fa que siguin més creatius.
- Pateixen menys estrès i ansietat, ja que s'utilitza el reforç positiu com a eina per aprendre i fa que els gossos no vegin l'entrenament com una cosa negativa. Sempre en positiu.

Els materials que s'utilitzen per ensenyar obediència tant en un gos d'assistència com en un gos de teràpia són:

2.4.2.1. EL CLICKER

El clicker és una simple caixaeta de plàstic amb una placa de metall que realitza un so instantani, en dos tons, en el moment que premem i relaxem la pressió del “click”. El clicker s'utilitza perquè el gos associï l' instant en què realitza el comportament i que després rebrà un premi si és el comportament que desitgem.

A més a més és un instrument que facilita la comunicació entre el gos i la persona entrenadora. I que ens permet “retratar” el comportament desitjat i perquè així més endavant aprengui l'acció. Per tant el clicker es fonamenta en el clàssic condicionament instrumental i en la utilització del reforç positiu. Ja que és quan vindria el premi.

Imatge 2. Clicker

Font: Alina Ribes

2.4.2.2. ELS PREMIS

Els premis poden ser per exemple: menjar, una joguina, el contacte físic (una carícia) o una paraula de forma verbal.

Imatge 3. Menjar

Font: Alina Ribes

Aquest tipus de premis s'utilitzen quan el gos realitza cert tipus de comportament i que després li serà recompensat. Amb això, abans he mencionat que hi ha diferents premis, ja que depenent del gos aquest premi li serà molt estimulant o poc estimulant. És per això que abans de començar l'entrenament hem de buscar la recompensa més adequada pel gos.

A més, després de rebre la recompensa, l'animal es mantindrà al costat de la persona entrenadora i estarà sota control.

Normalment el menjar sol ser per a la majoria dels gossos el reforç primari més efectiu. Però hem d'anar en compte perquè amb el menjar no el podem premiar amb excés i en moments inadequats, perquè sinó el gos es confondrà. Encara que també una pilota si se li llança pot ser una recompensa molt estimulant després del “click”.

Imatge 4. Joguines

Font: Alina Ribes

Un altre tipus de recompensa molt efectiva, tot i que depèn de cada gos, és el contacte físic, que en aquest cas serien les carícies i abraçades per part de la persona.

Per tant és molt important saber premiar adequadament per l'aprenentatge, la motivació i també els resultats.

2.4.2.3. BENEFICIS PER L'ENTRENADOR-USUARI QUAN ENTRENA GOSSOS

Al llarg de la meva experiència com entrenadora de gossos d'assistència, he pogut anar vivint i observant que l'entrenament comporta una sèrie de beneficis, psíquics, socials i físics.

Alguns dels **beneficis psíquics** que pot comportar entrenar un gos serien:

- Disminuir la sensació de solitud.
- Proporcionar contacte físic.
- Augmenta la comunicació, sigui aquesta verbal o no verbal.
- Fomentar l'ús de la memòria i de l'atenció.
- Incrementar la motivació i l'apoderament.
- Disminuir la sensació de bloqueig al reaccionar quan hi ha un gos..
- Disminuir la sensació d'ansietat davant dels gossos.
- Disminuir la sensació de por amb els gossos.

Alguns dels **beneficis socials** que pot comportar entrenar un gos serien:

- Fomentar la comunicació amb altres persones.
- Regular les pautes de comunicació. Si la comunicació és hostil el gos no interactua.
- Efecte reductor en alteracions de conducta i increment en la interacció social.
- Fomentar la participació, integració i cohesió del grup.
- Incrementar l'apoderament, la solidaritat i l'autoestima.
- Fomentar una bona relació entre la persona i el gos.

Alguns dels **beneficis físics** que pot comportar entrenar un gos serien:

- Fomentar la responsabilitat: ensenyar a tenir cura d'un animal.
- Treballar la motricitat fina i gruixuda a través de les interaccions amb el gos (entrenar-lo, donar-li de beure, raspallar-lo, donar-li o agafar un objecte, ...).

- Incrementar l'exercici.

2.4.2.4. ENTRENAMENT DELS GOSSOS D'ASSISTÈNCIA

Un gos d'assistència és un gos ensinistrat específicament per cobrir algun tipus de necessitat d'una persona amb diversitat funcional (ajuda tècnica per l'autonomia personal), per donar-li recolzament físic i psicològic i amb qui formarà una unitat de vinculació.

La unitat de vinculació és la unitat formada per la persona usuària i el gos d'assistència que el centre d'ensinistrament ha instruït especialment per a ella i que li ha assignat per mitjà d'un contracte de cessió.

2.4.2.4.1. TIPUS DE GOSSOS D'ASSISTÈNCIA

Actualment en la nostra societat trobem molts gossos per ajudar a les persones i uns d'ells són els gossos d'assistència. Cada gos d'assistència se l'entrena per un usuari concret, amb unes característiques diferents dels altres i, a partir d'aquí, podem classificar els gossos d'assistència en 5 tipus:

- El Gos de servei és un gos ensinistrat per prestar ajut a persones amb discapacitat física tant en l'entorn privat com en l'extern.
- El Gos guia o pigall és un gos ensinistrat per guiar persones amb discapacitat visual o sord-cegues.
- El Gos de senyalització de sons és un gos ensinistrat per avisar les persones sordes de diferents sons i indicar la font de procedència.
- El Gos per persones amb trastorns de l'espectre autista és un gos ensinistrat per tenir cura de la integritat física d'una persona amb trastorns de l'espectre autista.
- El Gos d'alerta o d'avís és un gos ensinistrat per donar una alerta mèdica en cas de crisi epilèptica, diabètica o altres tipus de malalties que reconeixin.

2.4.2.4.2. FASES DE L'ENTRENAMENT

Per què un gos sigui un bon gos d'assistència requereix que tingui un entrenament sòlid.

L'entrenament consistirà en diverses fases: socialització del cadell, entrenament, instrucció i acoblament:

1. Socialització del cadell: dels 2 als 10 mesos. S'encarrega d'aquesta etapa una família voluntària d'acollida que ensenya al cadell a viure dins d'un nucli familiar, a comportar-se al carrer i a dins de casa, i també adaptar-se a diferents situacions que el gos adult es trobarà.
2. Entrenament: dels 10 als 15 mesos. L'entrenament el realitzarà un entrenador. Consta de tres fases:
 - Fase inicial o propedèutica: el gos s'acostumarà a diferents ambients i aprendrà targeting, resposta al nom i contacte visual.
 - Fase intermèdia: se l'entrenarà en exercicis d'obediència bàsica per adquirir comportaments socials i comportaments en llocs públics i transports públics.
 - Fase avançada: s'entrenarà al gos en habilitats específiques per fomentar la interacció entre el discapacitat i el món que l'envolta.
3. Instrucció: dels 15 als 18 mesos. La instrucció la farà un instructor que perfeccionarà les tècniques ja apreses i li ensenyarà noves habilitats ja dirigides al futur usuari.
4. Acoblament amb l'usuari: té una duració de 2 a 3 setmanes. Es veuen involucrats l'instructor i en alguns moments, un terapeuta ocupacional que servirà per resoldre les dificultats que es pot trobar l'usuari amb el seu futur gos de servei.

3. EL DIAGNÒSTIC

3.1. OBSERVACIÓ I DESCRIPCIÓ

3.1.1. UBICACIÓ DE LA RECERCA (SOCIOESTRUCTURA I PSICOESTRUCTURA)

3.1.1.1 SITUACIÓ I MARC HISTÒRIC DEL BARRI

El barri de La Vila de Gràcia està integrat al Districte de Gràcia, un dels 10 districtes en el que es divideix administrativament la ciutat de Barcelona. És el districte més petit de la ciutat, amb una extensió d'uns 4,19km², però amb una alta densitat demogràfica (el segon de la ciutat, amb uns 29.000 habitants per km²). El districte anomenat de Gràcia, aglutina els barris de: La Vila de Gràcia, Camp d'en Grassot i Gràcia Nova, La Salut, El Coll, Vallcarca i Penitents. El Districte limita amb els districtes de l'Eixample al sud, Sarià-Sant Gervasi a l'oest i Horta-Guinardó a l'est.

Imatge 5. Mapa del barri del districte de Gràcia. (2016).

Font: Wikipedia Barcelona Districte
https://ca.wikipedia.org/wiki/Fitxer:Barcelona_districte_V.L.svg

Taula 1. Barris del districte de Gràcia.

Barris del districte de Gràcia			
Nom del barri	Població (2013)	Superfície (ha)	Densitat (hab/ha)
Vallcarca i Penitents	15.453	120,90	129,80
El Coll	7.232	35,80	203,90
La Salut	13.210	64,40	207,20
Vila de Gràcia	50.615	132,60	398,20
Camp d'en Grassot i Gràcia Nova	34.439	65,00	536,40
Total Gràcia	123.957	418,60	296,20

Font: Ajuntament de Barcelona.
<http://www.bcn.cat/estadistica/catala/dades/barris/terri/sup/index.htm>

Ens centrarem en el barri de La Vila de Gràcia, al mig del qual està localitzat el centre “Espai de Gent Gran La Violeta” (Carrer Maspons, n°6) on he desenvolupat el meu treball “Entrenem un gos d’assistència i de teràpia” pel meu TFG (Treball Final de Grau).

Pocs districtes de Barcelona conserven tants de carrerons plens d’història, tantes tradicions, tanta simbologia i tan d’aire de veïnat com Gràcia. El nucli antic del barri, que li dóna el nom, no ha deixat mai de reivindicar amb orgull el seu passat com a municipi independent (va ser agregat de forma definitiva a la ciutat de Barcelona l’any 1897), i en

el mapa dels barris se l'hi reconeix oficialitzant el topònim *Vila de Gràcia* a aquesta unitat de 50.000 habitants, amb carrers petits i bulliciosos, nombroses places i caràcter especial.

Gràcia va néixer en una plana propera i depenent de Barcelona, als voltants de l'antic camí que conduïa de Barcelona a Sant Cugat (el que avui seria el Carrer Gran), una zona

Imatge 6. Districte de Gràcia.

Font: Ajuntament de Barcelona
<http://ajuntament.barcelona.cat/gracia/ca/article/el-districte-de-gracia>

escassament poblada i amb força rierols i torrents. A la ciutat de Barcelona a partir del segle XIV, per la forta pressió urbanística i la falta d'espai que patia la ciutat emmurallada, es van prohibir la construcció de noves esglésies, monestirs i hospitals dins del recinte emmurallat. Això va provocar que les ordres religioses s'anessin assentant a la plana de Barcelona, però com que també era prohibit fer-ho massa a prop de la muralla (per qüestions militars), el lloc ideal eren les zones planes, no massa llunyanes i properes a camins ja existents. També la burgesia, per fugir de la sobresaturació i de les freqüents epidèmies que es donaven a la ciutat, promogueren la construcció de torres en els mateixos llocs.

Als segles XVI i XVII a les aïllades masies existents a la zona se'ls hi va unir la instal·lació de tres convents i d'un seguit de torres promogudes per la burgesia barcelonina.

L'any 1626 els carmelites descalços (emplaçats a la Rambla) van establir el Convent de Sant Josep a l'actual Plaça de Lesseps, que passa a conèixer-se com a Plaça dels Josepets. L'església va ser dedicada a la *Mare de Déu de l'Anunciació Plena de Gràcia* i es va començar a anomenar al camí que hi duia com camí de Gràcia, que posteriorment es va convertir en el topònim del barri: *Gràcia*.

Amb el temps els voltants dels diferents convents de la zona es van anar poblant, sobretot el de Jesús (a l'inici del Carrer Gran), el del convent dels Josepets que ja anomenat i el dels Caputxins Vells (en la zona on actualment hi ha el Mercat de l'Abaceria Central). Durant la primera meitat del segle XIX aquell petit nucli agrícola es va anar convertint en el poble més important del Pla de Barcelona, gràcies a la seva progressiva

industrialització aprofitant la disponibilitat de terrenys lliures. A més, també va esdevenir un important focus d'activisme social i obrer, que persistiria al llarg dels temps.

A la Barcelona de començament del segle XIX hi havia una clara escassetat d'habitatges pels obrers, que arribaven buscant feina a la capital. Es va decidir donar-hi solució amb un projecte de desenvolupament de diferents projectes urbanístic, un d'ells es centrar en el barri de Gràcia, que va ser reorganitzat en parcel·les (83), cada una amb el seu projecte urbanístic, destinat a la construcció d'habitatges obrers.

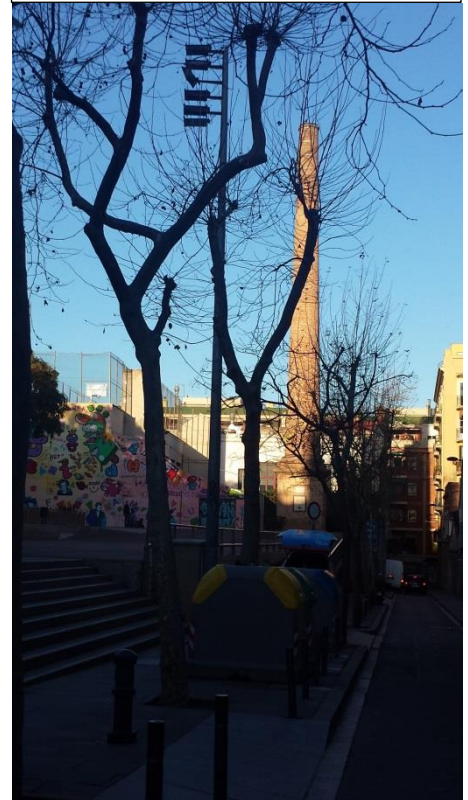
Aquests projectes, encara que independents entre sí, seguien unes pautes comuns: una plaça rectangular centralitzava la parcel·la amb carrers que respectaven les rieres i torrents de la zona (de muntanya a mar), creant-se una estructura irregular, però amb certa coherència.

El barri tenia una important producció tèxtil, amb telers manuals i progressivament amb l'assentament de telers moguts amb vapor. Molt reconegudes van ser les cotoneres el "Vapor Vell" i el "Vapor Nou", que aplegaven nombrosos

treballadors i van ser focus freqüents de reivindicació i conflictivitat obrera. Empreses de tipografia, de llumins i activitats artesans dels més variats ocupaven els baixos de les cases. La presència d'aquesta societat obrera va generar un important nucli d'associacionisme obrer, polític i cívic. Apareixerien agrupacions de tots tipus, com la Cooperativa de Teixidors a Mà (1876), Els Lluïsos de Gràcia (1855), el Centre Moral i Instructiu (1869), l'Orfeó Gracienc (1895), ...

Al 1821, gràcies a la Constitució de Cadis que autoritzava als nuclis de més d'un miler d'habitants a constituir-se en municipi, Gràcia va obtenir la seva primera independència municipal, de la qual en va ser alcalde en Josep Tuset. Aquesta independència va durar ben poc: l'abril del 1823 l'absolutisme obligà a tornar a posar tot tal com estava abans i Gràcia perdia el seu primer ajuntament independent.

Imatge 7. La xemeneia del Vapor Nou

Font: Alina Ribes

Al 1828 per tal de tornar a aconseguir la independència municipal, els graciencs van demanar als monarques regnants (Ferran i Amàlia) la segregació de Gràcia, amb la condició que li canviarien el nom pel de "Vila de San Fernando y Santa Amalia". Al 1830 se'ls va concedir i de nou Gràcia podia tenir ajuntament propi, encara que perdés el seu nom i aconseguint el títol de Vila. Problemes polítics van fer que mai es pogués constituir l'ajuntament i tot va quedar en un no-res.

A l'octubre de 1849 es va cursar una nova sol·licitud demanant la concessió de municipi, amb el títol de Vila, basant-se en la Constitució del 1845. Al 1850 es va fer realitat i va prendre possessió de l'alcaldia en Josep Pons i Tarrecli, tres tinents d'alcalde i catorze regidors. Aquesta va ser la independència municipal de la Vila de Gràcia més llarga i estable fins que va arribar l'annexió a la ciutat de Barcelona al 1897.

En el moment de la seva independència, Gràcia tenia uns 13.000 habitants i ocupava una extensió superior al perímetre actual del barri. La independència va aportar millores en la comunicació i les infraestructures: il·luminació de gas (1852), parada del tren de Sarrià a la part oest del barri (1863), tramvies de cavalls entre Barcelona i la Vila (1872), el Mercat de la Llibertat (1888), l'Abaceria Central (1892), etc.

Al 1877 la seva població arribava als 33.000 habitants. La conveniència de la integració amb Barcelona es va plantejar cada vegada amb més força, en paral·lel al progressiu desenvolupament de la trama del Pla Cerdà, llavors en plena expansió. Així, a partir de 1880 van néixer projectes d'interès comú, com el del Passeig de Gràcia, que unia la Vila amb la gran ciutat seguint l'antic camí.

Quan finalment es va unir de nou a Barcelona, al 1897, Gràcia tenia quasi 62.000 habitants i més de 5.500 edificacions. Era una ciutat molt poblada i activa però, tot i les inversions, amb una manca d'equipaments i serveis moderns. A poc a poc, es van anar construint més carrers que connectaven el barri internament i externament, i millorant els equipaments. La urbanització de Gràcia s'havia caracteritzat per que la feien de forma autònoma els propietaris dels terrenys, fet que explica els canvis de nom i la discontinuïtat física d'alguns carrers, així com les nombroses places, normalment una a cada propietat.

A partir d'aquell moment ha format part del projecte urbanístic global de la ciutat de Barcelona, que no sempre l'ha afavorit (com ara la Ronda del Mig, que va separar-la en dos o la seva limitació urbanística per la pressió del pla Cerdà). Tot i així Gràcia ha tingut des de sempre, i manté, una activa vida política i social i un ric teixit d'institucions cíviques, culturals, recreatives, artístiques i esportives de gran arrelament popular.

Imatge 8. Plaça a Gràcia

Font: Alina Ribes

3.1.1.2. ESTRUCTURA FÍSICA, ECONÒMICA I CULTURAL

La Vila de Gràcia és el tercer barri pel que fa a població de Barcelona, amb els seus 50.584 habitants (2015) i amb una superfície de 1,326 km², que la fa un dels barris amb una densitat de població més elevada (38.148 hab/km²). Està ben dotada d'equipaments i de serveis, sobre tot culturals. Es troben equipaments educatius, sanitaris, serveis socials i per a la gent gran.

El barri està caracteritzat per una trama urbana irregular, amb carrers estrets i 16 places públiques, moltes d'elles emblemàtiques. L'ús de l'espai públic és molt intens i és objecte de molta demanda. Això genera la necessitat de trobar el punt d'equilibri entre el benestar dels veïns i veïnes i la realització d'activitats a l'espai públic.

És un barri ben connectat amb la resta de la ciutat pel transport públic. Els darrers anys s'ha guanyat espai públic amb la pacificació del trànsit de gairebé la totalitat dels carrers, ha disminuït el nombre de vehicles i s'ha fomentat l'ús del transport públic i la bicicleta.

El comerç de proximitat és l'activitat econòmica més rellevant del barri, com demostra el nombre d'establiments a la planta baixa dels edificis (taula 2).

Taula 2. Nombre establiments planta baixa (2015).

Nombre establiments planta baixa (2015)

	<i>BCN Total</i>	<i>Vila de Gràcia</i>	
Total	67.433	3.487	5,17%
Total actius	56.840	3.196	5,62%

Font: Departament d'Estadística. Ajuntament de Barcelona.
<http://www.bcn.cat/estadistica/catala/index.htm>

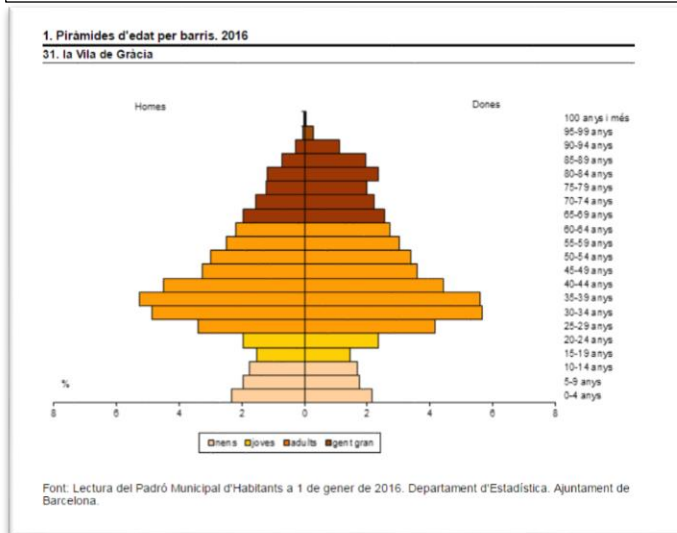
Es podria interpretar com un índex del comerç de proximitat. El barri de La Vila de Gràcia només representa el 3,14% de la població de Barcelona, però en canvi el seus comerços de botigues (l'anomenat comerç de planta baixa) suposa el 5,62% d'aquest tipus de comerç a la ciutat. Si atenem a la seva estructura urbanista, el encara concepte de barri i el seu tipus de construcció i xarxa urbanística, on les grans superfícies són del tot impossibles, podem concloure que l'estructura econòmica del barri gira al voltant d'aquest serveis, que li donen el caràcter comercial típic del barri.

La restauració, l'activitat artesanal, el disseny, la il·lustració i la producció cultural, en totes les seves vessants des de la música experimental i clàssica, la dansa, el teatre i les arts escèniques, són altres motors econòmics.

La remodelació integral i l'augment de serveis del mercat de la Llibertat ha fet que aquest mercat hagi augmentat considerablement els seus visitants, sent punt de referència per a la gent del propi barri i fora d'ell. Mentre el mercat de l'Abaceria ben aviat començarà la seva reforma, a fi d'actualitzar la seva oferta i adaptar-lo a les necessitats del segle XXI.

El barri manté la seva identitat de poble amb una forta cohesió social. Com hem ja

Taula 3. Piràmides d'edat per barris. 2016. La Vila de Gràcia.

Font: Lectura del Padró Municipal d'Habitants a 1 de gener de 2016. Departament d'Estadística. Ajuntament de Barcelona.

<http://www.bcn.cat/estadistica/catala/dades/barris/tpob/piramide/a2016/t331.htm>

mencionat La Vila de Gràcia és un barri amb una gran tradició associativa i com a exemple les 250 entitats inscrites al fitxer de l'Ajuntament de Barcelona, de les quals més del 40% són culturals i mantenen una intensa activitat. El barri és un referent de la cultura popular, que omple l'espai públic amb programacions que atrau a gent d'arreu: la Festa Major que ho acapara tot, el conegut Sant Medir, carnivals, festes al carrer, ... manifestacions lúdiques del barri que han arrelat a tota la ciutat.

3.1.1.3. CARACTERÍSTIQUES BÀSIQUES DE LA POBLACIÓ

Segons les dades de l'Ajuntament de Barcelona, la població de La Vila de Gràcia l'any 2015 era de 50.584 habitants. La seva densitat de població és més del doble que la mitjana de Barcelona (38.148 habitants per km², en front dels 15.755 de Barcelona), una densitat que hauríem de considerar elevada i que provoca, en ocasions, problemes socials al ajuntar-se amb una estructura arquitectònica particular. Mitjançant la conversió de l'entrellat urbà en pràcticament tancat a la circulació viària s'ha aconseguit la necessària pacificació urbana. Però als carrers de Gràcia sempre hi ha gent, és el barri de Barcelona més bolcat a l'exterior de les cases, als seus carrers i places.

Una població no massa envellida si atenem a la piràmide poblacional que presentem (taula 3). Amb un predomini de població femenina (54,51%), dada que es repeteix al conjunt de districte (54,14%) i lleugerament per sobre de la ràtio de la mateixa Barcelona (52,67%) (taula 5).

La Vila de Gràcia tradicionalment ha sigut un punt d'atracció pels nou vinguts, que hi han trobat des de ja fa molts anys un bon punt d'acollida, amb avantatges sobre la resta de la ciutat: el tipus de construcció, un bon nombre d'habitatges petits i l'estructura de poble la fa més assequible, la comunicació és bona i per tant és un lloc cridaner. El 23,60% de la població del Barri és estrangera, per sobre de la mitja de Barcelona (22,30%), encapçalada per Italians, Francesos i Anglesos, que els atrau el barri per la seva basant bohèmia, contrastant amb la resta de la ciutat on abunden els nouvinguts de països com la Xina o Pakistan, més escassos a Gràcia.

Taula 4. Població de Gràcia. Per barris segons grans grups d'edat. Absoluts. 2015.

1. Població de Gràcia

5. Per barris segons grans grups d'edat. Absoluts. 2015

	BARCELONA	Dte 6. GRÀCIA	Barris del districte				
			28. Vallcarca i els Penitents	29. el Coll	30. la Salut	31. la Vila de Gràcia	32. el Camp d'en Grassot i Gràcia Nova
TOTAL	1.609.550	120.676	15.508	7.324	13.213	50.584	34.047
Nens (0-14 anys)	202.685	14.394	2.107	983	1.595	5.805	3.904
Joves (15-24 anys)	141.363	9.400	1.269	644	1.143	3.611	2.733
Adults (25-64 anys)	917.255	70.494	8.548	4.200	7.237	31.188	19.321
Gent gran (65 i més anys)	348.247	26.388	3.584	1.497	3.238	9.980	8.089

Departament d'Estadística. Ajuntament de Barcelona.

Font: lectura del Padró Municipal d'Habitants a 30 de juny 2015. Ajuntament de Barcelona

Font: Lectura del Padró Municipal d'Habitants a 30 juny de 2015. Departament d'Estadística. Ajuntament de Barcelona. <http://www.bcn.cat/estadistica/catala/dades/guiadt06/pob06/t5.htm>

També és un barri culturalment molt actiu, amb fortes arrels culturals, moltes institucions i un elevat nivell de persones amb estudis superiors (43%), encapçalant el rànquing de la ciutat i per sobre de la mitja de Barcelona (29,4%). Això li dóna una gran iniciativa reflectida en actes festius i culturals de tota mena, un atractiu que imanta a gents d'altres barris i de fora de Vila, que acudeix als esdeveniments augmentant encara més la densitat de gent al barri.

Taula 5. Indicadors Socioeconòmics 2015. Districte de Gràcia. Barri la Vila de Gràcia.

INDICADORS SOCIOECONÒMICS 2015			
	BARRI	DISTRICTE	BARCELONA
Població. Juny 2015	50.584	120.676	1.609.550
Superfície (km2)	1,3	4,2	102,2
Densitat (hab/km2)	38.148	28.828	15.755
Població per sexe			
Dones	27.574	65.342	846.992
Homes	23.010	55.334	762.558
Població per edat (en %)			
0-14	11,5	11,9	12,6
15-24	7,1	7,8	8,8
25-64	61,7	58,4	57,0
65 i mes	19,7	21,9	21,6
Població per lloc de naixement (en %)			
Barcelona	52,8	55,6	52,0
Resta Catalunya	9,4	9,1	7,5
Resta Espanya	14,3	15,4	18,2
Estranger	23,6	20,0	22,3
Població per nacionalitat (en %). Gener 2015			
Espanyols	81,7	85,2	83,7
Estrangers	18,3	14,8	16,3
Principals nacionalitats estrangeres. Gener 2015			
	Itàlia	Itàlia	Itàlia
	1.639	2.822	25.707
	França	França	Pakistan
	786	1.337	19.414
	Regne Unit	Xina	Xina
	473	820	17.487
% Titulats superiors i CFGS (1)	43,0	39,9	29,4
Taxa natalitat / 1.000 hab. (2014)	9,0	8,6	8,4
Població de més de 65 anys que viu sola (%) (2)	30,4	27,4	25,5
Índex de sobreenvelliment (3)	57,9	53,5	53,3
Turismes (persones físiques) / 1.000 hab	238,8	291,3	304,2
Motos (persones físiques) / 1.000 hab	132,0	146,7	122,5
Nombre d'aturats registrats (4)	2.477	5.788	89.398
Renda familiar disponible per habitant (2014)	118,1	108,5	100,0
Índex Barcelona=100			

(1) Estudis universitaris-CFGS grau superior / població de 16 i més anys
(2) població >65 anys viu sola / població >65 anys
(3) població >75 anys / població >65 anys * 100
(4) Estimació per barris a partir de dades facilitades per codis postals, realitzada pel Departament d'Estadística.

Font: Departament d'Estadística. Ajuntament de Barcelona.
<http://www.bcn.cat/estadistica/catala/dades/inf/barris/a2015/barri31.pdf>

3.1.1.4. INDICADORS SOCIOECONÒMICS I NIVELL DE VIDA

La Vila de Gràcia té una renda familiar per sobre de l'índex de Barcelona (108/100). A pesar del seu passat obrer, Gràcia des de fa temps ha estat ocupada per classes mitjanes i la immigració que ha atret és també una immigració de classe mitjana provinent de països de la UE. Aquesta dada crida l'atenció ja que si bé el nombre d'estrangers és superior a la mitja de Barcelona (18,30% enfront a 16,30%) aquests en la seva majoria són provinents de països de la UE. També destaca l'elevat índex de titulars superiors en la població >16 anys (43% enfront al 29% de Barcelona) originaris del propi barri o atrets per les fortes connotacions culturals i per la rica i extensa xarxa cultural del barri.

Taula 6. Distribució territorial de la renda familiar Barcelona.
Any 2015

Distribució territorial de la renda familiar a Barcelona.

Any 2015

<i>Districte</i>	<i>Barri</i>	<i>Població</i>	<i>Índex RFD Barcelona=100</i>
	BARCELONA	1.609.550	100,00
31	La Vila de Gràcia	50.584	118,00

Font: Ajuntament de Barcelona. Departament d'Estadística
<http://www.bcn.cat/estadistica/catala/index.htm>

Respecte a la gent gran (>65 anys) el seu percentatge és de 19,7% enfront al 21,6% del total de Barcelona i com veiem a la piràmide poblacional de pàgines anteriors la majoria és població femenina, visible en totes les edats però accentuada en aquesta franja. Hi ha un 30,4% d'aquesta població que viu sola, significativament per sobre de la mitja a Barcelona (25,5%) fet que podríem atribuir a la particular estructura del barri, tan arquitectònicament (cases baixes) com socialment (barri veïnal i familiar). Observem que l'índex de sobreenvelliment (% població >75 anys/població >65 anys) és superior a la resta de barris, probablement pel recanvi amb l'arribada de joves atrets per el barri, que substitueixen a la població mitjana, que marxa del barri, a barris més tranquils i adaptats als seus gustos, mentre que la població de més edat resta al barri.

Respecte als establiments d'atenció social per a la gent gran, el Districte de Gràcia destaca per els seus centres socio-sanitaris, amb un 30% del total de Centres de la ciutat de

Barcelona, equivalent a un 24% de les places disponibles, aquesta diferència entre centres i places la podem atribuir a que els centres són més petits, per la pròpia estructura del Districte, on els locals grans són escassos i per tant: més centres de menys places.

Taula 7. Establiments d'atenció social. Per a la gent gran. 2015

2. Establiments d'atenció social

2.2. Per a la gent gran. 2015

Establiment	BARCELONA	1.Ciutat Vella	2.Eixample	3.Sants-Montjuïc	4.Les Corts	5.Sarrià-St. Gervasi	6.Gràcia	7.Horta-Guinardó	8.Nou Barris	9.Sant Andreu	10.Sant Martí
Places de residència (1)	14.005	330	3.461	783	651	1.958	1.257	3.106	803	451	1.205
Iniciativa pública	2.040	154	200	340	85	25	66	401	333	188	248
Iniciativa social	2.146	25	352	76	72	638	238	284	120	209	132
Iniciativa mercantil	9.819	151	2.909	367	494	1.295	953	2.421	350	54	825
Centres de dia											
Establiments	171	6	38	9	6	25	17	29	12	13	16
Iniciativa pública	25	3	1	5	1	0	1	1	6	4	3
Iniciativa social	18	2	4	0	0	5	1	1	1	2	2
Iniciativa mercantil	128	1	33	4	5	20	15	27	5	7	11
Places	3.354	194	468	290	209	509	166	497	285	406	330
Iniciativa pública	780	132	30	158	30	0	14	30	171	123	92
Iniciativa social	354	60	68	0	0	109	20	8	35	45	9
Iniciativa mercantil	2.220	2	370	132	179	400	132	459	79	238	229
Centres sociosanitaris											
Establiments	33	1	4	1	0	5	10	6	2	2	2
Iniciativa pública	7	0	0	0	0	2	4	0	0	0	1
Iniciativa social	4	0	0	0	0	0	3	1	0	0	0
Iniciativa mercantil	22	1	4	1	0	3	3	5	2	2	1
Places	3.490	150	462	224	0	620	833	394	254	325	228
Iniciativa pública	891	0	0	0	0	396	287	0	0	0	208
Iniciativa social	373	0	0	0	0	0	325	48	0	0	0
Iniciativa mercantil	2.226	150	462	224	0	224	221	346	254	325	20

(1) Inclou dues modalitats: serveis de llar residència i serveis de residència assistida.

Departament d'Estadística. Ajuntament de Barcelona.

Font: Departament de Treball, Afers Socials i Família. Secretaria General. Generalitat de Catalunya.

Font: Departament de Treball, Afers Socials i Família. Secretaria General. Generalitat de Catalunya.

<http://www.bcn.cat/estadistica/catala/dades/anuari/pdf/cap04.pdf>

Respecte als centres de dia i residències són més minsos, amb un 10% de centres però només un 5% de places del total de Barcelona. És cert que aquest tipus de centres fugen, per les seves necessitats d'accés i logística, de zones atapeïdes com Gràcia, i això fa que siguin portats a Districtes amb més superfície edificable i accessibilitat a transport sanitari i de serveis millors que Gràcia. Aquest baix índex d'aquest tipus d'institucions pot contribuir al sobreenvelliment del que paraven, donada la dificultat de fer abandonar a la gent gran el seu barri de sempre.

3.1.1.5. CENTRE DE CULTURA POPULAR LA VIOLETA DE GRÀCIA

L'edifici que acull La Violeta de Gràcia fou inaugurat l'any 1893 com a seu de *La Sociedad Fomento Voluntario de la Villa de Gracia*, segons un projecte de l'arquitecte Jaume Gustà i Bondia (1853-1932). És un edifici classicista, amb la façana principal al carrer de Sant Joaquim i la seva funció inicial fou la d'acollir el Teatre La Violeta, que funciona, de forma més o menys activa, durant molts anys.

A la planta baixa hi havia *el salón cafè* (al ben mig de la planta), *el salón de billares i el salón tresillo* (que era una sala de descans) i al primer pis *el salón de baile*, una sala de teatre a la italiana, amb escenari frontal elevat i el públic en un ampli pati de butaques, amb una capacitat superior a les dues-centes persones.

La societat fundadora es convertí en *Mutua de Industriales y Comerciantes de Gracia*, que acabà llogant espais de l'edifici a d'altres entitats i el *salón cafè* es convertí en un autèntic casino de barri, amb el nom de *La violeta Gracienca*. La situació es va mantenir fins que l'any 2004 la Mútua desapareix i La Violeta anar a parar a mans d'una immobiliària. El barri reaccionà per a conservar l'edifici per equipaments i es creà la comissió *Salvem La Violeta*, que pressionà l'Ajuntament per fer-se amb l'edifici, i al any 2005 passà a titularitat pública. Va ser totalment rehabilitat pels arquitectes Miquel Alonso i Joan Milelire i obrir l'any 2012 com a Centre de Cultura Popular La Violeta.

La Violeta de Gràcia el gestiona la Coordinadora de colles de cultura de Gràcia i si troba la seu dels Geganters de Gràcia, dels Trabucaires de Gràcia, del Drac de Gràcia, dels Bastoners de Gràcia i dels Bastoners de Barcelona, la Vella de Gràcia, la Diabòlica de Gràcia, l'Associació de Veïns Vila de Gràcia, els Amics i Amigues de La Violeta, també Gràcia amb el Sàhara i l'Esbart Lluís Millet.

En Centre Cultural La Violeta s'hi duen a terme activitats tant de formació, de salut, ... com també tallers i de promoció de la cultura popular. En el Centre s'hi troba l'Espai de Gent Gran La Violeta.

3.1.1.6. L'ESPAI DE GENT GRAN LA VIOLETA

El Centre Cultural La Violeta és un equipament sociocultural del barri de Gràcia que brinda serveis i programacions culturals durant les diferents èpoques de l'any i que va dirigit a la població de totes les edats, des d'infants fins a gent gran. Si ens endinsem dintre

d'aquest equipament sociocultural hi trobem l'Espai de Gent Gran La Violeta on també ofereixen activitats i tallers.

En l'Espai de Gent Gran La Violeta hi ha el programa d'activitats. Aquest programa és un servei que està orientat a donar cobertura a unes necessitats com són les d'afecte, relació i amistat, formació, autoestima, creativitat i sobretot que les persones grans es sentin implicades tant al barri com al conjunt de la ciutat.

L'Espai de Gent Gran La Violeta està obert de dilluns a dijous de 9h a 13h i de 16h a 18h, i els divendres de 9h a 13h.

A l'inici l'Espai de Gent Gran estava situat al carrer Mozart, aquest espai era gestionat per una Associació anomenada Associació Mozart. Després, l'any 2009 l'Espai va passar al carrer Ros de Olano que va passar a ser gestionat per una empresa de SPI i, finalment al maig del 2012 l'Espai es va traslladar al carrer Maspons que és el carrer on està situat actualment el centre. Entre el maig del 2012 i el gener del 2013 l'empresa que

gestionava l'espai continuava sent l'empresa SPI, i al gener mateix del 2013 va passar a ser gestionat per la Fundació Pere Tarrés que actualment continua gestionant l'Espai.

L'Espai de Gent Gran La Violeta consisteix és un servei públic municipal adreçat a la gent gran per tal de poder afavorir la integració social d'aquest col·lectiu, prevenir l'aïllament social, fomentar la relació i la promoció de la participació activa de les persones grans dins de la comunitat. Per fer-ho l'Espai de Gent Gran ofereix espais de relació a partir de diverses activitats (tallers, excursions, sortides, voluntariat, etc.), un lloc on formar-se, un punt de trobada per formar noves relacions i poder compartir els mateixos interessos i ser coneixedor del que està passant dins i fora del centre i així anar-se adaptant als canvis.

L'Espai de Gent Gran La Violeta és gestionat per la Fundació Pere Tarrés. La Fundació Pere Tarrés és una organització, no lucrativa, d'acció social i educativa, dedicada a la

Imatge 9. Espai de Gent Gran La Violeta situat al Centre de Cultura Popular La Violeta de Gràcia.

Font: Alina Ribes

promoció de l'educació en el temps lliure, el voluntariat, la millora de la intervenció social i l'enfortiment del teixit associatiu.

3.1.1.7. OBSERVACIONS PRÒPIES

En l'Espai Gent Gra La Violeta vaig observar que es realitzen molts tallers i activitats adreçats a la gent gran. Els tallers i activitats estan distribuïts en 5:

- Activitats de benestar i salut.
- Activitats de formació permanent.
- Activitats d'arts escèniques.
- Activitats d'arts plàstiques.
- Activitats lúdiques i de lleure.

Les activitats que formen part “d’activitats de benestar i salut” són: estiraments, ioga, memòria, tai-txi/txi-kung, gimnàstica suau, primers auxilis, risoteràpia, autoestima, relaxació i mobilitat, ball en línia, country.

Les activitats que formen part “d’activitats de formació permanent” són: iniciació a la informàtica i Word, iniciació a internet, retoc i descàrrega de fotos, aula lliure d’informàtica, club de lectura, vols conèixer l’obra de Mercè Rodoreda?, català conversa, català iniciació, iniciació a la poesia, anglès iniciació, geografia física de Catalunya comarca a comarca, aprèn a utilitzar el teu mòbil, francès iniciació.

Les activitats que formen part “d’activitats d’arts escèniques” són: grup de teatre, sevillanes, bollywood.

Les activitats que formen part “d’activitats d’arts plàstiques” són: ganxet, mitja i punt de creu, manualitats iniciació, patchwork, patronatge i confecció, pintura en teixit, puntes de coixí, artesania en llana, patchwork iniciació, labors, labors autogestionat.

Les activitats que formen part “d’activitats lúdiques i de lleure” són: caminades per Collserola, excursions, sortides culturals, canasta, rummikub.

Vaig voler dur el meu taller per tal d'aconseguir el meu objectiu: que les persones grans, encara que siguin grans, poden dur a terme el seu dia a dia i poden realitzar moltes

activitats i la meva idea contribuir una mica a apoderar-los a partir de l'entrenament d'un gos d'assistència i de teràpia tot donant les eines suficients perquè s'endinsi en aquest món. El taller amb el gos serà el pont per poder-los anar aconseguint els meus objectius marcats.

3.1.1.8. CRITERIS DELS EXPERTS

La intervenció que es durà terme per aquest treball no hi constaran els criteris dels experts perquè la intervenció s'ha dut a terme a partir de les observacions pròpies de la persona autora d'aquest treball.

3.1.1.9. PUBLICACIONS, ESTUDIS I EXPERIÈNCIES ANTERIORS

En relació a les publicacions, estudis i experiències anteriors semblants en aquest projecte no se n'han trobat. S'ha realitzat una recerca sobre aquest tema però el que s'ha pogut anar trobant sobre gent gran són més les intervencions i teràpies assistides amb animals.

També s'ha trobat com entrenar un gos en general però no tant específic com que les persones grans siguin les que entrenin un gos, i que a més que aquest gos es convertirà en un gos d'assistència i també de teràpia.

És per aquest motiu que després de realitzar una cerca sobre algun projecte semblant puc dir que és un projecte innovador, ja que unir gent gran i entrenament d'un gos d'assistència i de teràpia és difícil de trobar.

En el centre no s'han dut a terme anteriorment cap taller amb gossos, per tant el meu taller és el primer a dur-se a terme en aquest centre. Quan es va demanar a la Fundació Pere Tarrés de realitzar aquest taller amb gossos em van comentar que abans d'iniciar el taller s'havien de posar en contacte amb els tècnics referents tant del centre com de l'Ajuntament, per poder-lo realitzar, ja que un dels temes a parlar era el fet de la presència d'animals a un espai públic. Ja que els gossos no poden entrar a llocs públics a no ser que siguin gossos d'assistència o gossos de teràpia que estiguin acreditats. I en aquest cas, com que el gos serà un futur gos d'assistència (ara gos d'assistència en formació), sí que

es podia realitzar ja que els gossos d'assistència poden entrar als espais públics acompanyant a la persona usuària per tal d'ajudar-la.

3.1.2. DETECCIÓ DE NECESSITATS

3.1.2.1. NECESSITATS DE LES PERSONES GRANS EN PROCÉS DE JUBILACIÓ O JUBILAT

Les necessitats s'han extret ha partir d'informacions cercades sobre les necessitats de les persones grans en general durant el seu procés de jubilació o quan ja estan jubilats. No s'han analitzat les necessitats en un centre o grup concret. Totes les persones tenim unes necessitats a les quals hem de fer front i no és diferent en el col·lectiu de les persones grans, tot i que les necessitats van canviant segons el cicle vital de la persona.

És important que les persones grans tinguin un bon suport social (amics, grup, familiars, coneguts,...) perquè ajudarà a la persona en el seu procés de jubilació per adaptar-se als nous canvis de rol.

En el procés de jubilació la persona pateix una disminució i un canvi en el seu rol, que segons la Revista Española de Geriatria y Gerontología (1998) quan la persona està en jubilació pateix una sèrie de disminucions al llarg del procés, com són les relacions socials, els contactes interpersonals, sobretot en els àmbits extrafamiliars i amb persones amb altres grups d'edat.

No ens hem d'oblidar del canvi de rol de la persona en el seu àmbit familiar ja que canvien les relacions conjugals i les relacions de parella. Es produeix disminució en els ingressos econòmics, que és un tema important per tenir una situació equilibrada durant la jubilació.

Quan una persona es jubila es pot donar una disminució en l'autonomia, del control d'un mateix i sobre l'entorn que l'envolta. Sumant tot pot patir situacions de soledat i aïllament. L'autoestima pot disminuir si la persona té una crisi d'identitat personal, en el que els canvis de rol professional són un element essencial per a la persona o també poden mantenir-se si té altres rols (amic, voluntari, parella, expectatives, ...) que ajuden en el benestar psicològic i també en la qualitat de vida de la persona.

També les activitats culturals i d'oci que du a terme la persona, com també la seva salut són elements per tal que la persona aconsegueix el benestar físic i psicològic, la satisfacció vital i l'apoderament en la persona, influint tot en la seva qualitat de vida.

3.1.2.2. BENEFICIS D'ENTRENAR UN GOS PER L'ENTRENADOR-USUARI

Com a Entrenadora de Gossos d'Assistència i Tècnica en Teràpies Assistides amb Animals, a partir de cursos i de la meua pròpia experiència he anat veient i duent a terme entrenaments de gossos per convertir-los en gossos d'assistència. He pogut anar comprovant per mi mateixa que els gossos aporten molts beneficis per a les persones, que poden ser psíquic, social i físic:

3.1.2.2.1. BENEFICIS PSÍQUICS

- Disminuir la sensació de solitud.
- Proporcionar contacte físic.
- Augmentar la comunicació, sigui aquesta verbal o no verbal.
- Fomentar l'ús de la memòria i de l'atenció.
- Incrementar la motivació i l'apoderament.

3.1.2.2.2. BENEFICIS SOCIALS

- Fomentar la comunicació amb altres persones.
- Regular les pautes de comunicació. Si la comunicació és hostil, el gos no interactua.
- Increment de la interacció social.
- Fomentar la participació.
- Fomentar la integració.
- Fomentar la cohesió del grup.
- Incrementar l'apoderament.
- Incrementar la solidaritat i l'autoestima.

3.1.2.2.3. BENEFICIS FÍSICS

- Fomentar la responsabilitat: ensenyar a tenir cura d'un animal és similar a ensenyar-li a fer les altres tasques de la vida diària (vestir-se, rentar-se les dents, dutxar-se ...).
- Treballar la motricitat fina i gruixuda a través de les interaccions amb el gos (donar-li de beure, raspallar-lo, donar-li o agafar un objecte ...).
- Incrementar l'exercici.
- Fomentar la coordinació (pensar el que li vols ensenyar, fer l'ordre gestual, cliques i premi).

3.1.2.3. DETECCIÓ D'ABSÈNCIES

A partir de l'aprenentatge realitzat a les pràctiques de la carrera vaig poder veure que les persones grans tenen molta voluntat i volen ser partícips d'activitats. Vaig observar que les persones grans en un casal/espai s'inscriuran per realitzar els tallers, però que un cop acabat el taller volen continuar i apuntar-se'n a més. Vist això, vaig voler saber si hi havia algun taller en el qual hi hagués gossos i ja en el centre que vaig estar fent les pràctiques ha 3r vaig observar que no n'hi havia cap. A partir d'aquí vaig preguntar a la Fundació Pere Tarrés si tenien algun centre on es fessin tallers amb gossos i de nou la resposta fou negativa. I d'aquí va sorgir a idea de realitzar un taller amb gossos, i per tant el taller que seria el meu projecte.

3.1.2.4. FETS NO DESITJATS

Primer de tot, abans de dur a terme un projecte s'han de preveure tots els fets no desitjats que podria tenir abans de començar el taller. Un dels fets no desitjats que s'han de preveure és el fet de pensar si es podrà dur a terme el projecte i també si hi ha un lloc on es podrà dur a terme, perquè si ja els primers passos no es poden donar, els següents resultaran impossibles.

El meu projecte el vaig poder realitzar a l'Espai de Gent Gran La Violeta gràcies a la Fundació Pere Tarrés i a la Universitat Pere Tarrés. S'ha de buscar un en el qual es pugui dur a terme el taller, que aquest sigui accessible per a totes les persones grans i que també acceptin gossos.

Un altre fet a tenir en compte és quan ja tenim el lloc la gent vulgui, pugui i al final s'apunti al taller per poder fer-lo i desenvolupar-lo. S'hauria de dur a terme una crida a través de les col·laboracions, del lloc on es durà a terme, d'associacions, de botigues del barri, ... per donar a conèixer el projecte i que pugui arribar al nombre més gran de possible gent interessada.

En el meu cas el projecte es va iniciar a l'inici de Setembre, la gent gran venia per saber quins tallers es farien aquell trimestre i a mitjans de Setembre havien de venir per inscriure's als tallers que volien fer. Jo vaig haver d'anar des de l'inici de Setembre per estar tots aquells dies, per donar a conèixer el meu projecte parlant amb les persones grans i donant un cartell del taller (ANNEX 1) que havia fet prèviament i, de cara a les inscripcions, tornar-hi a estar per recordar que era un nou taller que es feia aquell trimestre i que s'hi podien apuntar. Van ser dies importants per la recaptació de persones interessades en el taller per poder-lo tirar endavant.

Una altra qüestió de fets no desitjats és quan les persones del taller inscrites fallin o no assisteixin a les sessions. S'hauran d'anar adaptant les sessions, tant en relació a les persones que no venen (perquè puguin recuperar el fil i que es sentin participatives en el procés), com també de les persones que sí que venen.

3.1.2.5. PREVISIONS DE FUTUR

En un futur les persones grans que hagin participat en el taller i en el projecte coneixeran els beneficis que comporta que una persona amb una diversitat funcional tingui un gos d'assistència. A la vegada si ells tenen un gos o tenen algun conegut que en tingui seran capaços d'entrenar-lo per tal que es comporti de forma adequada. També si la persona o conegut no pot realitzar algun moviment, li podrà ensenyar com el seu gos el pot ajudar i així entre tots entrenar-lo per tal que ajudi.

Aquest taller/projecte serà un primer tast de com introduir-se en el món dels gossos i si més endavant a la persona li convenç i vol seguir, llavors ja tindrà els coneixements previs per poder continuar i fer altres cursos o buscant informació addicional.

3.2. DECODIFICACIÓ: ESTABLIMENT DE PRIORITATS I DELIMITACIÓ DEL PROBLEMA

3.2.1. DELIMITACIÓ DE PROBLEMES I ESTABLIMENT DE PRIORITATS

Per tal de delimitar els problemes i establir les prioritats és important tenir clares quines seran les necessitats a partir de les situacions: serà a partir de la seva rellevància, de la seva transcendència o de la seva gravetat com podrem saber que serà el primer que haurem d'abordar (Riberas, Vilar i Mora, 2013, p.74).

Les persones grans quan estan a l'edat encara tenen oportunitats i ganes de realitzar moltes activitats per aquest motiu vaig decidir delimitar el meu problema, en relació a mantenir un envelliment i jubilació activa de les persones grans.

Com es menciona en el marc teòric l'etapa cap a ser una persona gran és una etapa de transició. I encara que no ho sembli, aquesta etapa de transició es pot convertir en una gran oportunitat per a la persona per continuar creixent i proporcionar satisfacció a la seva vida. Això ho pot realitzar a partir de canvis, d'activitats i també assolir els objectius que tenia plantejats per tal de fer-los realitat. Poden ser moments de descobrir un nou món que encara no havia descobert i això li podrà aportar oportunitats perquè augmenti la seva autonomia i per un enriquiment personal.

En base això l'establiment de prioritats del meu projecte sorgeix per tal que les persones grans tinguin una jubilació el més activa possible i també pel fet d'apoderar-les, que intervinguin activament en qualsevol procés, que vegin que poden realitzar moltes coses i que l'edat no els impedeix realitzar-les. Les persones grans participants al meu taller intervindran activament en el procés d'entrenar un gos cadell per tal que es converteixi en un gos d'assistència amb totes les ordres i habilitats bàsiques, i que el taller servirà per apoderar-les mitjançant eines que els hi ensenyaré per tal que quan s'acabi el taller tinguin els coneixements suficients per tal que puguin entrenar un gos tot sols.

Els destinataris són les persones grans que estan en procés de jubilació o que ja es troben jubilats per tal que es sentin integrats en el dia a dia i tinguin un envelliment actiu.

Pel que fa al nombre de persones afectades, puc pensar que aquesta problemàtica afectarà el col·lectiu de persones grans en general. I per això considero que el taller va dirigit a

totes les persones que es vulguin apuntar i que siguin persones grans, per tal que s'integrin i siguin participants d'una part del procés d'un gos d'assistència. Formin part del procés per aquest gos i per si amb els seus propis gossos o de gent que coneixent els puguin entrenar. A més el procés li aportarà els beneficis d'estar en contacte amb un gos, com els que he mencionat anteriorment.

Les persones grans podran ensenyar a altres persones, els podran ajudar i podran fer-ho ells mateixos, perquè se'ls hi proporcionaran les eines suficients.

En relació als recursos, si són de caràcter material ens els proporcionarà el centre on voldré dur a terme el projecte, mentre que de caràcter de tipus d'informació tindrè la necessària per dur a terme el taller.

Finalment trobo interessant justificar perquè he prioritzat la temàtica de l'entrenament de gossos amb persones grans per realitzar un projecte. Podria haver triat qualsevol altre tema. El cas és que trobo important conèixer el que els gossos poden aportar com a beneficis a les persones grans, a més que en la nostra societat avui dia en molts llocs la gent té gossos i veiem gossos. A part que aquests beneficis que aporten també poden anar dirigits a les persones que els entrenen i per aquest motiu vaig voler introduir que les persones siguin les entrenadores del gos i que siguin elles les que puguin dur a terme l'entrenament.

3.2.2. PRONÒSTIC

Amb aquest projecte es vol donar un coneixement com entrenar un gos d'assistència i de teràpia per tal que les persones grans es sentin apoderades entrenant i com aquest animal pot ser molt útil tant per la mateixa persona com també si va dirigit a altres persones.

El gos serà una forma per poder apoderar a la persona gran per tal de sentir-se útil, valorat i sense cap perjudici pel gos, i també aportarà els beneficis que hem anat mencionant anteriorment.

4. FORMULACIÓ DEL PROJECTE

4.1. DEFINICIÓ DEL PROJECTE

El meu treball final de grau consistirà en la realització d'un taller en què s'utilitza un gos amb molt poca formació d'assistència i de teràpia. Amb la participació i ajut de persones grans s'anirà entrenant el gos mitjançant un conjunt de sessions en què s'explicarà la part teòrica i pràctica de l'entrenament per arribar a ser un gos d'assistència i teràpia. En aquestes sessions hi haurà activitats teòriques i pràctiques.

Cadascuna de les activitats constaran de coneixements teòrics que s'explicaran als usuaris utilitzant diferents formes d'aprenentatge: PowerPoint, fragments de vídeo, ... D'aquesta manera adquiriran coneixements que són imprescindibles per poder treballar posteriorment amb el gos. Aquests coneixements es programaran en sessions de diferent durada.

A l'inici de cadascuna de les sessions es recordaran aquells coneixements teòrics que s'han adquirit en sessions anteriors per reforçar-los i que són imprescindibles per poder realitzar les activitats pràctiques i també perquè, evidentment, el ritme d'aprenentatge no és el mateix per cadascun dels components del grup, ja que es vol cohesionar i crear un ritme de treball agradable i gens excloent.

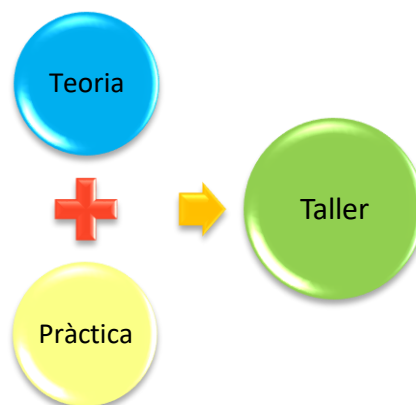
A l'inici del curs es realitzarà alguna activitat exploratòria per saber els coneixements que les diferents persones integrants del grup tenen sobre entrenament i teràpia de gossos, per poder tenir més clar com distribuir els components en les diferents activitats pràctiques que posteriorment es realitzaran.

Els coneixements teòrics es treballaran de forma gradual des del més simple fins al més complex. Partim de la base que els usuaris no tenen cap coneixement previ per tal d'unificar i cohesionar el grup amb els que es treballarà.

Es començarà ensenyant com dur a terme l'obediència bàsica, fins a arribar a les

habilitats més avançades per tal de formar un bon gos d'assistència i de teràpia.

Imatge 10. Distribució del taller

Font: Alina Ribes

Tots els coneixements teòrics es posaran en pràctica amb sessions pràctiques que es realitzaran amb el gos. Aquestes sessions pràctiques seran dirigides pel professional d'entrenament, de tal manera que es realitzaran activitats primer per l'entrenador, perquè els participants del curs visualitzin la forma de realitzar-los i després de manera individual o en grup segons l'activitat i els participants practican allò que s'ha realitzat.

També en cadascuna de les sessions pràctiques es realitzarà un repàs d'aquelles activitats d'entrenament que s'han realitzat en els dies anteriors per reforçar totes aquelles ordres treballades.

Al final de cadascuna de les sessions s'avaluarà el grau de participació, motivació, adquisició de coneixements teòrics i pràctics amb unes eines avaluadores que permetin concretar les observacions fetes per l'entrenador.

4.2. NOM O TÍTOL

El títol del meu Treball Final de Grau és "Formem-nos junts", referint-nos al treball d'aprenentatge compartit per par de tots: assistents, jo en la meva formació i el gos en el seu ensinistrament.

Quan vaig haver de presentar el taller en l'Espai de Gent Gran La Violeta el títol que li vaig donar va ser: "Entrenem un gos d'assistència i de teràpia", perquè fos més entenedor l'objectiu que es pretenia.

4.3. PLA O PROGRAMA AL QUE PERTANY

El meu projecte es va dur a terme a l'Espai de Gent Gran La Violeta de Gràcia, el taller pertany als tallers de formació permanents que es van dur a terme a la tardor del 2016, de finals de Setembre fins a començament de Desembre.

Per dur a terme el projecte, es va necessitar el permís de la Fundació Pere Tarrés per tal de poder realitzar el taller en un dels seus centres gestionats actualment de gent gran. També es va sol·licitar el permís del responsable del centre de l'Espai de Gent Gran La Violeta i també al tècnic referent i responsable del Districte de Gràcia.

4.4. DESCRIPCIÓ

Aquest projecte pretén proporcionar a les persones grans de l'Espai de Gent Gran La Violeta apuntades en el taller diferents eines per tal que ells/es mateixos/es puguin ser participants i perquè vegin que l'edat no importa per poder entrenar un gos. El taller és la forma per poder apoderar a les persones grans per entrenar un gos des de cadell fins adult, i la manera d'apoderar a les persones és realitzant un taller pràctic amb l'ajut d'un gos cadell i que serà més endavant un gos d'assistència. La fase de cadell és una de les més importants i les persones grans poden participar en tot el procés, tot donant-los les eines i posant tot en pràctica. A més veurem els avantatges que porta tenir un gos en activitats diàries de qualsevol persona i de com poden contribuir a millorar la seva salut.

Les eines que se'ls hi proporciona els hi serviran perquè a partir de què entrin al taller coneguin tot el que estigui relacionat amb els gossos i més endavant els hi pugui servir per entrenar a un gos. No és només un taller del qual els hi pot servir mentre fan el taller sinó que també és un taller que en el futur també poden posar en pràctica, amb els seus propis gossos, ajudant a amics i a persones pròximes.

Durant el taller s'explicaran les bases teòriques per entrenar un gos i perquè serveix, per tal que vegin que amb qualsevol tema que els hi agradi i els motivi poden aprendre.

4.5. DESTINATARIS

El projecte va enfocat a persones grans. Concretament el projecte es durà a terme amb aquest col·lectiu a l'Espai Gent Gran La Violeta amb edats a partir dels 55 anys, prejubilades o en procés de prejubilació i també per a persones de més de 60 anys jubilats.

Per dur a terme un entrenament d'un gos no hi ha edat, sinó que totes les persones amb ganes de participar i els hi agradin els animals poder participar.

En el taller poden entrar persones que no tenen gos, que en tenen i volen aprendre dels gossos, que tenen por als gossos però els hi agraden i també per a persones curioses que volen aprendre sobre aquest tema.

4.6. FONAMENTS

Al llarg dels anys s'ha anat retardant l'envelliment de les persones grans fins a arribar a edats elevades, vivim més anys i amb millors condicions. És per aquest motiu que les persones grans tenen millor qualitat de vida com deien Freire Rodríguez i Ferradás Canedo (2016).

S'ha de preservar aquest envelliment per tal que visquin i tinguin una jubilació activa quan acaben la seva vida laboral. La vellesa és una etapa d'oportunitats i no pas una etapa de carències. Amb les oportunitats que tenen per viure durant la seva etapa de jubilació poden mantenir relacions amb les persones estimades, poden continuar aprenent en el seu dia a dia mitjançant per exemple cursos o tallers, etc.

S'ha de viure la jubilació com una etapa positiva i no pas tan negativa, ja que si es veu de forma negativa podrà repercutir en la vida personal. Per altra banda els animals, com són en aquest cas els gossos, poden aportar beneficis per a les persones com vaig mencionar anteriorment.

A partir d'aquestes observacions i recerques sobre les persones grans i els gossos he volgut dur a terme un taller que s'adaptés a les necessitat que poden tenir les persones grans quan arriben a l'edat de la jubilació. La principal necessitat és el fet d'apoderar-les per tal de veure que tenen altres vies i obrir noves fronteres cap a una nova etapa. La base del meu projecte és treballar el tema de l'apoderament mitjançant el gos. Encara que el procés pot ser llarg tant abans, com durant, com després del mateix pot aportar beneficis i mentre entrenen el gos també estan aprenent i desenvolupant-se.

4.7. RECERCA BIBLIOGRÀFICA I ANÀLISIS D'EXPERIÈNCIES

Aquest apartat consisteix en explicar els arguments a partir dels referents teòrics i cercar experiències que s'han dut a terme per poder intervenir el problema en qüestió (Riberas, Vilar i Mora, 2013).

Des de la Fundació Affinity (2017) es realitzen moltes teràpies i intervencions assistides amb animals, concretament gossos. Per exemple, introduir el gos en una residència. En aquest programa el gos viu en el mateix centre i els beneficis que comporta és que els usuaris poden beneficiar-se com qualsevol altre gos de companyia proporciona. En aquest

cas, una experiència a la qual van dur a terme va ser l'experiència "Cambrils Suite: Cómo convertir un cachorro en un perro de terapias". Aquesta experiència consistia a introduir un gos cadell en una residència de persones grans. Però aquest cadell de gos seria perquè després quedar-se a viure. El gos aprenia juntament amb les persones grans que el socialitzaven.

Des de la Fundació Affinity (2017) també realitzen Intervencions Assistides amb Animals i en aquest cas el gos i l'equip són externs conformats per animals i Tècnics en Teràpies Assistides que es desplacen al centre i treballen conjuntament amb l'equip del centre. Per últim també realitzen teràpies en què els usuaris s'han de desplaçar fins on es duen a terme les teràpies.

Altres Fundacions que també realitzen Intervencions Assistides amb Animals són CTAC, Bocalàn, l'Associació d'Acció Social Discan, Itcan, Positivas Can, etc. Totes aquestes fundacions i associacions realitzen Intervencions Assistides amb Animals, però no són les persones grans les protagonistes d'entrenar un gos, sinó els seus usuaris.

4.8. OBJECTIUS GENERALS

- Integrar a la gent gran en el món dels gossos.
- Conèixer el procés d'entrenament d'un gos d'assistència i també per teràpia.
- Fer-los participis de tot el procés d'entrenament d'un gos d'assistència que més endavant serà acreditat.
- Apoderar a les persones grans per entrenar un gos.

4.9. OBJECTIUS TERMINALS

- Donar a conèixer el projecte a la gent gran per cridar la seva atenció i despertar-los l'interès de voler participar.
- Gaudir de l'entrenament d'un gos durant les activitats.
- Entendre com un gos d'assistència i un gos de teràpia pot ajudar a les persones.
- Interessar-se per nous temes com són el món dels gossos.
- Adonar-se que ells també poden entrenar un gos.

- Augmentar el percentatge de persones grans que coneguin el procés d'entrenament d'un gos.
- Desenvolupar una actitud positiva amb el gos durant el seu entrenament.
- Participar en el funcionament i en les dinàmiques del grup durant el taller.
- Establir noves relacions amb els diferents participants del taller.
- Millora en les seves habilitats: socials, cognitives i físiques.

4.10. ESTRATÈGIES PER A L'ACCIÓ

Per dur a terme la meua intervenció i poder assolir els objectius tant generals com terminals duré a terme el taller en l'Espai Gent Gran La Violeta del districte de Gràcia, des de finals de setembre fins a principis de desembre.

Durant aquests tres mesos podré utilitzar una sala de l'Espai de Gent Gran La Violeta anomenada la Sala Pissarra, situada a la segona planta. El taller constarà de 10 sessions, de 2 hores, un cop per setmana, concretament els dimarts de 9:00h a 11:00h.

Hi assistiran les persones grans que s'hagin apuntat prèviament duran els dies d'inscripció. Hi poden assistir fins a 6 persones, encara que si hi ha més, es pot obrir un altre grup. He escollit màxim 6 persones perquè considero que amb aquest nombre pot haver-hi molta participació i també perquè el gos que és cadell no s'estressi o es cansi a mitja sessió.

Els usuaris del taller aprendran les bases teòriques i que després ho podran aplicar en primera persona amb el gos en formació. Per tant, no serà només teòric sinó que també serà pràctic. Tot per tal de poder assolir els objectius establerts prèviament, tant els objectius generals com també els objectius terminals.

En el meu projecte els objectius que vull assolir és apoderar a les persones grans per entrenar un gos, fer-los partícips de tot el procés d'entrenament, d'integrar a la gent gran en el món dels gossos i conèixer el procés d'entrenament d'un gos d'assistència i de teràpia a l'Espai Gent Gran La Violeta.

Com a professional en el meu projecte seré la persona qui durà i gestionarà el taller des del primer dia fins a l'últim, dissenyant totes les sessions i aplicant-les. El taller també hi

haurà el gos de la professional que s'està entrenant per ser un gos d'assistència per a ella i que en el taller es duran les pràctiques amb ell.

A partir d'aquí neix el meu projecte "Formem-nos junts" i el taller anomenat "Entrenem un gos d'Assistència i de Teràpia".

Tot el meu projecte el realitzaré mitjançant el disseny i aplicació dels programes d'acció, amb les seves unitats de programació i també les unitats didàctiques, que en tot moment es tindran en compte.

4.11. PRESSUPOST O FONTS DE FINANÇAMENT

En el cas que ens ocupa el taller estava integrat a les meves pràctiques i vàrem fer servir les instal·lacions cedides per la Fundació Pere Tarrés de l'equipament de l'Espai de Gent Gran La Violeta. El taller era gratuït pels assistents.

Però si no fos així hauríem d'assumir una sèrie de despeses i la possibilitat de cobrar per l'assistència al taller, encara que fos de forma simbòlica (com que el nombre d'assistents està limitat a 6 -7 persones, aquesta font de finançament s'hauria de limitar per no penalitzar l'assistència tenint en compte el col·lectiu a qui es dirigeix). Hem seguit el criteri d'obtenir un finançament equilibrat basat en cobrir les despeses mitjançant el ingressos que s'han d'aconseguir (amb l'aplicació de les diverses fórmules proposades o altres de noves que apareguin o se'ns vagin occorrin).

S'hauria de llogar una sala adient per a cada sessió, on caldria disposar de projector, pissarra, ordinador, cadires i una taula. També s'ha de comptar el material que s'utilitzarà durant el taller per realitzar cada activitat. A més de menjar, premis i accessoris pels gossos. No podem llogar qualsevol sala i a qualsevol lloc donat que hem de treballar amb gossos i moltes sales no són escaients pel nostre objectiu, o bé els mateixos llocs no contempnen aquesta possibilitat.

El preu dependrà de la mida de la sala i de les condicions i accessoris que demanem, que a vegades són cobrats a part i d'altres dins del mateix preu del lloguer (projectors, begudes, ...). Un altre factor que modifica el preu és la zona on s'ubica el local, la institució a la qual pertany o les comunicacions. A més de si és per una hora un dia o dues hores durant

8 setmanes. Per posar diferents exemples hem trobat pressupostos des de 15,00 €/hora (zona Sants), fins a 50,00 €/hora a la zona Eixample o Gràcia, en el cas de sol·licitar 10 sessions de dues hores. Si només es fes una sessió, el preu/hora sols ser un 20% més car. Això són preus amb l'IVA inclòs i no solen incloure projector, sí que inclouen pissarra, cadires i taules.

Per exemple, en el mateix Centre la Violeta una sala amb pissarra té un preu de 18,17 €/hora per activitats sense ànim de lucre, però si és per una empresa i/o l'objectiu és amb ànim de lucre el preu és de 58,33 €/hora. En tots els casos ens referim a una sala d'uns 30-40m², i hem de tenir en compte que tractar-se amb gent gran i jo, que vaig en cadira de rodes, ha de ser de fàcil accés.

No hem d'incloure el cost del gos, ni els seus costos habituals (tant sanitaris com d'assegurances i alimentació), ja que utilitzarem el meu propi gos d'assistència i, en el cas que els assistents vulguin portar el seu propi animal, aquesta despesa ve coberta lògicament per ells.

Entre el material a comptabilitzar com a despeses podem tenir en compte menjar de gossos (un parell de bosses per diferent tipus d'animals: un 25,00 €/bossa), clickers (2,00 €/unitat), premis, joguines de gos, material de neteja. Si l'assistent duu el seu gos se li demanarà que porti alguna joguina pròpia, una tovalloleta i els seus premis preferits.

A fi i efecte de poder disminuir el cost de participació, i fins i tot poder fer-ho gratuïtament es buscarà l'ajuda d'un espònsor que ens ajudin a cobrir despeses. Entre els que podríem acudir hi ha fundacions, com la Fundació Pere Tarrés o la Fundació Affinity, espais de gent gran com La Violeta, l'Ajuntament o la seu del districte corresponent, alguna botiga d'animals del barri, alguna associació del barri, ...

El taller no té ànim de lucre, només es pretén cobrir les despeses, incloent-t'hi la remuneració pel personal docent (en aquest cas jo).

Taula 8. Pressupost

INGRESSOS	CONCEPTE	PRESSUPOST
Ingressos per inscripcions	25,00€ per inscripció, tot inclós. Calculem 6 incrits.	150,00 €
Quotes i prestacions de serveis	-	0,00 €
Patrocinis, col·laboracions ...	Botiga AnimalsCan*	60,00 €
	Associació amics gossos*	100,00 €
Subvencions i donacions ...	Fundació A*	220,00 €
	Fundació B*	220,00 €
	Fundació C*	100,00 €
Altres ingressos extraordinaris	-	0,00 €
Interessos financers	-	0,00 €
TOTAL INGRESSOS		850,00 €
DESPESES	CONCEPTE	PRESSUPOST
Compres de material	Menjars, clickers, petit material ...	70,00 €
Instal·lacions i equipaments	10 sessions de 2 hores a 20,00€/hora.	400,00 €
Subministres	-	0,00 €
Despeses de personal	Educador social que impartirà el taller: 10 sessions de 2 hores a 33,00€ cada sessió.	330,00 €
Serveis exteriors	-	0,00 €
Altres despeses	Fotocopies, impressions, imprevistos ...	50,00 €
Costos financers	-	0,00 €
TOTAL DESPESES		850,00 €
RESULTAT FINAL		0,00 €

* Teòrics

Font: Alina Ribes

5. LA PLANIFICACIÓ

5.1. EMMARCAMENT: MARC DE REFERENCIAL

5.1.1. QUI SOM I QUINS PRINCIPIS EDUCATIUS I IDEOLÒGICS INSPIREN LA TASCA

L'equip de professionals formats per realitzar el taller està integrat per: una educadora social que és entrenadora de gossos d'assistència i tècnica en teràpies assistides amb gossos i pel seu propi gos, en aquest cas un caniche mitjà jovenet. En el projecte també han participat el Centre Espai de Gent Gran La Violeta amb els seus professionals, tot ajudant a difondre el taller i cedir l'espai, juntament amb la Fundació Pere Tarrés encarregada de gestionar aquest espai.

Els professionals que hem dut el taller som l'educadora social i el seu gos. A partir de debats, explicacions, activitats, vídeos, dubtes, ... prèviament definits, s'abordaran les temàtiques per assolir els objectius generals, terminals i també de cada unitat didàctica.

El meu projecte té els objectius d'apoderar a les persones grans per entrenar un gos, introduir-les en el món dels gossos i conèixer el procés d'entrenament d'un gos d'assistència i teràpia, tot això es durà a terme a l'Espai de Gent Gran La Violeta.

Els principis ideològics en els quals baso aquest projecte són:

Moltes de les persones en edat de jubilació, no totes però, es troben alliberades de càrregues econòmiques, de feina, de la cura dels fills, ... i poden disposar de temps lliure per realitzar altres tipus d'activitats com estudiar, continuar formant-se, participar en tallers i activitats externes del seu dia a dia.

Tal com indica el projecte BALL ("Be Active through Lifelong Learning" – Continua actiu al llarg de tota la teva vida), com expliquen Margrét Guðjónsdóttir, et al. (2016), finançat pel programa Erasmus+ de la Unió Europea a fi planificar la preparació adient

Imatge 11. Sistematització del Projecte Social

Gráfico 2. Sistematización del Proyecto Social.

Font: Pérez Serrano, G. (2016). *Diseño de Proyectos Sociales: Aplicaciones prácticas para su planificación, gestión y evaluación*. Madrid: Narcea.

per a la gent gran, s'han de realitzar campanyes de sensibilització per tal que la societat no infravalori l'experiència, les habilitats i els coneixements de les persones grans, ja que això podrà influir, i de fet influeix, negativament en aquest grup social generant angoixa i patiment. S'ha d'arribar a fomentar una consciència social sobre els beneficis que té l'envelliment actiu, a partir de l'aprenentatge al llarg de la vida, facilitant una integració que permeti que s'estableixin nous objectius personals, poder tornar a descobrir noves coses i mantenint-se actius durant tota la vida.

Les persones a les que va dirigit el nostre taller són persones grans, interessades per la seva qualitat de vida. I encara que sempre relacionem la qualitat de vida amb les malalties i amb l'estat psíquic, la qualitat de vida també té a veure amb l'entorn social i amb la utilització dels diferents recursos que la poden fer factible.

L'Assemblea Mundial de les Nacions Unides (2002), recomana que s'estableixin programes d'educació en els que les persones grans siguin els transmissors de coneixement, de cultura i de valors. També insisteix en el dret de que les persones grans continuïn educant-se permanentment mitjançant els programes específics que s'adeqüin a les seves característiques. I tal com indica Sáez (1997) la persona gran no ha de ser relegada a sobreviure sense cap projecte vital quan encara li queden molts anys de vida per davant. És important mentalitzar-los de que encara són objectes de socialització i no només éssers passius.

Aquest projecte és una iniciativa que té un caire educatiu per sobre d'un plantejament merament d'entreteniment. Crec que la relació que es genera amb els gossos pot jugar un paper molt important en la millora i manteniment d'una bona qualitat de vida, afavorint l'envelliment actiu (forma física, activitats per millorar la salut mental i posar en marxa accions de desenvolupament personal).

La seva finalitat: a través d'un taller, i com a instrument de motivació un gos, promoure les relacions entre els diferents components del taller, establint una relació positiva amb el gos, així com conèixer els instruments necessaris per entrenar un gos d'assistència. Per un altra part, mentre s'interioritzen els coneixements relacionats amb l'entrenament del gos, també s'aconsegueix efectes positius en la capacitat mental com són l'atenció, la memòria, la coordinació, etc. Es pretén aconseguir l'adquisició de coneixements,

competències i unes habilitats concretes amb la finalitat de que els participants trobin recursos interessants i importants per seguir desenvolupant-se.

Són per aquests motius que el treball d'ensinistrament d'un gos d'assistència per part de les persones grans pot jugar un interessant i productiu paper en la millora i manteniment d'una bona qualitat de vida, tot afavorint l'envelliment actiu, la participació social, la convivència, el coneixement mutu, el respecte entre els components del grup així com també amb el gos. El treball amb grup, i amb el gos, permet crear un sentiment de pertinença al grup, focalitzar l'activitat, estimular les relacions socials i ajudar a vèncer la sensació de solitud i aïllament que poden tenir moltes persones grans.

El taller s'ha planificat dissenyant activitats que permetin, tal com diu Fernández-Ballesteros (2002), aconseguir la satisfacció del major nombre de necessitats bàsiques, com són l'entreteniment, el descans, les relacions socials i la realització personal. En relació a la realització personal es pretén aconseguir que les persones grans incrementin els seus coneixements (en aquest cas l'entrenament, comportament i manipulació de gossos), que exercitin habilitats que poder desconeixien i es sentin integrats en la seva participació en noves activitats.

5.1.2. QUINA ÉS LA FINALITAT DE L'ESPAI D'INTERVENCIÓ QUE ESTEM ORGANITZANT?

La finalitat de l'espai d'intervenció que estic organitzant és proporcionar les eines suficients i necessàries a les persones grans que vulguin apuntar-se al taller, per tal d'apoderar-les i que siguin participants del procés d'entrenament d'un gos des del seu inici, per tal que després ho puguin aplicar amb altres gossos (propis o no). I que s'introdueixin en el món d'aquests animals per després continuar aprenent si els hi agrada.

Es proporcionarà un espai per realitzar aquest taller. Un taller que serà teòric i pràctic, de diàleg i de relació entre els participants per tal de que coneguin les eines bàsiques per entrenar un gos en positiu (la tècnica que emprarem).

La idea general és que amb aquest taller les persones grans es sentin apoderades per realitzar moltes activitats diverses i que fins i tot poden entrenar un gos d'assistència que

després es convertirà en un gos acreditat. Si els hi agrada i volen continuar aprenent sobre aquest tema, o altres relacionats amb els gossos, poden realitzar cursos o anar a xerrades per tal de continuar formant-se, ja que tindran eines suficients per continuar aprenent.

Alhora veuran que els gossos poden aportar molts beneficis a les persones i que podem entendre el seu llenguatge. Podem entrenar positivament i crear un vincle amb ells, coneixent les eines per després poder-les aplicar en els seus propis gossos. Tot això per tal de que es sentin apoderades, integrades i siguin participants de tot el procés que seran els principals objectius del projecte.

La finalitat del projecte és que les pròpies persones grans coneguin i es sentin integrades i que coneguin més sobre els gossos: avui en dia a tot arreu en podem trobar de gossos i el taller ens donarà les eines suficients per tal de saber-les utilitzar i gestionar davant de més gent i de diferents gossos. Ajudar en la seva qualitat de vida i jubilació activa, tot integrant-los i fent-los participants del important procés que comporta entrenar un gos d'assistència i més endavant, si s'escau, per teràpia.

5.1.3. MARC LEGISLATIU, NORMATIVA, REGLAMENT, CRITERIS D'ADMISSIÓ

Per tal de dur a terme i aplicar el projecte d'intervenció en el centre destinat a persones més grans de 55 anys, es té en compte els requisits establerts per la legislació vigent a Catalunya. A continuació assenyalarem alguns dels documents més remarcables referit al nostre projecte:

5.1.3.1. MARC LEGISLATIU, NORMATIVES I DOCUMENTS SOBRE GENT GRAN

- Real Decreto-ley 5/2013 de 15 de marzo, de medidas para favorecer la continuidad de la vida laboral de los trabajadores de mayor edad y promover el envejecimiento activo. BOE núm. 65, de 16 de març de 2013.
- Programa municipal per a la gent gran 2006-2010 (PMGG). Basat en el model d'Envel·liment actiu, el d'Envel·liment saludable, i el de Ciutats amigues de la gent gran.

- Pla Municipal per a les Persones Grans 2013-2016. Que dirigeix les polítiques públiques per al benestar personal, familiar i social de totes les persones grans de la nostra ciutat.
- Pla per a la Inclusió Social de Barcelona 2012 – 2015. Aquest pla d'inclusió té com a prioritats generar una ciutat inclusiva en que tots els seus residents tinguin un benestar.
- Document Envelliment Actiu en el Marc Polític de la II Assemblea Mundial sobre l'Envelliment, l'Organització Mundial de la Salut (OMS) l'any 2001.
- L'any 2008 el Parlament i el Consell Europeu acordaren declarar l'any 2010 l'Any Europeu de Lluita contra la Pobresa i l'Exclusió Social.
- La Unió Europea va declarar el 2012 Any Europeu de l'Envelliment Actiu i de la Solidaritat entre Generacions.

5.1.3.2. MARC LEGISLATIU, NORMATIVES I DOCUMENTS PELS ESPAIS DE GENT GRAN

- Pla de Millora dels Casals i Espais de Gent Gran Municipals del 2007.
- DECRET 222/1996, 12 de juny, dels equipaments cívics. Els equipaments cívics que es regulen en la present disposició cobreixen necessitats socials a les quals calia donar respostes específiques.
- DECRET 180/1997, de 22 de juliol, pel qual s'aproven els Estatuts dels casals de gent gran del Departament de Benestar Social.

Aquest any 2017 està a punt d'enllestir-se un nou decret d'equipaments que substituiran els dos decrets anteriors i es produirà una reconversió dels casals de gent gran en casals cívics, per promoure una perspectiva que integri diferents generacions/edats.

- DECRET 140/2000, de 3 d'abril, de modificació de l'article 12 dels Estatuts dels casals de gent gran del Departament de Benestar Social, aprovats pel Decret 180/1997, de 22 de juliol.

5.1.3.3. MARC LEGISLATIU EN RELACIÓ ALS GOSSOS

- Llei 19/2009, de 26 de novembre, sobre l'accés a l'entorn de les persones acompanyades de gossos d'assistència.

Aquesta llei fa referència als gossos d'assistència però també menciona als gossos de teràpies. Es una llei d'àmbit català, però que en anys posteriors a la seva publicació ha estat aplicada en altres comunitats autonòmiques de manera gairebé idèntica.

El gos en les seves hores de feina ha de portar un peto que l'identifica com a gos d'assistència davant la comunitat i davant les autoritats que en algun moment podrien limitar el seu accés a determinats llocs. Amb aquest distintiu i amb un carnet d'identificació (expedit per alguna de les organitzacions acreditades) l'usuari podrà accedir, sense restriccions, als llocs que les lleis ho permetin.

També regula l'ensinistrament i la cura d'aquests gossos. En aquesta llei es pot consultar els drets i deures de les persones usuàries de gossos d'assistència, així com també les condicions d'accés al servei i centres d'ensinistrament dels gossos.

5.1.3.4. CRITERIS D'ADMISSIÓ

Els criteris d'admissió que s'estableixen per tal de que les persones grans puguin inscriure's al taller i participar en el projecte són:

- L'edat de les persones grans per participar en el taller ha de ser de més de 55 anys, pre-jubilats o jubilats. El meu projecte va dirigit a persones grans i tenint en compte les persones que venen als Espais de Gent Gran ja es compleixen aquests requisits.
- No necessàriament han de ser persones que tinguin gossos, sinó que poden ser persones grans que els hi agradin, que vulguin aprendre més o que tinguin altres motius per aprendre sobre gossos.

- Hi haurà un període de preinscripcions, el taller estarà format per grups i cada grup tindrà un màxim de 6 persones per tal de poder establir vincles positius entre els participants i també perquè el gos que és porti no es cansi durant el procés. El taller serà un cop per setmana durant 2 hores, amb un total de 10 sessions.
- Persones que siguin participants de les activitats i dinàmiques que el professional dugui a terme en les sessions del taller.

5.1.4. QUINS SÓN ELS CRITERIS BÀSICS QUE EMMARQUEN LA RELACIÓ QUE MANTENIM AMB AQUESTA POBLACIÓ

El meu projecte està destinat, com ja havia dit, a les persones grans que superin els 55 anys i que estiguin prejubilades o jubilades. El taller es durà a terme en el districte de Gràcia, concretament a l'Espai de Gent Gran La Violeta i es podran apuntar totes les persones grans que vulguin realitzar al taller i que no necessàriament han de ser de Gràcia, poden ser d'altres barris i districtes.

L'assistència no és obligatòria, sinó voluntària. L'únic necessari és que confirmin si a alguna sessió no poden venir. Encara que si a alguna sessió no poden assistir a la següent sessió s'explicarà que s'ha fet a l'anterior, recordant els conceptes treballats, i així poder seguir amb el taller sense cap problema.

5.1.5. SERVEIS DE L'ENTORN AMB QUÈ MANTENIM RELACIÓ

Per dur a terme el projecte, i després d'haver informat prèviament a la Facultat d'Educació Social i Treball Social Pere Tarrés, em vaig posar en contacte amb la Fundació Pere Tarrés, per saber on podria realitzar aquest projecte.

Vam haver de buscar un centre, que ens duria a l'Espai de Gent Gran La Violeta, al districte de Gràcia. Abans d'iniciar tot el projecte relacionat amb el taller, la Fundació es va posar en contacte amb els tècnics referents, tant del centre com de l'Ajuntament, per poder-lo realitzar. Un dels temes a parlar era el fet de la presència d'animals en un espai públic, ja que els gossos no sempre poden entrar en llocs públics, a no ser que siguin gossos d'assistència o gossos de teràpia que estiguin acreditats o en formació.

Una vegada aclarits convenientment aquest punts, vaig haver d'iniciar una captació de persones grans que volguessin apuntar-se al taller, juntament amb l'Espai de Gent Gran La Violeta on m'havien cedit un espai i unes hores per poder-lo dur a terme.

5.2. ASPECTES SOCIOEDUCATIUS

5.2.1. DEFINICIÓ DELS OBJECTIUS GENERALS DE LA INTERVENCIÓ.

Com he comentat anteriorment en l'apartat del diagnòstic, el meu projecte i la meva intervenció pretén assolir uns objectius generals i també uns objectius terminals, aquests de forma secundària, mitjançant la intervenció que es durà a terme en el centre.

El districte de Gràcia és un dels districtes on troben una proporció elevada de població constituïda per gent gran, no es l'únic districte on podem fer aquesta observació, les persones grans viuen ara més temps i amb millors condicions. Per això han de viure un procés de participació activa, d'integració en projectes i poden dur a terme qualsevol tasca, ja sigui en un centre, en la meva intervenció, en el barri, en la pròpia ciutat, ...

Com hem comentat anteriorment, en l'apartat de diagnòstic, la meva intervenció és durà a terme en l'àmbit de la gent gran per apoderar-los i integrar-los en l'important procés d'entrenament d'un gos d'assistència i de teràpia.

El primer objectiu que em plantejo és apoderar a les persones grans per entrenar un gos. Apoderar a les persones perquè vegin que poden ajudar i participar en el procés d'entrenar un gos, una tasca molt important i prèvia a l'entrenament com a gos de d'assistència. Els primers mesos de vida del gos són de socialització i són essencials per després poder entrenar correctament a l'animal, és quan es modela el caràcter sobre el que després s'haurà de treballar. En aquest procés és molt interessant que hi participin les persones grans que ajudaran al gos en el seu procés de socialització i d'obediència.

El segon objectiu és el de fer-los partícips de tot el procés d'entrenament i formació d'un gos que després ajudarà a una persona determinada. És per això que les persones grans participaran en el procés, seran elles mateixes les que entrenaran el gos, tot donant-los-hi les eines suficients però seran elles qui duran a terme l'entrenament.

El tercer objectiu és tractar d'integrar a les persones grans en el món dels gossos, insistint i fent referència que poden continuar aprenent, dia rere dia, sense que l'edat siguin un impediment.

El quart objectiu seria que les persones grans coneguin el procés complet que comporta entrenar un gos, tant d'assistència com de teràpia. Podran conèixer l'evolució de cadell fins esdevenir un gos adult d'assistència. Es requereix temps, paciència, imaginació, motivació i ganes de seguir aprenent dels gossos.

Com a futura Educadora Social la meva intervenció serà facilitar i crear espais educatius i de vincle entre les persones usuàries del taller. Les persones han de ser protagonistes de la seva pròpia vida i que puguin participar i sentir-se participants, per aquest motiu caldrà que hi hagi coherència entre el que vull aconseguir i el que vull ensenyar i inculcar, mitjançant la participació activa de tots els participants.

Per dur a terme el projecte caldrà realitzar un treball coordinat en xarxa entre els professionals del centre Espai de Gent Gran La Violeta, la Fundació Pere Tarrés qui és el que s'encarrega de gestionar aquest centre i jo mateixa.

5.2.1.1. PROGRAMES D'ACCIÓ, DEFINICIÓ DE TEMÀTIQUES GENERALS

El programa d'acció d'aquest projecte és apoderar i introduir a les persones grans en el procés d'entrenament d'un gos, que després es convertirà en un gos d'assistència i més endavant de teràpia. A més se'ls hi donaran les eines perquè puguin entrenar el seu propi gos o el d'altres persones.

Per tal d'apoderar a la gent gran que participarà en el taller, i de donar-los eines suficients per entrenar un gos, també podran adquirir interessants eines perquè en el seu procés d'envelliment la persona estigui disposat a adquirir noves habilitats.

També es motivarà, ensenyarà, s'ajudarà i s'implementarà un seguit d'activitats perquè no siguin únicament uns espectadors passius, sinó que passin a formar part activa del procés. La metodologia de treball serà l'adient per involucrar a les persones grans en un món nou com el dels gossos i, més concretament, dels gossos d'assistència i de teràpia.

Es pretén que el projecte pugui ser una eina d'ajuda per a ells mateixos i a la vegada perquè puguin ajudar a d'altres persones. Per tant, aquestes eines no només les utilitzaran

durant l'entrenament del gos d'assistència en el taller sinó que també en podran fer un ús fora del taller.

El meu objectiu amb aquest programa d'acció és que a partir de dinàmiques amb l'educadora social, especialitzada en gossos d'assistència i també gossos de teràpia, proporcionar-los les eines perquè després ells pugin utilitzar-les fora del centre, tant amb els seus propis gossos com amb gossos d'altres persones i que puguin donar transmetre les eines a aquestes altres persones.

5.2.1.2. UNITATS DE PROGRAMACIÓ I UNITATS DIDÀCTIQUES

El Programa d'Acció comentat anteriorment té tres Unitats de Programació. Les Unitats de Programació del meu projecte reflecteixen la relació entre els objectius plantejats anteriorment, els continguts fonamentals i les activitats en les que es concreta el projecte. A més engloben el conjunt d'activitats concretes que realitzaré com a professionals amb les persones grans apuntades al taller.

Les Unitats de Programació comptaran amb les seves Unitats Didàctiques, per tal d'aconseguir els objectius i planificar el procés d'ensenyament-aprenentatge. Les Unitats Didàctiques del projecte estaran contextualitzades, és a dir, tindran en compte els destinataris, el lloc on es durà a terme, la durada, els recursos utilitzats, ... i a més inclouran la metodologia i els elements que s'utilitzen per dur a terme les sessions, que tindran una durada de dues hores, un cop per setmana.

Les **Unitats de Programació** d'aquest projecte seran les següents:

- **Els gossos d'assistència, els gossos de teràpia i entrenament en positiu.**

Aquesta unitat de programació està relacionada amb el programa d'acció i amb els objectius establerts anteriorment. S'explicarà que són els gossos d'assistència i de teràpia i com els podem entrenar perquè aprenguin les habilitats necessàries. Totes les experiències de socialització del cadell que han d'experimentar per tal de que, quan sigui adult, no li siguin estressants. Tot això s'explicarà en aquesta unitat de programació perquè aprenguin i participin d'aquestes etapes amb el gos i que també puguin ells ensenyar al gos conceptes d'obediència. Serà un treball inicial dirigit, per integrar a les persones en el món dels gossos. Adquiriran eines per tal d'ensenyar al gos i aprendran a

com poden entrenar des de la vessant positiva i no negativa, l'anomenat "entrenament en positiu". Com socialitzar un gos quan és cadell en front a un nou estímul, sense que ho vegi de forma negativa. Aquestes eines són vàlides per al seus propis gossos i els d'altres persones que tinguin gos. En definitiva proporcionar-los els recursos per poder ensenyar un gos de forma positiva.

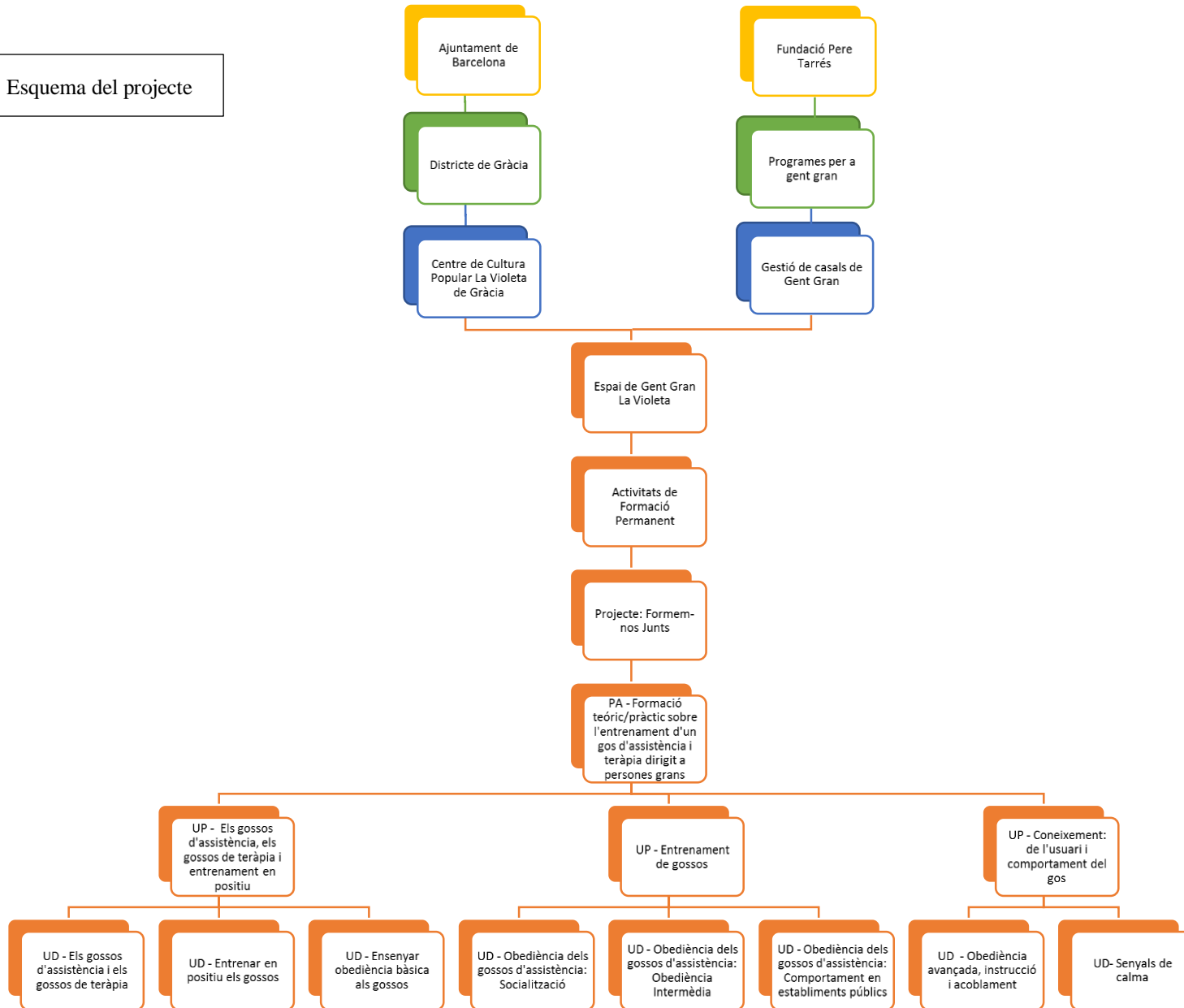
- **Entrenament de gossos.**

Aquesta unitat de programació pretén ensenyar els tipus d'obediència d'un gos d'assistència i com els participants ho poden dur-les a terme a la pràctica. En tot moment les persones grans seran partícips de l'obediència d'un gos d'assistència i d'un gos de teràpia. Amb aquesta unitat de programació les persones sabran quines són les ordres, des de les bàsiques fins les més avançades. A més sabran gestionar les situacions si el gos no entén que és el que se li demana o com es pot aconseguir ensenyar-li d'una altra manera. Les persones han de participar i implicar-se a la pràctica. En alguns moments també s'explicarà com pot ajudar un gos de teràpia i quin són els col·lectius on pot intervenir. Amb aquest entrenament la persona i el gos establiran un vincle positiu i entre els participants hi haurà d'haver un treball conjunt, un treball en equip.

- **Coneixement: de l'usuari i comportament del gos.**

En aquesta unitat de programació es pretén conèixer les fases en les que un gos d'assistència ha d'acoblar-se amb el seu usuari final i quines són les ordres que ha d'aprendre per adaptar-se a ell. Aprendran i identificaran els comportaments que tenen els gossos davant d'estímuls, sabran quan un gos està content, quan vol jugar, quan pot tenir por, quan es pot començar a posar en estat d'alerta, etc. Serà necessària la participació activa quan s'ensenyi el comportament del gos, per tal de crear espais per compartir experiències i de coneixença. Serà l'última unitat de programació, durant tot el procés del taller s'haurà d'haver establert un clima càlid i suau. I els participants hauran conegut el procés de tot l'entrenament d'un gos d'assistència i de teràpia.

Imatge 12. Esquema del projecte

Font: Alina Ribes

5.2.1.3. METODOLOGIA GENERAL DEL TREBALL

El programes d'acció que he elaborat i desenvolupat després en les unitats en programació per el meu projecte donen resposta als nostres objectius ja esmentats anteriorment. Les temàtiques que vull abordar en el programa d'acció les he especificat en les diferents unitats de programació que proporcionaran un millor enfocament a l'hora d'intervenir en les activitats, sempre tenint com a base que tenen un caire educatiu i participatiu.

Les unitats de programació han quedat metodològicament dividides en:

- **Els gossos d'assistència, els gossos de teràpia i entrenament en positiu.**

Com ja he comentat en aquesta unitat de programació es farà una introducció al món dels gossos d'assistència i dels gossos de teràpia, perquè aprenguin i participin de les etapes de formació i socialització i després puguin ells mateixos ensenyar l'obediència al gos. S'integrarà a les persones en el món dels gossos i s'adquiriran eines per tal d'ensenyar al gos en l'anomenat "entrenament en positiu". Es crearan espais de coneixença entre els participants on es pugui compartir, resoldre i donar l'opinió. Es crearan dinàmiques per tal de que puguin ser ells els que entrenin el gos, per tal d'apoderar-los i sentir-se partícips durant tot el taller. Aquestes dinàmiques inclouran visionat vídeos, PowerPoint, imatges i documentació gràfica i escrita, debats i espais per compartir experiències i ajuda mútua entre els participants, en fòrums oberts i de comprensió.

- **Entrenament de gossos.**

S'ensenyaran els tipus d'obediència i com es poden dur a terme a la pràctica amb el gos. Les persones grans seran partícips en tot moment de l'obediència d'un gos d'assistència o de teràpia. Sabran gestionar les situacions si el gos no entén que és el que se li demana i com es pot aconseguir ensenyar-li d'una altra manera. Les persones han de participar, implicar-se a la pràctica i treballar en equip per tal de poder ensenyar al gos. Activitats on ells estableixin vincles i s'ajudin mútuament, d'aquesta manera abordar conjuntament els problemes envers la temàtica i establir relacions socials positives entre ells, des d'activitats de cohesió, cooperació i ajuda mútua.

- **Coneixement: de l'usuari i comportament del gos.**

Coneixeran les fases quan un gos d'assistència ha d'acoblar-se amb un usuari. Aprendran i identificaran els comportaments que tenen els gossos davant d'estímuls. Hauran de participar per poder crear espais per compartir experiències i de coneixença. Principalment es realitzaran sessions d'aprenentatge i de resoldre dubtes en el comportament que han observat dels seus gossos i així compartir detalls que hagin vist o viscut externament del taller des de que van iniciar-lo.

Totes aquestes dinàmiques les hauré de portar com educadora social juntament amb els participants del taller i el gos que correspongui. L'educadora social al ser entrenadora de gossos d'assistència i tècnica en teràpies assistides amb animals comptarà amb aquest punt clau a l'hora de dinamitzar tot el taller. Des de la vessant educadora per al disseny de les dinàmiques tenint en compte els usuaris i tot el treball en xarxa per poder realitzar el taller. Mentre que des de la vessant d'entrenadora i tècnica els continguts relacionats amb els gossos, i conjuntament es pensaran les dinàmiques relacionades amb els gossos i que puguin complir amb els objectius establerts. Amb el gos els usuaris intervindran en el seu procés d'aprenentatge, veient l'evolució que va fent des de que li estan ensenyant al llarg de cada una de les sessions.

Per poder dur a terme una organització correcta de les temàtiques que tractaré ho dividiré per sessions i en cada sessió es realitzarà una unitat didàctica. La primera Unitat de Programació d'Introducció dels gossos d'assistència i de teràpia que està formada per tres unitats didàctiques es realitzarà entre els mesos de Setembre i Octubre (de 2016). La segona Unitat de Programació d'Entrenament de Gossos formada per tres unitats didàctiques es realitzarà entre els mesos Octubre i Novembre (de 2016). I la tercera Unitat de Programació coneixement de l'usuari i comportament del gos formada per dos unitats didàctiques es realitzarà entre els mesos Novembre i Desembre (de 2016).

5.2.1.4. SISTEMES D'AVUACIÓ I RETROALIMENTACIÓ PER RE-ORIENTAR LA TASCA

Per certificar que els coneixements que estic oferint a les persones grans del taller estan arribant de forma clara i que els estan assolint correctament, realitzaré al final de cada sessió una petita avaluació, tipus enquesta, on es repassaran els continguts tractats. D'aquesta forma també servirà per reforçar els conceptes i evitar que siguin oblidats pels usuaris, ja que després

aquestes enquestes se les poden endur. Per part de la professional es realitzaran dos diaris de camps just acabada la sessió per tal d'avaluar certs ítems. Alhora es passarà al final de cada sessió una fitxa de satisfacció sobre com ha anat la sessió i en acabar al taller, el darrer dia, es passarà una altra de com ha anat globalment tot el taller. Així tindrè les informacions necessàries per poder saber com ha anat i poder dur a terme una avaluació. A continuació detallaré més a fons les avaluacions:

5.2.1.4.1. AVALUACIÓ 1: ENQUESTES DE CADA SESSIÓ.

Serveix per avaluar si els continguts que s'han presentat en cadascun de les sessions s'estan assolit correctament o si, per contra, es detecten determinades dificultats que obligaran en les següents sessions ha modificar o corregir detalls. D'aquesta manera l'enquesta de cada sessió (ANNEX 2) ens servirà com a eina flexible per ajudar-nos en la millora de les següents sessions que es realitzen segons les persones que conformen el grup de treball del taller.

Aquesta avaluació tractarà d'analitzar si els participants han après i entès els continguts que he donat en la corresponen sessió. Es realitzarà cada enquesta al final de la sessió i a la següent sessió se'ls hi donarà perquè es comentí, d'aquesta manera tindrà una doble vessant: per una banda em servirà per analitzar els possibles problemes conceptuals que s'han pogut donar a la sessió i poder-los resoldre en la sessió posterior i d'altra banda servirà per a recordar la informació donada i servir com a fil conductor del que es donarà en la nova sessió. L'enquesta també pretén que els diferents components expressin després oralment els seus dubtes, a mesura que entre tots els participants es van corregint les diferents preguntes. A més té una part socialitzadora per tal de treballar les relacions i crear un treball en equip entre tots participants.

Aquesta enquesta un cop treballada en la sessió se'ls hi donarà per si ells volen anar recordant posteriorment els conceptes que s'han treballat. S'hauran de realitzar set enquestes, una per a cada unitat didàctica, menys en la sessió vuitena, ja que aquesta ha de ser la darrera sessió. Les enquestes han estat dissenyades tenint en compte la teoria que s'ha donat i la pràctica que s'ha realitzat en aquella sessió. En total seran unes 10 preguntes, del tipus:

- Preguntes tancades amb elecció única.
- Preguntes tancades dicotòmiques (la persona ha d'escollir una entre dues respostes excloents o contraries (Si/No)).
- Preguntes obertes.

En la majoria d'enquestes realitzades amb 10 preguntes, estaven distribuïdes en 9 preguntes tancades, plantejant aquelles qüestions més rellevants que s'havien treballat en la sessió i una última pregunta oberta en que normalment s'havia de descriure algun procés d'aprenentatge realitzat amb el gos i que permetés una expressió més lliure i oberta d'allò que s'havia realitzat d'una manera més pràctica.

5.2.1.4.2. AVALUACIÓ 2: AVALUACIÓ INICIAL, VALORACIÓ DE LA SESSIÓ I VALORACIÓ GLOBAL DEL TALLER

L'avaluació inicial (ANNEX 3), tipus qüestionari, es dur a terme a la primera sessió del taller i pretén obtenir algunes dades bàsiques (com dades sociodemogràfiques, formació, ocupació anterior, habitatge,...) de les persones usuàries del taller, així com dades en relació als coneixements que tenen els participants sobre gossos.

En la valoració de la sessió (ANNEX 4) es donarà una a cada participant al final de les sessions, per tal de que valorin com ha anat la sessió, amb preguntes tancades i respostes a partir d'indicadors numèrics del 0 al 10 i també algunes preguntes obertes. No s'ha de confondre amb l'avaluació de coneixements proposada en el punt anterior. Aquesta avaluació servirà per tal de tenir l'opinió dels participants i poder millorar de cara a les següents sessions.

Els ítems a valorar són:

- Creus que els continguts de la sessió han estat interessants?
- L'explicació ha estat entenedora?
- El material ha estat suficient en la sessió?
- Què t'ha semblat en quan la motivació de la professional durant la sessió?
- Creus que hi ha hagut una bona organització?
- Altres aspectes.

I com a preguntes obertes:

- Què t'ha agradat més de la sessió?
- Què t'ha agradat menys de la sessió?
- De l'1 al 10 com valoraries tota la sessió i perquè?

La valoració global del taller (ANNEX 5) es farà l'últim dia, per tal de que valorin globalment que els ha semblat el taller, si els ha satisfet, si els ha semblat útil i jo pugui valorar quin impacte

ha tingut el meu projecte. Per tant serà important per analitzar el nivell de satisfacció tant dels continguts i les explicacions, com de la metodologia que s'ha utilitzat en el taller. També es pretén valorar el possible impacte en la seva vida, i si ha servit per en un futur poder aplicar aquests coneixements teòrics i pràctics en l'entrenament d'un futur gos d'assistència. També si la realització del taller ha tingut un efecte socialitzador amb el seu entorn més proper al compartir els participants els coneixements que anaven adquirint. Aquesta avaluació consta de dues parts, la primera són preguntes tancades amb tres tipus de respostes: Si, No i No ho sé.

- Creus que has après coneixements útils relacionats amb els gossos, els gossos d'assistència i els gossos per teràpies amb les sessions realitzades?
- Has reflexionat sobre el que has anat fent en aquestes sessions?
- Has notat canvis en el teu comportament quan veus gossos?
- Has pogut observar alguna cosa de les explicades a les sessions quan vas pel carrer i veus un gos?
- Has compartit amb la família, amics o veïns els coneixements que has adquirit?
- T'he donat eines inicials suficients per saber com s'entrena un gos?
- Creus que el que has après et podrà servir ara o més endavant?
- Creus que podries entrenar amb un gos els temes que s'han pogut anar explicant?
- Has canviat la manera d'afrontar les dificultats si veus o s'acosta un gos?
- Si es tornes a repetir el taller, hi tornaries a participar?

I la segona són unes quantes preguntes tancades (indicadors numèrics del 0 al 10) i també preguntes obertes:

- Creus que els continguts de les sessions han estat interessants?
- Les explicacions han estat entenedores?
- El material ha estat suficient en totes les sessions?
- Què t'ha semblat en quan la motivació de la professional en el taller?
- Creus que hi ha hagut una bona organització?
- Altres aspectes a comentar
- Què t'ha agradat més del taller?
- I que t'ha agradat menys del taller?
- De l'1 al 10 com valoraries globalment el taller?

5.2.1.4.3. AVALUACIÓ 3: DIARIS DE CAMP

Al final de cada sessió realitzaré els diaris de camp I (ANNEX 6) i els diaris de camp II (ANNEX 7), en que l'observaré diferents ítems de la sessió. El primer diari de camp consistirà en descriure la sessió amb un seguit de preguntes obertes i amb una valoració global, tenint en compte els objectius establerts en la sessió.

Les preguntes obertes per tal de descriure la sessió són:

- Quines activitats s'han realitzat?
- Com han reaccionat les persones participants en la sessió?
- Quines dificultats s'han observat?
- Canvis que s'han de realitzar per futures edicions.
- Aspectes que cal treballar pròximament en les següents sessions. Propostes de solució.

I les preguntes per la valoració global de la sessió són:

- Hi ha coherència entre la programació de la Unitat Didàctica i el desenvolupament de la sessió?
- S'han assolit els objectius plantejats?

En el segon diari de camp consistirà en observar a cada un dels alumnes del taller a partir d'una sèrie d'ítems, amb indicadors numèrics de 0 a 10. Es valoraran ítems d'expressió oral i d'expressió corporal. El tipus d'observació ha de ser una observació sistematitzada, on s'estableix prèviament els ítems que vull observar. Aquest ítems hauran de ser:

- Participació.
- Implicació.
- Atenció.
- Formulació de preguntes o dubtes.
- Relació amb la resta de companys.
- Ajuda entre companys.
- Relació amb mi.

Encara que les meves activitats estiguin dissenyades, programades i escollides amb detall per tenint en compte els objectius i el que es vol ensenyar per tractar cadascuna de les temàtiques especificades, no he deixat en cap moment de banda la possibilitat de trobar-me situacions que m'obliguin a modificar les dinàmiques planificades. Així, el qüestionari inicial de valoració de

les sessions i els diaris de camp s'han anat modificant segons les indicacions de la tutora i de la experiència acumulada en cada sessió.

5.2.2. PROGRAMES D'ACCIÓ

5.2.2.1. DESCRIPCIÓ

El meu taller es farà dins del Programa de Gent Gran de la Fundació Pere Tarrés, que gestiona l'Espai de Gent Gran La Violeta del Barri de Gràcia, on el realitzaré en el programa de tallers de formació permanent que aquest Espai organitza. Es tracta d'un programa d'acció dirigit a les persones grans amb l'objectiu central d'entrenar un gos d'assistència i de teràpia, fent-los participis del procés i donant-los els recursos suficients.

5.2.2.2. PERTINENÇA

Tal com s'ha comentat pertany al programa de gent gran gestionat per la Fundació Pere Tarrés i es realitzarà a l'Espai de Gent Gran La Violeta de Gràcia. Duré a terme el taller perquè vaig detectar que cada vegada més hi ha interès per un envelliment sa i que això porta que la societat s'hagi d'adaptar, substituint les imatges de passivitat i deteriorament per imatges en que les persones grans continuïn sentint-se membres actius de la societat i això comporta una implicació d'aquestes persones grans en activitats de participació activa.

L'envelliment és un procés natural i continuat on la persona viu i experimenta transformacions a tots nivells: biològic, psicològic i social. Però l'envelliment ha de ser més que una sèrie de mesures o de precaucions, és fonamental que la persona mostri i tingui una actitud forta, activa i decidida davant la vida. Ha de viure el procés d'envelliment com un procés natural i positiu, on la persona gran té encara moltes coses a oferir, moltes coses a fer i moltes coses a aprendre.

Objectius generals del P. Acció

- Utilitzar el gos com a eina d'apoderament de les persones grans.

5.2.2.3. METODOLOGIA

S'obrirà un espai dins de l'Espai de Gent Gran La Violeta, es durà a la Sala Pissarra, per a poder realitzar les activitats que conforma aquest programa d'acció.

Cada activitat es desenvoluparà per tal de poder aconseguir els objectius proposats a partir d'una sèrie de recursos utilitzats durant el taller com els PowerPoint, vídeos, articles, ...

5.2.2.4. RECURSOS NECESSARIS (O UTILITZABLES, GRUPS O PERSONES QUE HI PARTICIPEN)

- Educadora Social, un gos, professionals del centre i persones grans que s'apunten al taller en l'Espai de Gent Gran La Violeta.
- Una aula on realitzar les activitats, equipada amb taules i cadires i amb comoditat i espai suficient per realitzar correctament les activitats proposades.
- Un ordinador amb projector, per que l'educadora social implementi el contingut de les activitats de forma gràfica, com a recurs visual o procés explicatiu.
- PowerPoint.
- Vídeos.
- Articles.

5.2.2.5. UNITATS DE PROGRAMACIÓ QUE EL FORMEN

- Els gossos d'assistència, els gossos de teràpia i entrenament en positiu.
- Entrenament de gossos.
- Coneixement: de l'usuari i comportament del gos.

5.2.2.6. OBJECTIUS TERMINALS

- Què un 100% coneguin el projecte i també del seu funcionament.
- Què un 80% coneguin l'entrenament d'un gos i com pot ajudar a les persones.
- Què un 80% coneguin nous temes sobre gossos.
- Què un 70% estableixi relacions positives entre els participants del taller.

- Què un 90% participi en les activitats que es realitzaran.
- Què un 75% pugui desenvolupar una actitud positiva amb el gos.

5.2.2.7. CRITERIS D'AVUACIÓ

La manera per saber si el projecte s'està duent a terme i de forma correcta serà a partir d'unes avaluacions.

El primer dia de les sessions se'ls hi proporcionarà full de presentació sobre el taller (ANNEX 8) i un qüestionari per saber què es realment el que saben i així conèixer millor el seu nivell i tenir alguna dada addicional de la persona.

A cada sessió se'ls hi passarà una valoració de la sessió realitzada aquell dia per saber la seva opinió i tenir-la en compte les properes sessions, i també una enquesta per tal de saber si el contingut que s'ha explicat s'ha fet correctament o no.

L'últim dia de les sessions se'ls hi tornarà a passar un altre qüestionari per tal de que valorin si el taller els hi ha servit, i si les coses apreses han sigut rellevants.

A més l'educadora social omplirà després de cada sessió dos diaris de camp. En el primer constarà la descripció i la valoració global de la sessió, per si s'ha de modificar algun aspecte per a següents sessions. I el segon inclourà observacions, basades en una sèrie de ítems, sobre cada alumne del taller, amb l'objectiu de poder tutelar l'evolució i la intervenció dins del taller de cada un d'ells.

5.2.3. UNITATS DE PROGRAMACIÓ

5.2.3.1 UNITAT DE PROGRAMACIÓ

ELS GOSSOS D'ASSISTÈNCIA, ELS GOSSOS DE TERÀPIA I ENTRENAMENT EN POSITIU

5.2.3.1.1. DESCRIPCIÓ I DURADA

Dins d'aquesta unitat de programació es realitzaran espais de coneixença entre els participants i també s'explicaran les primeres nocions sobre els gossos d'assistència i els gossos de teràpia.

Es duran a terme sessions on coneixeran que són i fan els gossos d'assistència i els gossos de teràpia, com es poden entrenar sempre de forma positiva començant amb l'obediència bàsica. Les activitats es dissenyaran per començar a crear vincles entre ells, compartir experiències i crear noves relacions socials positives. S'abordaran els temes corresponents per a introduir-los en el món dels gossos d'assistència i dels gossos de teràpia.

Aquesta unitat de programació té una durada 3 sessions i es durà a terme durant les primeres tres sessions del taller, de les 8 que hi ha en total programades.

5.2.3.1.2. OBJECTIUS DE LA UNITAT DE PROGRAMACIÓ

- Introduir-se en l'entrenament dels gossos d'assistència.
- Assolir una bona cohesió entre els diferents membres del grup.
- Establir una relació positiva amb el gos.

5.2.3.1.3. CONTINGUTS

a) Fets, conceptes i sistemes conceptuals.

- Els gossos d'assistència i els gossos de teràpia.
- Entrenar en positiu els gossos.
- Ensenyar obediència bàsica als gossos.

b) Procediments.

Els participants del taller aprendran sobre gossos d'assistència i gossos de teràpia i també com els poden entrenar ells mateixos. Els temes que s'abordaran seran la introducció de dos conceptes importants: com entrenar un gos en positiu i com entrenar l'obediència bàsica d'un gos. Tot duent a terme sessions teòriques i pràctiques amb el gos que es portarà.

Les tècniques que s'utilitzaran seran dinàmiques grupals per anar aprenent els conceptes. En aquestes sessions s'inclouran activitats grupals, moments per aclarir dubtes, pràctica amb el gos i visionats de vídeos, tot relacionat per aconseguir els objectius.

c) Actituds, valors i normes.

Actituds:

- Ser participatiu.
- Mostrar motivació.
- Voluntat d'aprendre.
- Ser actiu.
- Ser positiu.

Valors:

- Superació personal.
- La paciència.
- Treball en equip.
- Respectar els altres.
- Compromís.
- Sinceritat.

Normes:

- Constància en les sessions.
- Respectar les opinions dels altres participants.
- Respectar el torn de paraula.
- Respectar el gos.

5.2.3.1.4. OBJECTIUS DIDÀCTICS

- Conèixer els gossos d'assistència i els gossos de teràpia.
- Saber entrenar un gos en positiu.
- Conèixer l'obediència bàsica que hauria de tenir qualsevol gos.
- Assolir una bona cohesió entre els diferents membres del grup.
- Establir una relació positiva amb el gos.

5.2.3.1.5. METODOLOGIA I/O TÈCNIQUES

Aquesta unitat de programació es durà a terme a través d'activitats individuals i grupals on s'aniran introduint progressivament coneixements teòrics i també pràctics, amb el gos treballant l'entrenament bàsic. Els participants participaran de forma activa en totes les activitats, gaudint del vincle que es va generant entre ells i el gos.

Per anar treballant els diferents conceptes es visualitzaran diferents PowerPoint que inclouen vídeos, per tal que adquireixin els coneixements de forma més amena i aclaridora, a la vegada que es va exposant d'una manera progressiva la complexitat que té el treball amb gossos.

5.2.3.1.6. ACTIVITATS I/O TASQUES - UNITATS DIDÀCTIQUES

Les sessions de cada activitat realitzada en el taller d'aquesta unitat de programació estaran elaborats de manera més detallada en les 3 unitats didàctiques dels annexes. En l'apartat pla de treball realitzaré un calendari amb els mesos i dies que tindrà lloc cada unitat didàctica en el taller.

Destinatari:		Grup de persones grans del taller “Entrenament d’un gos d’assistència i teràpia” a l’Espai de Gent Gran la Violeta.			
Lloc:		Sala Pissarra, situada a la primera planta, de l’Espai de Gent Gran La Violeta		Temps:	9:00 – 11:00 (120’)
Objectius didàctics:					
<ul style="list-style-type: none"> - Conèixer les persones que formen el grup - Establir una relació positiva entre els participants - Captar l’interès dels participants - Reconèixer la importància d’una participació activa - Adquirir diferents coneixements sobre els gossos d’assistència i teràpia 					
Continguts			Metodologia	Temporalització	
Fets / Conceptes	Procediments	Actituds / Normes / Valors	1) Presentació de la tallerista i presentació dels usuaris. 2) Emplenar el qüestionari inicial.	15’ 10’	105’ 95’
Els gossos d’assistència i els gossos de teràpia.	<ul style="list-style-type: none"> - Dinàmiques grupals - Aclarir dubtes - Pràctica amb el gos 	<ul style="list-style-type: none"> - Ser participatius - Voluntat d’aprendre - Treball en equip - Compromís - Respectar les opinions - Respectar el torn de paraula - Respectar el gos 	3) Descriure les posteriors sessions de treball que conformaren el taller i s’entregarà la fulla de presentació del taller. 4) PowerPoint “Gossos d’assistència i teràpia”. 5) Aclarir dubtes sobre el PowerPoint. 6) Activitat de cridar el gos i quan vingui donar el premi. 7) Activitat pràctica de les ordres. 8) Realitzar una enquesta sobre els continguts treballats a la sessió. 9) Realitzar una valoració per escrit de la metodologia utilitzada en la sessió.	10’ 20’ 15’ 20’ 20’ 5’ 5’	85’ 65’ 50’ 30’ 10’ 5’ 0’
Avaluació					
<ul style="list-style-type: none"> - Qüestionari inicial - Enquesta de la sessió. - Valoració de la sessió - Diaris de camp I i II 					

Destinatari:		Grup de persones grans del taller “Entrenament d’un gos d’assistència i teràpia” a l’Espai de Gent Gran la Violeta.			
Lloc:		Sala Pissarra, situada a la primera planta, de l’Espai de Gent Gran La Violeta		Temps:	9:00h – 11:00h (120’)
Objectius didàctics:					
<ul style="list-style-type: none"> - Exercitar la memòria recordant la sessió anterior - Estimular la capacitat d’atenció - Fomentar la cohesió grupal - Promoure la participació amb la resta de companys - Conèixer les característiques més importants de l’entrenament en positiu en el gossos. - Adoptar una relació positiva usuari – gos 					
Continguts			Metodologia		Temporalització
Fets / Conceptes	Procediments	Actituds / Normes / Valors	1) Mitjançant l’enquesta realitzada en la sessió anterior fer un repàs teòric	15’	105’
			2) Aclarir nous dubtes que hagin tingut durant la setmana.	15’	90’
Entrenar en positiu els gossos	<ul style="list-style-type: none"> - Dinàmiques grupals - Pràctica amb el gos - Aclarir dubtes 	<ul style="list-style-type: none"> - Ser positius - Superació personal - Pacència - Respectar els altres - Constància en les sessions - Respectar les opinions - Respectar torns de paraula - Respectar el gos 	3) PowerPoint “Entrenament en positiu”.	25’	65’
			4) Pràctica de les ordres noves treballades en la sessió i de les ordres de la sessió anterior.	30’	35’
			5) Aclarir nous dubtes sorgits durant la sessió.	15’	20’
			6) Realitzar una enquesta sobre els continguts treballats a la sessió.	10’	10’
			7) Realitzar una valoració per escrit de la metodologia utilitzada en la sessió	10’	0’
Avaluació					
<ul style="list-style-type: none"> - Enquesta de la sessió. - Valoració de la sessió - Diaris de camp I i II 					

Destinatari:		Grup de persones grans del taller “Entrenament d’un gos d’assistència i teràpia” a l’Espai de Gent Gran la Violeta.				
Lloc:		Sala Pissarra, situada a la primera planta, de l’Espai de Gent Gran La Violeta		Temps:	9:00 – 11:00 (120’)	
Objectius didàctics:						
<ul style="list-style-type: none"> - Exercitar la memòria recordant la sessió anterior - Prestar atenció a les explicacions - Participar en la sessió - Treballar la motricitat gruixuda i fina - Comprendre les ordres més importants de l’obediència bàsica als gossos. - Adoptar una relació positiva usuari – gos 						
Continguts			Metodologia		Temporalització	
Fets / Conceptes	Procediments	Actituds / Normes / Valors	1) Mitjançant l’enquesta realitzada en la sessió anterior fer un repàs teòric		15’	105’
			2) Aclarir nous dubtes de les sessions anteriors.		15’	90’
Ensenyar obediència bàsica als gossos	- Dinàmiques grupals	- Mostrar motivació	3) Passar vídeos de gossos sobre les sessions anteriors.		20’	70’
	- Pràctica amb el gos	- Ser actius	4) PowerPoint “Obediència Bàsica”.		25’	45’
	- Aclarir dubtes	- Respectar els altres	5) Pràctica de les ordres treballades en la sessió i repàs de la sessió anterior.		25’	20’
	- Visualització de vídeos	- Sinceritat	6) Realitzar una enquesta sobre els continguts treballats a la sessió.		10’	10’
		- Constància en les sessions	7) Realitzar una valoració per escrit de la metodologia utilitzada en la sessió		10’	0’
	- Respectar el gos					
Avaluació						
<ul style="list-style-type: none"> - Enquesta de la sessió. - Valoració de la sessió - Diaris de camp I i II 						

Unitat Didàctica 3: Alina Ribes. Ampliació metodologia: ANNEX 11.

5.2.3.1.7. MATERIALS/RECURSOS NECESSARIS

Els materials que utilitzaré per dur a terme les dinàmiques d'aquesta unitat de programació estaran estipulats en cadascuna de les unitats didàctiques. Els materials generals a utilitzar seran:

- Projector.
- Ordinador.
- Fulls de paper.
- Bolígrafs.
- Menjar pel gos.
- Materials per treballar amb el gos.

5.2.3.1.8. INDICADORS I INSTRUMENTS D'AVUACIÓ (GRAELLES D'OBSERVACIÓ, DIARI DE CAMP, REGISTRE ANECDÒTIC O ALTRES MÈTODES DE CAPTACIÓ DE DADES)

Per mesurar els diferents aspectes del projecte, tant qualitativament com quantitativament, s'han seleccionat els indicadors següents:

- Indicadors de relacions socials:
 - valorat amb el diari de camp II: relació amb la resta dels companys, ajuda als companys i relació amb mi.
- Indicadors del rendiment:
 - valorat amb el diari de camp II: participació, implicació i formula preguntes o dubtes.
- Indicadors d'habilitats i competències:
 - valorat amb el diari de camp I: habilitats socials com la millorar de la comunicació i la interacció entre ells i amb el gos.
 - valorat amb el diari de camp II: atenció.
 - valorat amb les enquestes: capacitat de retenir els continguts.
- Indicadors de formació:
 - valorat amb les enquestes: grau de formació que s'ha rebut.
- Indicadors de resultat:

- valorat amb les enquestes i les valoracions els resultats que s'han obtingut del projecte.

Per avaluar aquesta unitat de programació amb les seves dinàmiques utilitzarem les enquestes sobre els continguts utilitzats en la sessió, una valoració per escrit de la metodologia utilitzada i els diaris de camp I i II.

Gràcies a aquestes metodologies d'avaluació podrem fixar-nos si les persones grans estant aprenent els conceptes que considero necessaris per que el seu aprenentatge sigui positiu i també les valoracions per saber si les sessions són del seu interès. També podrem detectar possibles problemes als que posar solució, aplicant les millores que pertoqui. Evidentment l'avaluació també en servirà per analitzar si els objectius proposats es duen a terme.

5.2.2.2 UNITAT DE PROGRAMACIÓ

ENTRENAMENT DE GOSSOS

5.2.2.2.1. DESCRIPCIÓ I DURADA

En aquesta unitat de programació es realitzaran sessions en les quals es crearan espais de com socialitzar un gos quan és cadell, quina és la següent obediència que ha de tenir un gos d'assistència (intermèdia) i com s'ha de comportar el gos en establiments públics. La obediència es durà a la pràctica amb el gos de l'educadora social, que es portarà al taller i seran els assistents qui l'entrenin amb les eines donades. Les sessions es realitzaran promovent que s'ajudin entre ells per formar un gos i s'estableixi una cohesió grupal i puguin començar a dur a terme aquest entrenament fora del taller, amb altres gossos.

Aquesta unitat de programació tindrà una durada de 3 sessions, que seran les sessions 4, 5 i 6 de les 8 totals.

5.2.2.2.2. OBJECTIUS DE LA UNITAT DE PROGRAMACIÓ

- Participar en el procés d'entrenament d'un gos treballant ordres de caire més avançat.
- Treballar les relacions socials entre els participants
- Treballar la relació positiva usuari – gos.

- Treballar diferents capacitats cognitives i físiques.

5.2.2.2.3. CONTINGUTS

a) Fets, conceptes i sistemes conceptuals.

- Obediència dels gossos d'assistència: la socialització.
- Obediència dels gossos d'assistència: l'obediència intermèdia.
- Obediència dels gossos d'assistència: comportament en establiments públics.

b) Procediments.

Els participants se'ls hi ensenyarà com socialitzar un gos des de l'inici, que no reaccioni en front a certs estímuls, per tal de que després no li siguin traumàtics. També es tractarà l'obediència intermèdia i com s'ha de comportar el gos en establiments públics.

Per realitzar aquestes activitats es duran a terme dinàmiques grupals, s'aclariran els dubtes que sorgeixin, es comentaran notícies i curiositats relacionades amb gossos i sobretot a partir de la pràctica amb el gos que es portarà. Tot això per tal d'aconseguir que desenvolupin habilitats i comunicació amb el gos, a partir de l'ensenyament de la seva obediència i també per tal d'assolir els objectius que tinc proposats.

c) Actituds, valors i normes.

Actituds:

- Ser participatiu.
- Mostrar motivació.
- Voluntat d'aprendre.
- Ser actiu.
- Ser positiu.

Valors:

- Superació personal.
- Paciència.

- Treball en equip.
- Respectar els altres.
- Compromís.
- Sinceritat.

Normes:

- Constància en les sessions.
- Respectar les opinions dels altres participants.
- Respectar el torn de paraula.
- Respectar el gos.

5.2.2.2.4. OBJECTIUS DIDÀCTICS

- Conèixer l'obediència intermèdia.
- Aplicar l'obediència amb la pràctica.
- Adquirir habilitats per entrenar un gos.
- Aprendre noves formes d'afrontar l'obediència.
- Conèixer com és la socialització d'un gos.
- Aprendre i aplicar com s'ha de comportar un gos en un espai públic.
- Treballar diferents capacitats cognitives i físiques: atenció, memòria, motricitat, coordinació.
- Millorar les relacions entre els participants.
- Millorar la relació usuari/gos.

5.2.2.2.5. METODOLOGIA I/O TÈCNiques

Aquesta unitat de programació es durà a terme a través de diferents PowerPoint que inclouen vídeos que ajuden a clarificar la informació que es va explicant en el taller. També es realitzaran activitats pràctiques de l'obediència dels gossos i com els participants poden desenvolupar habilitats i noves formes d'afrontar l'entrenament d'un gos. A més a més, s'analitzaran notícies i curiositats relacionades amb gossos per anar coneixent-los amb més profunditat

5.2.2.2.6. ACTIVITATS I/O TASQUES - UNITATS DIDÀCTIQUES

Les sessions de cada activitat realitzada en el taller d'aquesta unitat de programació estaran elaborats de manera més detallada en les 3 unitats didàctiques incloses en els annexos. En l'apartat pla de treball realitzaré un calendari amb els mesos i dies que tindrà lloc cada unitat didàctica en el taller.

Destinatari:		Grup de persones grans del taller “Entrenament d’un gos d’assistència i teràpia” a l’Espai de Gent Gran la Violeta.					
Lloc:		Sala Pissarra, situada a la primera planta, de l’Espai de Gent Gran La Violeta		Temps:	9:00 – 11:00 (120’)		
Objectius didàctics:							
<ul style="list-style-type: none"> - Aprendre les ordres d’obediència: socialització - Apoderar a la persona a entrenar un gos - Anar perdent la por que els gossos generen en alguns usuaris - Millorar la coordinació dels usuaris - Exercitar la memòria recordant les sessions anteriors 							
Continguts			Metodologia	Temporalització			
Fets / Conceptes	Procediments	Actituds / Normes / Valors	1) Mitjançant l’enquesta realitzada en la sessió anterior fer un repàs teòric 2) Aclarir nous dubtes de les sessions anteriors.	15’ 15’	105’ 90’		
Obediència dels gossos d’assistència: Socialització	<ul style="list-style-type: none"> - Dinàmiques grupals - Pràctica amb el gos - Aclarir dubtes 	<ul style="list-style-type: none"> - Ser participatius - Voluntat d’aprendre - Paciència - Treball en equip - Respectar els altres - Constància - Respectar opinions i torns de paraula - Respectar el gos 	3) PowerPoint “Socialització”.	30’	60’		
			4) Pràctica de les ordres treballades en la sessió i repàs de la sessió anterior.	40’	20’		
			5) Realitzar una enquesta sobre els continguts treballats a la sessió.	10’	10’		
			6) Realitzar una valoració per escrit de la metodologia utilitzada en la sessió	10’	0’		
Avaluació							
<ul style="list-style-type: none"> - Enquesta de la sessió. - Valoració de la sessió - Diaris de camp I i II 							

Destinatari:		Grup de persones grans del taller “Entrenament d’un gos d’assistència i teràpia” a l’Espai de Gent Gran la Violeta.			
Lloc:		Sala Pissarra, situada a la primera planta, de l’Espai de Gent Gran La Violeta		Temps: 9:00 – 11:00 (120’)	
Objectius didàctics:					
<ul style="list-style-type: none"> - Millorar la relació entre la persona i el gos - Treballar la motricitat fina i gruixuda - Apoderar a la persona per entrenar un gos a partir de les noves ordres - Millorar la coordinació entre acció i acció de cadascuna de les ordres - Treballar l’atenció a partir d’una notícia 					
Continguts			Metodologia		Temporalització
Fets / Conceptes	Procediments	Actituds / Normes / Valors	1) Mitjançant l’enquesta realitzada en la sessió anterior fer un repàs teòric 2) Aclarir nous dubtes de les sessions anteriors.		15’ 15’
Obediència dels gossos d’assistència: Obediència Intermèdia	<ul style="list-style-type: none"> - Dinàmiques grupals - Pràctica amb el gos - Aclarir dubtes - Notícia/curiositat 	<ul style="list-style-type: none"> - Mostrar motivació - Ser actius - Ser positius - Superació personal - Constància - Respectar opinions - Respectar torns de paraula - Respectar el gos 	3) PowerPoint “Obediència Intermèdia”. 4) Pràctica de les ordres noves i repàs de les ordres de la sessió anterior. 5) Llegir individualment els usuaris la notícia/curiositat relacionada amb gossos. 6) Valorar oralment els usuaris les idees de la notícia/curiositat. 7) Realitzar una enquesta sobre els continguts treballats a la sessió. 8) Realitzar una valoració per escrit de la metodologia utilitzada en la sessió		20’ 40’ 5’ 15’ 5’ 5’
Avaluació					
<ul style="list-style-type: none"> - Enquesta de la sessió. - Valoració de la sessió - Diaris de camp I i II 					

Destinatari:	Grup de persones grans del taller “Entrenament d’un gos d’assistència i teràpia” a l’Espai de Gent Gran la Violeta.							
Lloc:	Sala Pissarra, situada a la primera planta, de l’Espai de Gent Gran La Violeta		Temps:	9:00 – 11:00 (120’)				
Objectius didàctics:								
<ul style="list-style-type: none"> - Continuar treballant una relació positiva usuari – gos - Treballar la coordinació entre acció i acció de cadascuna de les ordres - Treballar la memòria - Treballar l’atenció - Analitzar el comportament dels gossos en establiments públics i aprendre les noves ordres relacionades - Apoderar la persona per entrenar el gos 								
Continguts			Metodologia	Temporalització				
Fets / Conceptes	Procediments	Actituds / Normes / Valors	1) Mitjançant l’enquesta realitzada en la sessió anterior fer un repàs teòric	15’	105’			
			2) Aclarir nous dubtes de les sessions anteriors.	15’	90’			
Obediència dels gossos d’assistència: Comportament en establiments públics	<ul style="list-style-type: none"> - Dinàmiques grupals - Aclarir dubtes - Pràctica amb el gos - Notícia/curiositat 	<ul style="list-style-type: none"> - Ser participatiu - Ser actiu - Treball en equip - Compromís - Sinceritat - Constància - Respectar opinions - Respectar torns de paraula - Respectar el gos 	3) PowerPoint “Comportament en establiments públics”.	25’	65’			
			4) Dur a terme la pràctica de les ordres treballades en la sessió i repassar les ordres de la sessió anterior.	30’	35’			
			5) Llegir individualment els usuaris la notícia/curiositat relacionada amb gossos.	5’	30’			
			6) Valorar oralment els usuaris les idees de la notícia/curiositat.	15’	15’			
			7) Realitzar una enquesta sobre els continguts treballats a la sessió.	10’	5’			
			8) Realitzar una valoració per escrit de la metodologia utilitzada en la sessió	5’	0’			
			Avaluació					
			<ul style="list-style-type: none"> - Enquesta de la sessió. - Valoració de la sessió - Diaris de camp I i II 					

5.2.2.2.7. MATERIALS/RECURSOS NECESSARIS

Els materials que utilitzaré per dur a terme les dinàmiques d'aquesta unitat de programació estaran estipulats en cadascuna de les unitats didàctiques. Els materials generals a utilitzar seran:

- Projector.
- Ordinador.
- Fulls de paper.
- Bolígrafs.
- Menjar pel gos.
- Materials per treballar amb el gos.

5.2.2.2.8. INSTRUMENTS D'AVUACIÓ (GRAELLES D'OBSERVACIÓ, DIARI DE CAMP, REGISTRE ANECDÒTIC O ALTRES MÈTODES DE CAPTACIÓ DE DADES)

Per mesurar els diferents aspectes del projecte, tant qualitativament com quantitativament, s'han seleccionat els indicadors següents:

- Indicadors de relacions socials:
 - valorat amb el diari de camp II: relació amb la resta dels companys, ajuda als companys i relació amb mi.
- Indicadors del rendiment:
 - valorat amb el diari de camp II: participació, implicació i formula preguntes o dubtes.
- Indicadors d'habilitats i competències:
 - valorat amb el diari de camp I: habilitats socials com la millorar de la comunicació i la interacció entre ells i amb el gos.
 - valorat amb el diari de camp II: atenció.
 - valorat amb les enquestes: capacitat de retenir els continguts.
- Indicadors de formació:
 - valorat amb les enquestes: grau de formació que s'ha rebut.
- Indicadors de resultat:
 - valorat amb les enquestes i les valoracions els resultats que s'han obtingut del projecte.

Per avaluar aquesta unitat de programació amb les seves dinàmiques utilitzarem les enquestes sobre els continguts utilitzats en la sessió, una valoració per escrit de la metodologia utilitzada i els diaris de camp I i II.

Gràcies a aquestes metodologies d'avaluació podrem fixar-nos si les persones grans estant aprenent els conceptes que considero necessaris per que el seu desenvolupament sigui positiu i també les valoracions per saber si les sessions són del seu interès i es va realitzant els objectius que s'havien proposat.

5.2.2.3 UNITAT DE PROGRAMACIÓ

CONEIXEMENT: DE L'USUARI I DEL COMPORTAMENT DEL GOS

5.2.2.3.1. DESCRIPCIÓ I DURADA

En aquesta última unitat de programació es realitzaran sessions per tal de mantenir el clima positiu establert entre els participants i el gos, mitjançant l'ensenyament de l'obediència avançada com també del coneixement que s'ha de tenir d'un usuari per a un gos d'assistència. Tot seguit s'analitzaran quins són els comportaments que té un gos en diferents situacions, saber-los identificar i resoldre.

La part del comportament del gos pot ser molt útil en situacions de la vida quotidiana, ja que podran observar i identificant com són determinades conductes dels gossos i en front a les que de vegades no se sap com actuar, a més es comentarà com les persones podem actuar i realitzar determinants comportaments per fer que els animals se sentin més segurs.

Aquesta unitat de programació tindrà una durada de 2 sessions, que seran les sessions 7 i 8 del total de 8.

5.2.2.3.2. OBJECTIUS DE LA UNITAT DE PROGRAMACIÓ

- Dur a terme les habilitats més avançades que necessitarà el gos per adaptar-se al futur usuari.
- Conèixer i identificar les conductes que poden tenir els gossos.
- Treballar les relacions socials.

- Treballar diferents capacitats cognitives i físiques.

5.2.2.3.3. CONTINGUTS

a) Fets, conceptes i sistemes conceptuals.

- Conèixer les ordres que necessitarà la persona usuària del futur gos d'assistència.
- Comportament del gos

b) Procediments.

Els participants del taller aprendran a diagnosticar i analitzar els aspectes relacionats amb la funcionalitat de les activitats de la vida diària, per tal de poder entregar un gos d'assistència al futur usuari i també a saber identificar les conductes dels gossos per tal de poder millorar el seu vincle i saber actuar en cada situació.

Per adquirir aquests coneixements i conceptes els participants realitzaran dinàmiques grupals, s'aclariran els dubtes, es realitzaran pràctiques amb el gos, es mostraran imatges i es durà a terme alguna identificació pràctica per centrar-nos en alguna conducta del gos i saber distingir quina és.

c) Actituds, valors i normes.

Actituds:

- Ser participatiu.
- Mostrar motivació.
- Voluntat d'aprendre.
- Ser actiu.
- Ser positiu.

Valors:

- Superació personal.
- Pacència.
- Treball en equip.
- Empatia.

- Solidaritat.
- Sinceritat.

Normes:

- Constància en les sessions.
- Respectar les opinions dels altres participants.
- Respectar el torn de paraula.
- Respectar el gos.

5.2.2.3.4. OBJECTIUS DIDÀCTICS

- Aprendre i aplicar habilitats avançades per entrenar un gos i el seu acoblament amb el seu futur usuari.
- Conèixer com s'ha de comportar un gos en un espai públic.
- Conèixer la conducta dels gossos i saber-los identificar.
- Treballar diferents capacitats cognitives i físiques: memòria, atenció, coordinació, motricitat.
- Treballar la relació positiva usuari/gos.
- Continuar establir una bona cohesió social entre els diferents participants.

5.2.2.3.5. METODOLOGIA I/O TÈCNiques

Aquesta unitat de programació es durà a terme a través de diferents PowerPoint que inclouen vídeos i també es realitzaran activitats pràctiques en relació a l'obediència avançada del gos, a partir de l'explicació de l'educadora social. S'explicarà la instrucció i acoblament als usuaris finals. Mentre que per la identificació de les conductes del gos es mostraran imatges i es visualitzaran curts de vídeo per tal de que es pugui observar tot correctament i perquè els participants adquireixin els coneixements de manera adequada.

5.2.2.3.6. ACTIVITATS I/O TASQUES - UNITATS DIDÀCTIQUES

Les sessions de cada activitat realitzades en el taller que dura aquesta unitat de programació estaran elaborats de manera més detallada en les unitats didàctiques següents. En l'apartat pla de treball realitzaré un calendari amb els mesos i dies que tindrà lloc cada unitat didàctica en el taller.

Destinatari:		Grup de persones grans del taller “Entrenament d’un gos d’assistència i teràpia” a l’Espai de Gent Gran la Violeta.			
Lloc:		Sala Pissarra, situada a la primera planta, de l’Espai de Gent Gran La Violeta		Temps:	9:00 – 11:00 (120’)
Objectius didàctics:					
<ul style="list-style-type: none"> - Exercitar la memòria recordant la sessió anterior - Treballar la coordinació entre pensament i acció - Continuar treballant una relació positiva usuari – gos - Apoderar la persona per entrenar el gos - Adquirir les noves ordres relacionades amb l’obediència avançada i instrucció del gos 					
Continguts			Metodologia	Temporalització	
Fets / Conceptes	Procediments	Actituds / Normes / Valors	1) Mitjançant l’enquesta realitzada en la sessió anterior fer un repàs teòric 2) Aclarir nous dubtes de les sessions anteriors.	15’ 15’	105’ 90’
Conèixer les ordres que necessitarà la persona usuària del futur gos d’assistència	- Dinàmiques grupals	- Ser participatiu	3) Visualitzar la primera part (“Obediència avançada”) del PowerPoint “Obediència avançada, instrucció i acoblament”.	20’	70’
	- Pràctica amb el gos	- Mostrar motivació	4) Realitzar les ordres relacionades amb l’Obediència avançada.	20’	50’
	- Aclarir dubtes	- Ser actius	5) Continuar visualitzant la segona part (“instrucció i acoblament”) del PowerPoint.	15’	35’
		- Ser positius	6) Realitzar les ordres relacionades sobre instrucció i repàs de la sessió anterior.	20’	15’
		- Pacència	7) Realitzar una enquesta sobre els continguts treballats a la sessió.	10’	5’
	- Treball en equip	- Constància	8) Realitzar una valoració per escrit de la metodologia utilitzada en la sessió	5’	0’
	- Aclarir dubtes	- Respectar opinions			
		- Respectar torns			
		- Respectar el gos			
Avaluació					
<ul style="list-style-type: none"> - Enquesta de la sessió. - Valoració de la sessió - Diaris de camp I i II 					

Destinatari:		Grup de persones grans del taller “Entrenament d’un gos d’assistència i teràpia” a l’Espai de Gent Gran la Violeta.			
Lloc:		Sala Pissarra, situada a la primera planta, de l’Espai de Gent Gran La Violeta		Temps:	9:00h – 11:00h (120’)
Objectius didàctics:					
<ul style="list-style-type: none"> - Continuar treballant una relació positiva usuari – gos - Treballar la motricitat fina i gruixuda - Treballar el tema de la por - Conèixer la conducta dels gossos - Estimular la memòria - Treballar l’atenció 					
Continguts			Metodologia	Temporalització	
Fets / Conceptes	Procediments	Actituds / Normes / Valors	1) Mitjançant l’enquesta realitzada en la sessió anterior fer un repàs teòric 2) Aclarir nous dubtes de les sessions anteriors.	15’ 15’	105’ 90’
Comportament del gos	<ul style="list-style-type: none"> - Dinàmiques grupals - Pràctica amb el gos - Aclarir dubtes 	<ul style="list-style-type: none"> - Voluntat d’aprendre - Ser positius - Ser participatius - Superació personal - Empatia - Solidaritat - Sinceritat - Constància - Respectar opinions - Respectar torns - Respectar el gos 	3) PowerPoint “Senyals de calma” i identificació de determinades conductes. 4) Repàs de totes les ordres de les sessions anteriors. 5) Pràctica de com ensenyar al gos trucs específics. 6) Aclarir dubtes que hagin sorgit durant la sessió. 7) Realitzar una valoració per escrit de la metodologia utilitzada en la sessió 8) Valoració global de tot el taller.	20’ 30’ 15’ 10’ 5’ 10’	70’ 40’ 25’ 15’ 10’ 0’
Avaluació					
<ul style="list-style-type: none"> - Valoració de la sessió - Valoració global de tot el taller. - Diaris de camp I i II 					

5.2.2.3.7. MATERIALS/RECURSOS NECESSARIS

Els materials que utilitzaré per dur a terme les dinàmiques d'aquesta unitat de programació estaran estipulats en cadascuna de les unitats didàctiques. Els materials generals a utilitzar seran:

- Projector.
- Ordinador.
- Fulls de paper.
- Bolígrafs.
- Menjar pel gos.
- Materials per treballar amb el gos.

5.2.2.3.8. INSTRUMENTS D'AVUACIÓ (GRAELLES D'OBSERVACIÓ, DIARI DE CAMP, REGISTRE ANECDÒTIC O ALTRES MÈTODES DE CAPTACIÓ DE DADES)

Per mesurar els diferents aspectes del projecte, tant qualitativament com quantitativament, s'han seleccionat els indicadors següents:

- Indicadors de relacions socials:
 - valorat amb el diari de camp II: relació amb la resta dels companys, ajuda als companys i relació amb mi.
- Indicadors del rendiment:
 - valorat amb el diari de camp II: participació, implicació i formula preguntes o dubtes.
- Indicadors d'habilitats i competències:
 - valorat amb el diari de camp I: habilitats socials com la millorar de la comunicació i la interacció entre ells i amb el gos.
 - valorat amb el diari de camp II: atenció.
 - valorat amb les enquestes: capacitat de retenir els continguts.
- Indicadors de formació:
 - valorat amb les enquestes: grau de formació que s'ha rebut.
- Indicadors de resultat:
 - valorat amb les enquestes i les valoracions els resultats que s'han obtingut del projecte.

Per avaluar aquesta unitat de programació amb les seves dinàmiques utilitzarem l'enquesta sobre els continguts utilitzats en la sessió, una valoració per escrit de la metodologia utilitzada i els diaris de camp I i II per determinar si s'assoleixen els objectius indicats.

A l'última sessió s'entregarà una valoració global de tot el taller per tal de que els participants del taller analitzin tots els continguts i la metodologia emprada. I també conèixer les possibles millores que ells indiquin i puguin enriquir les futures edicions d'aquest taller.

5.3. GESTIÓ I ORGANITZACIÓ INTERNA

5.3.1. RECURSOS MATERIALS: EQUIPAMENTS, INFRAESTRUCTURA BÀSICA, ESPAIS NECESSARIS I GESTIÓ D'AQUESTS

Per poder realitzar el meu projecte necessitaré disposar d'un espai equipat, i de tots aquells materials requerits per realitzar el taller i les seves sessions, especificats en les Unitats Didàctiques.

L'espai on poder dur a terme la meva intervenció me'l cedeix el propi centre Espai de Gent Gran La Violeta.

En podrem fer ús 1 dia a la setmana, de finals de setembre fins a principis de desembre, durant 2 hores per a fer les diferents sessions. A més se'm deixarà la mateixa aula per, un cop acabada la sessió diària, poder desenvolupar millor els diaris de camp.

Aquesta aula que utilitzarem estarà totalment equipada per dur a terme totes les activitats que vull realitzar. Disposa d'un ordinador portàtil que ens el deixa el centre amb accés a Internet, taules, cadires, un projector i una pissarra digital per si ens fa falta. L'aula té una capacitat aproximada per a 30 persones, que la fa ideal en quan a espai per a realitzar el nostre taller.

5.3.2. RECURSOS HUMANS: PERSONAL NECESSARI, COORDINACIÓ I DISTRIBUCIÓ DE LES TASQUES I FUNCIONS

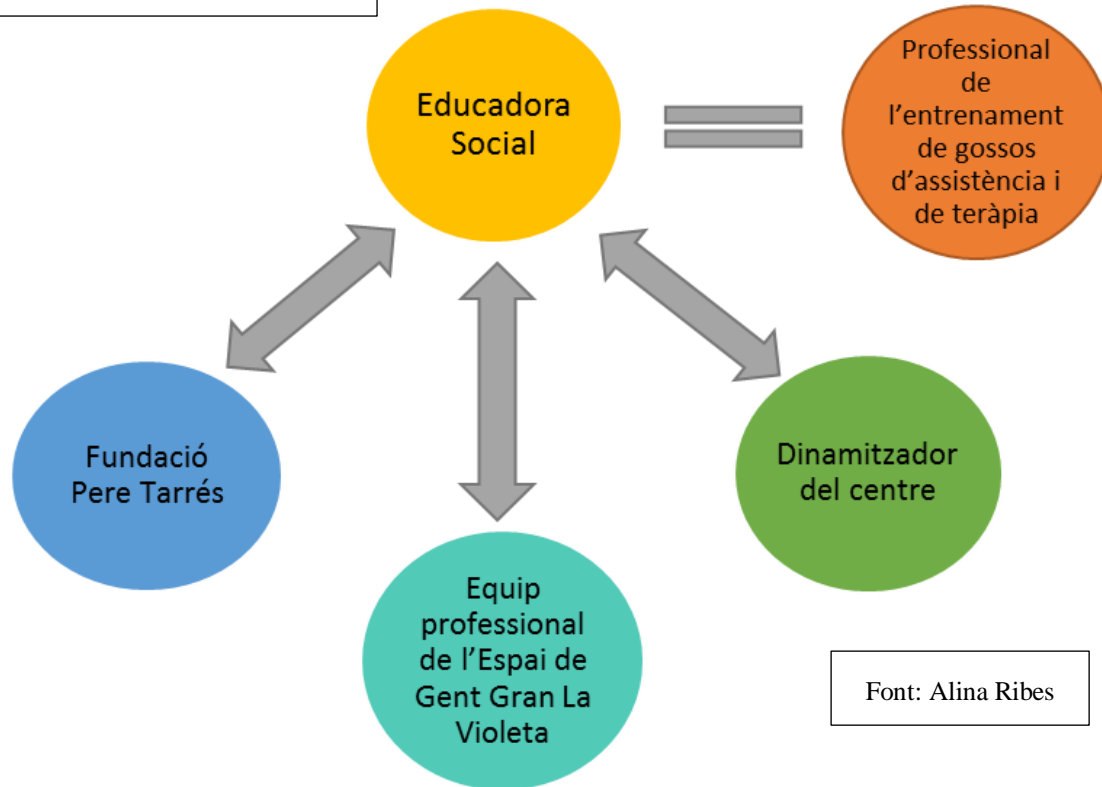
Comptarem amb el següents professionals:

- Educadora Social: serà la que construirà el pla d'acció i portarà principalment la part educativa. També dura a terme tot el projecte del taller i tot seguit realitzarà l'avaluació del

projecte i reorientació d'aquest. A més de motivar i resoldre dubtes durant el taller, sense oblidar que també crearà un clima de respecte, afecte, comprensió i seguretat. També caldrà que informi als usuaris del funcionament del projecte. Té una tasca de motivació tan de cara a l'aprenentatge com de participació dins del projecte. També guiarà al gos per poder realitzar el projecte amb ell sempre seguint un entrenament en positiu. Té la funció de treballar els conflictes si apareixen, de prevenir-los i abordar-los si cal entre els usuaris del taller.

- Dinamitzador del centre: Aquest no estarà en el taller sinó que s'encarregarà de dinamitzar l'espai on es durà a terme el taller, per tal d'ajudar a l'ES en la captació de persones i decidir un espai per la seva realització.
- L'equip professional de l'Espai de Gent Gran La Violeta: Tenen la funció de difusió del projecte, a més d'encarregar-se de tota la gestió de places i sol·licituds. Per tant també faran l'explicació a les persones grans que es vulguin apuntar al taller quan l'Educadora Social no pugui ser-hi. A part de tot això, també tenen la informació per contactar amb els participants del meu projecte si durant les sessions algú no assisteix. També poden recollir totes aquelles queixes, suggeriments, propostes de millora, felicitacions, ... que puguin transmetre les persones grans apuntades al taller i se'ls hi hagin ocorregut un cop acabat el taller.
- Professional de l'entrenament de gossos d'assistència i per teràpia: la pròpia Educadora Social ja compta amb aquesta capacitat per poder dirigir el taller, tant des de la vessant social com també en l'entrenament dels gossos. La seva presència serà necessària en tot el taller per poder-lo dur a terme.

Imatge 13. Esquema Organigrama

5.3.3. RECURSOS ECONÒMICS

La intenció és poder aconseguir un finançament equilibrat entre entrades i sortides econòmiques. Per poder realitzar el pressupost corresponent he recollit tots els costos que suposarien els diferents recursos materials que necessitaré per tirar endavant el meu projecte. Per a cobrir les despeses es tindrà que acudir a una sèrie de ingressos i subvencions que ens proporcionarà l'Ajuntament de Barcelona i el Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya, i varies donacions d'entitats privades, a més de l'aportació econòmica per la participació en el taller, que haurà de costejar el propi participant, i que en aquest tipus d'entitats és pràcticament simbòlic.

Si parlem de recursos materials, els costos a assumir són els relacionats amb les despeses dels materials utilitzats en les sessions, com el clicker, els premis i les joguines del gos. I en relació a l'espai físic han estat cedits per l'Espai Gent Gran La Violeta, deixant-nos la Sala Pissarra, l'ordinador, el projector, una pissarra, una taula i cadires.

Per poder fer difusió del taller es va realitzar un cartell on s'explicava en que consistia l'activitat i per aquest motiu es van necessitar din-A3, tipus cartell. A més d'aquest cartell se'n van imprimir còpies en fulls din-A4, on a cada full hi havia dos cartells petits i que després es van

retallar. Aquests fulletons se'ls hi donava a la gent gran en el moment de la difusió del projecte (tant a dins del centre com al carrer) i durant les inscripcions.

A nivell de recursos humans s'ha de tenir en compte el salari de la professional, però la professional a l'estar de pràctiques i dur a terme el seu projecte per aquest treball no ha rebut cap salari, però si després es dugués a terme el projecte si que caldria (com s'analitza en l'apartat corresponent).

Si es decidís, en algun moment, portar algun especialista per tal d'intervenir de forma puntual en alguna sessió o aprofundir en algun tema, també s'haurà de tenir en compte el seu cost, però no ho he comptabilitzat i potser en algun cas podria apel·lar a la seva bona voluntat i que fes alguna sessió gratuïta. En el cas de que hagués d'assumir el cost de l'especialista compto que cobrarà una mitja de 20€ per una hora d'intervenció. Aquesta vegada per dur a terme el projecte no s'ha dut a cap especialista al taller.

Per últim, he de comptar que necessito una assegurança per dur a terme la meva intervenció, per tal de que hi hagi una seguretat i sense patir pels riscos.

També s'han de preveure algun imprevistos, però seran de poc import. Amb tot això arribaré a les despeses del meu projecte. En aquest cas no hi ha hagut despeses perquè al ser un estudiant en pràctiques he pogut realitzar el projecte sense cap despesa, només amb una petita inversió en material per les activitats del gos.

5.3.4. ASPECTES ESPECÍFICS DE L'ORGANITZACIÓ EDUCATIVA

Per tal d'anar avaluant el projecte i poder reorientar-lo quan es necessiti, cal que es vagi fent un seguiment de totes les intervencions que es van realitzant. És per això que he realitzat la planificació un cop per setmana, el dia següent a la sessió per poder anar explorant i modificant les sessions si s'observa que en la sessió anterior algun objectiu no s'havia acabat de complir. Amb la observació i anàlisi dels instruments d'avaluació es pot modificar o canviar algun aspecte per tal de donar-li solució. Al ser un sola persona que duia a terme la sessió era la que s'encarregava d'organitzar tota la intervenció, de l'inici fins a l'avaluació, i això feia que al tenir establerts uns ítems podia saber que era el que volia avaluar i, en quan organització, era la que decidia quin camí s'havia de seguir.

Però si aquest projecte es dugués a terme amb més professionals s'hauria d'estar perfectament organitzat amb els demés. Si fos així primerament s'haurien de realitzar reunions un cop per

setmana amb els diferents professionals perquè es pogués preparar la sessió, els recursos i l'organització que s'hauria de necessitar i clarificar tot el que es durà a terme.

Immediatament i després de cada intervenció de la sessió és necessari fer una reunió amb els professionals participants per poder analitzar i avaluar la intervenció realitzada, les observacions, les propostes de millora, els objectius assolits, ... ja que si corre el temps els petits detalls que poden ser fonamentals es poden oblidar i deixar passar. Tot això per poder recollir informació de com ha estat la sessió i que els hi ha semblat o han sentit els professionals que hi han participat. Es tractarà de fer informes d'avaluació tenint en compte els resultats dels instruments d'avaluació de cada sessió, especificats en cada unitat didàctica i tot aquell recull d'informació que s'ha fet després del taller amb els professionals participants.

Al ser un projecte que té una duració de 3 mesos s'haurà de fer una reunió mensual, al final de cada mes, per poder realitzar una avaluació de com ha anat la intervenció aquell mes i on els professionals poden exposar la seva opinió, analitzant els aspectes que funcionen i el que no. Els professionals mostraran a tots els altres les recollides d'informació que han anat extraient de les sessions, perquè així tots els professionals estiguin involucrats i assabentats, informant si en algun moment s'ha reorientat alguna sessió i, sobretot, exposar els problemes que s'han trobat per poder trobar-hi solucions entre tots. Tot tenint sempre en compte l'opinió també dels usuaris del taller: la seva opinió serà molt valuosa per poder anar analitzant el projecte, tant a nivell de sessions com a nivell global del projecte, perquè a partir de les seves opinions i propostes es podrà anar reconduint el taller i anar adaptant-lo a les característiques d'ells.

Finalment es realitzarà una sessió global al finalitzar el taller per poder avaluar el procés de tot el projecte, no només de cara a les sessions del taller sinó també les reunions establertes setmanalment i mensualment, el pressupost, la metodologia emprada, els protocols, els objectius establerts (com el programa d'acció, les unitats de programació i les unitats didàctiques), els instruments d'avaluació, etc. Serà important i interessant analitzar-ho tot per a futures edicions del projecte.

5.3.5. COMUNICACIÓ

Tal com comenten Riberas, Vilar i Mora (2013) “la comunicació és un dels punts claus per aconseguir l'èxit en un projecte social” (p.110). També comenten que la comunicació té

“l’objectiu de reforçar la sensació de pertinença i canalitzar de forma adequada el flux d’informació de les activitats, serveis,... que genera el projecte” (p.110).

Considero que la comunicació fluida i bona en qualsevol projecte, entitat social, intervenció,... és fonamental per tal de que tots els membres puguin participar i s’entenguin per tirar endavant el projecte o la intervenció. Però no només hi ha d’haver bona comunicació dintre del propi equip sinó també amb les col·laboracions, amb altres entitats que hi participen, i sobretot tenir una bona comunicació amb els usuaris amb qui duem a terme el projecte. Per aconseguir una intervenció al màxim acurada, i de bona qualitat, s’hauran sempre de tenir informat a tothom que hi participa, adequant-nos a les necessitats i objectius que volem aconseguir.

En el meu projecte es va establir una bona comunicació amb la Fundació Pere Tarrés per tal de poder realitzar el projecte i després amb el centre l’Espai de Gent Gran La Violeta de Gràcia. Amb el centre es va parlar inicialment on es podia dur a terme la intervenció, els detalls d’aquesta i la captació de les persones que haurien d’assistir. En algunes sessions s’informava al centre de com anava la intervenció, de que havia de canviar o modificar per adequar-me a les necessitats dels participants, etc.

En la relació amb els participants es passa del desconeixement inicial entre nosaltres a un vincle i confiança, que augmentava a mesura que progressaven les intervencions, més càlid i això feia que hi hagués un clima tranquil. A més al tenir al final una persona va fer que entre la participant i la professional es crees un vincle únic de confiança i que si sorgien dubtes o volia comentar algun tema o esdeveniment que li havia passat el podia compartir en aquest clima creat.

5.3.6. RELACIÓ INTERNA ENTRE ELS DIFERENTS PROFESSIONALS

Principalment entre la professional que realitzava el taller i el dinamitzador del centre. El projecte la dut a terme una única professional, però a l’inici al dinamitzador del centre em va anar suggerint diferents idees per tal de poder aconseguir participants al taller.

Seguidament la relació amb els professionals fou a partir de transmetre la informació de com, un cop haver iniciat el taller, aquest s’anava desenvolupant. També la professional comentava les avaluacions de cada sessió i es informava de com havia anat el taller de forma global.

El dinamitzador del centre i la professional estàvem sempre en contacte mitjançant e-mails i telèfon. Però els dies que es va fer el taller coincidien de dilluns a dijous al mateix centre, de 9h a 13h.

En cas de que hi hagués hagut més professionals per realitzar el taller es duria a terme a través de reunions un cop per setmana per tal de compartir la informació i avaluar com està anant el projecte per tal de saber si s'haurien de fer canvis. També s'hauria d'estar en contacte per si haguessin aspectes a comentar i per tenir un pla d'urgència apunt per si en algun moment passes algun incident i poder prevenir que el projecte trontolles.

5.3.7. RELACIONS EXTERNES AMB ALTRES PROFESSIONALS

En el cas del meu projecte no van haver relacions externes amb altres professionals. Però, com ja he comentat anteriorment, per poder dur a terme aquest projecte ha calgut l'ajuda i el suport dels professionals de la Fundació Pere Tarrés perquè ens van facilitar realitzar el projecte en aquest centre.

Si s'hagués portat un professional especialista sobre un tema tractat al taller s'hauria de mantenir una relació constant amb aquest. Amb aquestes relacions s'anirien establint reunions per tal d'adaptar-nos a les necessitats dels usuaris, anar canviant i millorant els continguts mitjançant les avaluacions i/o informes que ajudaran a avaluar el taller. Amb aquests també es mantindria una comunicació constant mitjançant e-mail o telèfon.

Els professionals especialistes també se'ls incorporarà en l'equip durant les reunions i per tant es podria treballar en xarxa, tant amb els professionals com amb altres entitats si col·laboren amb aquest projecte.

6. L'APLICACIÓ

6.1. MARC RELACIONAL

S'explicaran quins elements, previs o durant la implementació del projecte, m'han facilitat o dificultat la realització. Prèviament a l'aplicació del projecte s'han de poder preveure els esdeveniments per tenir-ho en compte i al llarg del desenvolupament controlar i poder modificar-ho abans de que sigui massa tard.

Els elements previs que ens poden facilitar l'aplicació del projecte són:

- Tenir contacte amb la Fundació Pere Tarrés que ens facilità on poder aplicar el projecte.
- Què el centre ens faciliti l'accés als materials i recursos suficients.
- El fet de que realitzo les pràctiques al centre, i estic 4 dies a la setmana, facilita que la gent gran pugui conèixer el projecte.
- Poder establir el millor horari perquè el taller no coincideixi amb altres tallers.
- Què duran el procés d'inscripció als tallers pugi estar present en el centre per informar directament d'aquest nou taller.
- En el centre vaig realitzar un cartell perquè s'enganxés en el centre i així la gent gran pugues veure'l i saber que es faria aquest nou taller.
- Si jo en algun moment no podia estar, els professionals podien donar les informacions necessàries si hi havia gent que venia a preguntar.
- El fet de que el taller sigui gratuït hauria d'ajudar que s'apunti més gent per voler-lo provar.
- La coneixença del món de la gent gran per estar treballant a 3º i 4º en un casal i una residència de gent gran.

I els que m'han dificultat alhora de captar persones (difusió del projecte) i de la realització del projecte són:

- Algunes persones grans diuen que no volen cursar el taller perquè no tenen gos.
- Alguna persona m'ha comentat que li agraden els gossos però que li deixa a altres persones la seva plaça.
- Diuen que poder tenen alguna incompatibilitat horària en relació a la seva vida personal.
- Algú diu que si s'inscriu en aquest taller i després es vol apuntar d'altres llavors estarien massa ocupats.

- Altres m'han comentat que no els hi agraden els gossos i, per tant, no els interessa el curs.
- Què al final no s'apunti cap persona gran i que no es pugui tirar endavant el projecte.
- Què si es realitza el projecte, les persones no s'impliquin i que ningú vingui a les sessions.

Durant el projecte els elements que poden facilitar són:

- Què el nivell de participació i implicació dels usuaris en el projecte sigui elevat.
- Què alguns dels usuaris/es ja es coneguin entre ells i hagi un bon treball en equip.
- Que hi hagi un bon clima entre els propis usuaris que participin en el projecte
- Què hi hagi un bon ambient durant les activitats.
- Que siguin propietaris d'un gos ells o el seu entorn.
- Que comparteixin experiències sobre gossos per tal d'anar unint les seves vivències amb els continguts.

I els que hem poden dificultar durant el projecte són:

- Què a les persones grans no els hi convenci el projecte i deixin de venir.
- Què apareguin conflictes entre les persones grans o que estiguin parlant entre ells mentre parlo.
- Què el gos que es porti a les sessions, no vulgui col·laborar i entrenar.
- Què la implicació per part dels usuaris sigui baixa.
- Què les tecnologies que utilitzi (ordinadors, projectors, etc.) no funcionin.

6.2. SENSIBILITZACIÓ

Les persones grans per aconseguir un domini òptim de la seva personalitat han de poder dur a terme un aprenentatge cognitiu, motor, afectiu i social. Aquest aprenentatge aportarà la persona a aconseguir un equilibri emocional i, per aconseguir això, és necessari que la persona participi en la comunitat. La persona gran ha de tenir una concepció de la educació com participació, ha de participar en diferents activitats (oci, cultura, ...) per tal de que es senti que forma part de la societat que l'envolta (no que estigui a dins de la societat sinó que es senti que forma part d'aquesta).

L'Assemblea Mundial de les Nacions Unides (2002), fent referència a l'envelliment actiu de les persones de la Tercera Edat reconeix el seu dret de que puguin seguir educant-se permanentment a partir dels programes que es duen a terme per a elles. No ha de ser un temps de solitud sinó de tenir interès, vigor, relacions i noves expectatives per poder continuar aprenent.

No s'ha de pensar que les persones grans estan en condicions pitjors que altres persones per a poder aprendre, el que és important és la motivació, l'estímul, l'interès i l'elaboració per formar-se. La persona gran no és un ésser que ja ha acabat la seva formació, sinó que pot continuar aprenent, és flexible, és educable. Està en una etapa vital en la que necessita decidir quina via d'enriquiment personal escollirà, pot aprendre per si mateixa de forma constant, sense imposicions, sinó per pròpia voluntat. L'aprenentatge pot dur-se a terme en qualsevol edat, les persones grans poden aprendre al seu propi ritme i el desenvolupament intel·lectual continua fins a edats avançades.

És per aquest motiu que l'etapa de la tercera edat s'ha d'afrontar a partir de recórrer a nous aprenentatges que faran que la jubilació sigui una etapa d'il·lusions, de motivació, d'oportunitats, de fortaleces i no pas el final d'una etapa.

6.3. COHESIÓ GRUPAL

El col·lectiu de gent gran, tot hi estar passant per una nova etapa de la seva vida, continuen sent uns actius de la societat, han de poder fer aportacions i integrar-se a la comunitat i a la societat en general. Han de poder exercir una funció igual que la de qualsevol altre ciutadà.

És per aquest motiu que poden continuar aprenent noves habilitats, sentir-se útils tant per ells/es mateixos com per la resta de persones, viure noves experiències, conèixer nous temes i noves qüestions, etc. Han de ser motivadors i coneixedors de nous elements per a que continuïn enriquint-se personalment durant la seva trajectòria vital.

Amb el taller, a part d'aprendre sobre temes de gossos, també podran desenvolupar habilitats, podran establir una comunicació amb altres que seran iguals, aprendran noves competències, compartiran noves experiències, construiran un nou espai de relacions personals, etc. Podran establir noves relacions amb la gent i el seu entorn, per tal de que desenvolupin un ambient

social positiu tant amb amics, nous amics que sorgeixin, companys, veïns, ... és fonamental el desenvolupament d'un envelliment actiu i de la seva qualitat de vida.

També a partir d'aquests projectes es vol iniciar-los per que els propis participants siguin els que puguin posar-se en marxa i tinguin a les seves mans noves eines. I si els hi agrada el projecte poden continuar formant-se en la temàtica dels gossos.

Es bàsic saber crear un ambient agradable per tal de que els participants puguin arribar a formar un grup unit i que hi hagi una bona cohesió. Perquè en el moment en que els professionals desapareixem pugui continuar i siguin els propis participants qui duguin a terme el projecte.

6.4. DETECCIÓ DE MINORIES ACTIVES

Les persones que em poden facilitar la implicació d'un major nombre de persones seran:

L'equip de professionals del centre perquè són els professionals més pròxims a les persones grans que venen al centre, ells coneixen les persones que poder els hi pot interessar i facilitarà que la gent coneguin el taller.

La **Fundació Pere Tarrés** perquè seran ells qui decidiran si es pot posar en moviment el projecte i dur-lo a terme. També ells saben quins seran els medis i recursos de que dispo i facilitaran la coneixença del projecte a més usuaris que vulguin realitzar el taller. Em podran facilitar la prestació d'un espai físic on poder-lo realitzar.

Els **Serveis Socials** del districte hem poden ajudar a que les persones grans que visitin els serveis socials coneguin i tinguin una idea de que al centre es durà a terme aquest taller i que, per tant, si els interessa poden venir a inscriure's.

La **Seu del Districte i Oficina d'Atenció Ciutadana (OAC)** que pertany a l'Ajuntament de Barcelona. Està situat al districte de Gràcia, concretament a la Plaça de la Vila de Gràcia número 2. Em poden ajudar a fer difusió del projecte a la gent que s'acosti a la Seu.

Altres entrenadors de gossos perquè podem ajudar a comunicar i fer difusió del projecte perquè arribi a un col·lectiu de gent gran ampli, no només d'aquell districte sinó de més barris. I també, en algun moment del projecte es pot portar algun altre entrenador de gossos per que aquella sessió sigui més rica i profitosa sobre el tema que es vol abordar, tot decidint amb els usuaris quin tema els hi agradaria aprofundir més.

Finalment també inclourem les **Residències de gent gran**, no només per fer difusió sobre el projecte sinó també perquè alguns dels usuaris de la residència també podrien participar i beneficiar-se d'aquest projecte.

6.5. PLA DE TREBALL

He organitzat el meu pla de treball amb les diferents activitats que s'hi realitzaran de les sessions dels taller on destacaran les UD.

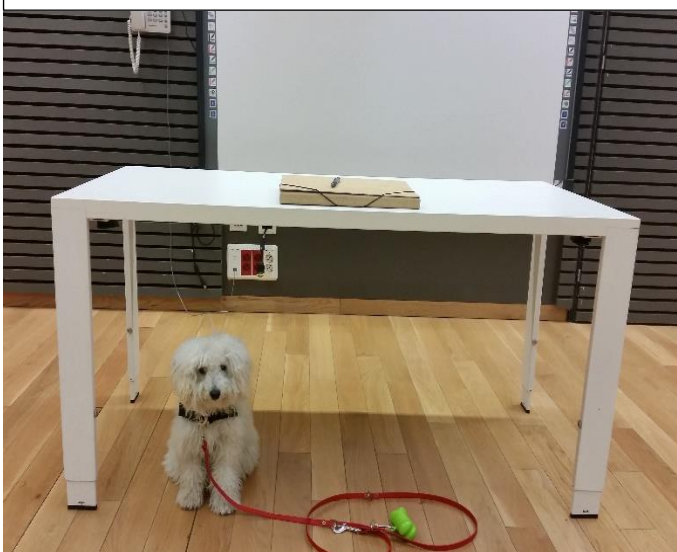
La programació és la següent:

- Durant Agost i Setembre 2016 realitzaré la detecció de necessitats i l'organització i disseny de les sessions, incloent en alguns moments el diagnòstic.

- Setembre 2016: durant els dies de l'1 al 9 d'aquest mes és la setmana on es fa la difusió dels tallers que hi haurà fins final d'any i, per aquest motiu, vaig anar a fer la difusió del meu projecte a les persones grans que venien al centre.

Els dies 14, 15 i 16 de Setembre foren les inscripcions on la gent va apuntar-se als tallers que volien fer, i vaig estar per tal de si alguna persona es volia apuntar al meu taller donant informació.

Imatge 14. Kumo a l'Espai de Gent Gran La Violeta

Font: Alina Ribes

L'última setmana de Setembre s'inicien els tallers. El meu taller va començar el 27 de Setembre, però aquell dia no va venir ninguna de les persones apuntades i és per això l'inici del taller fou el dia 4 d'Octubre.

- Octubre – Desembre 2016: Del 24 d'Octubre fins al 13 de Desembre es dur a terme el taller.

El taller era un dia per setmana durant 2 hores. Havien de ser 10 sessions, però

al tenir poca gent (no vàrem tenir massa èxit de captació d'inscripcions, ja que finalment el taller no apareixia al programa del centre per oblit i només es va poder fer la captació activa

personal i limitada) i va haver un dia que els participants no van poder assistir, al final es van convertir en 8 sessions. El pla de treball estarà format a partir de la intervenció que vaig dur a terme i que estarà formada per 8 sessions, de les quals es van adaptar per tal de que el participant pogués fer totes les sessions amb el seu contingut.

Vaig començar amb la Unitat de Programació “Els gossos d’assistència, els gossos de teràpia i entrenament en positiu” de les 3 primeres unitats didàctiques. A continuació serà la Unitat de Programació “Entrenament de gossos” que es realitzaran 3 unitats didàctiques i finalment es durà a terme la Unitat de Programació “Coneixement: de l’usuari i del comportament del gos” format per les 2 últimes unitats didàctiques.

Les sessions seran pel matí i duraran 2h, 1 cop per setmana. Amb el centre es va concretar que serien els dimarts de 9h a 11h a un espai “Sala Pissarra” cedit per l’Espai de Gent Gran La Violeta.

Taula 9. Pla de treball

			AGOST			
DILLUNS	DIMARTS	DIMECRES	DIJOUS	DIVENDRES	DISSABTE	DIUMENGE
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

			SETEMBRE				
DILLUNS	DIMARTS	DIMECRES	DIJOUS	DIVENDRES	DISSABTE	DIUMENGE	
			1	2	3	4	
5	6	7	8	9	10	11	
12	13	14	15	16	17	18	
19	20	21	22	23	24	25	
26	27 UD. 1	28	29	30			

			OCTUBRE				
DILLUNS	DIMARTS	DIMECRES	DIJOUS	DIVENDRES	DISSABTE	DIUMENGE	
					1	2	
3	4 UD. 1	5	6	7	8	9	
10	11 UD. 2	12	13	14	15	16	
17	18	19	20	21	22	23	

	UD. 3					
24	25 UD. 4	26	27	28	29	30
31						

			NOVEMBRE				
DILLUNS	DIMARTS	DIMECRES	DIJOURS	DIVENDRES	DISSABTE	DIUMENGE	
	1 FESTA	2	3	4	5	6	
7	8 UD. 5	9	10	11	12	13	
14	15	16	17	18	19	20	
21	22 UD. 6	23	24	25	26	27	
28	29 UD. 7	30					

			DESEMBRE				

DILLUNS	DIMARTS	DIMECRES	DIJOUS	DIVENDRES	DISSABTE	DIUMENGE
			1	2	3	4
5	6 FESTA	7	8 FESTA	9	10	11
12	13 UD. 8	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

Font: Alina Ribes

Taula 10. Llegenda

LLEGENDA	
	Detecció de necessitats, diagnòstic i disseny de les sessions
	Festa
	El centre i la professional informa a les persones grans sobre el nou taller
	Període d'inscripció sobre els tallers i els nous tallers

	Sessió de presentació + contingut + sessió de cloenda
	Sessions de les unitats de programació

Font: Alina Ribes

Taula 11. Unitats didàctiques i professionals

UD	PROFESSIONALS
Totes les Unitats Didàctiques (UD) de l'1 al 8	Educadora Social

Font: Alina Ribes

7. AVALUACIÓ

Segons Riberas, Vilar i Mora (2013), per realitzar l'avaluació és necessari, a partir de diferents perspectives, distingir les diferents funcions que pot tenir aquesta avaluació. A continuació explicaré en què consisteix cadascuna d'elles i com les he dut a terme dins del projecte.

La **Funció diagnòstica** fa referència a descriure què és el que tenim i què volem aconseguir duen a terme la intervenció del projecte, tot després d'analitzar la realitat i orientar l'actuació que després voldrem desenvolupar.

En aquest apartat del diagnòstic de la gent gran de la població del barri del Districte de Gràcia, un cop haver realitzar les gestions prèvies per la realització del projecte, em vaig centrar en l'Espai de Gent Gran La Violeta, al carrer Maspons. Aquest projecte s'ha extret ha partir de bibliografies cercades sobre les necessitats que poden tenir les persones grans quan estan en procés de jubilació o jubilats, necessitats que s'han d'abordar. A partir d'aquestes necessitats extretes vaig realitzar els objectius per la intervenció i la seva manera d'actuar per tal de poder resoldre-les, en un projecte que ja duia al cap, relacionat amb els gossos.

La **Funció predictiva** consisteix en que, un cop duta a terme la funció diagnòstica i detectades les mancances que existeixen en aquest col·lectiu, es realitza el pronòstic que permetrà corregir els aspectes i necessitats que s'hagin detectat abans.

Abans de dur a terme el projecte vaig realitzar una recerca de diferents projectes duts a terme entre gent gran i gossos i analitzant els projectes trobats s'arriba a la conclusió de que no s'han realitzat projectes semblants al meu i per tant el puc considerar i definir com un projecte innovador.

Les diferents unitats didàctiques es van dissenyar intentant prevenir determinades conseqüències de la relació entre el participant i el gos. Per exemple, va ser progressiu el contacte de la persona amb el gos per tal de prevenir reaccions negatives entre ambdós.

La **Funció orientadora** consisteix en descriure a l'avaluació del projecte en el moment en que ens trobem, quines dificultats van sorgint i quines són les actuacions que es seguiran per continuar la intervenció. Serà important dur a terme avaluacions durant l'aplicació del procés per realitzar un seguiment i comprovar l'evolució de la intervenció i dels participants.

Abans de començar el taller es van assajar varies sessions perquè el dinamitzador del centre revisés els continguts d'alguns dels Powerpoint, ja que era important que fossin adients a les persones a les que anava dirigit el taller.

En el projecte s'han utilitzat tres eines avaluadores, cadascuna amb la seva funció orientadora en diferents aspectes. L'enquesta que es donava al final de la sessió em servia per analitzar si els continguts i les ordres que s'havien treballat havien estat integrades correctament. Ja que si no era així en la sessió posterior, al analitzar conjuntament les preguntes de l'enquesta amb els participants, es treballava allò que havíem observat que es tenia que millorar, les dificultats que es plantejaven en aquest cas es corregirien entre el participant i el professional. Si en un futur es portés a terme amb més participants, les dificultats es resoldrien entre tots els membres del taller.

La valoració que el participant feia a l'acabar la sessió em donava informació sobre si la metodologia que jo anava realitzant en el taller era l'adequada, ja que si observava algun ítem que no es portava a terme correctament em servia per reorientar-lo en la següent sessió modificant allò que fos necessari.

Finalment els diaris de camp (I i II) que realitzava al finalitzar la sessió em servia per valorar, amb el diari I, es valorava si havia coherència entre la unitat didàctica programada i el desenvolupament de la sessió. Amb el diari de camp II analitzava aspectes més conductuals: com era la participació, implicació, atenció, relació interpersonal i amb el gos. Els diaris de camp em servien per orientar-me, modificant o reforçant diferents tècniques que anava utilitzant en les sessions.

Aquestes eines avaluadores, prèviament revisades per la meva tutora, em va ajudar per analitzar les eines i poder re-elaborar aquells aspectes que fossin necessaris.

La **Funció de control** consisteix en realitzar un seguiment de les variables, tant de les que configuren el disseny de la planificació com durant l'aplicació. S'hauran d'avaluar els resultats obtinguts i realitzar una comprovació si aquests concorden amb els resultats que estan previstos, si no s'haurà de modificar i canviar per tal de reconduir el procés.

En el meu projecte realitzava l'enquesta de continguts que servia per realitzar un seguiment dels participants com una avaluació continuada. Em permetia analitzar i veure com progressaven els participants en el seu procés d'aprenentatge en el taller i també si els continguts d'aprenentatge s'anaven assolint per tal de garantir si el projecte estava tenint èxit.

També es feia un seguiment en cadascuna de les sessions de les habilitats que s'anaven adquirint al realitzar les noves ordres de entrenament de la sessió, però a la vegada les ordres que s'havien treballat en les sessions anteriors. Si havia alguna ordre que presentava dificultats es tornava a treballar.

7.1. AVALUACIÓ

7.1.1. QUÈ S'AVALUA?

Per una banda, cada sessió realitzada durant el projecte s'avaluà a partir d'una valoració per part de l'usuari per saber si la metodologia ha estat satisfactòria aquell dia. Se li passarà una enquesta en cada sessió per avaluar si els continguts d'aquell dia han quedat clars i si, com a professional, els continguts que es volien assolir s'han aconseguit.

I per l'altre banda el professional realitzarà uns diaris de camp (I i II) que es faran sempre en el moment posterior a la sessió, centrat en enregistrar l'activitat que realitzen els participants i les observacions que el professional va veient durant aquell dia.

Finalment a la última sessió es passarà una valoració global del taller per tal que el participants valorin com ha anat el taller de forma global, si els continguts que s'esperava s'han complert, si la metodologia ha estat suficient, si ha anat veient canvis des de que està fent el taller, etc.

La finalitat de les avaluacions es centra en esbrinar si els objectius de les unitats de programació s'estan assolint com també si els objectius generals i terminals del mateix projecte s'estan aconseguint segons el prèviament establert. Servirà per avaluar la finalitat de la intervenció. També servirà per realitzar avaluacions de procés per tal d'analitzar l'aprenentatge, ja que ha de permetre decidir i adaptar les estratègies a les característiques de cada participant i constatar el seu progrés a mesura que s'avança en els aprenentatges. I per al professional li ha de servir per contrastar el grau d'assoliment dels objectius didàctics, terminals i generals.

Les enquestes, les valoracions de la sessió i la valoració global del taller per part dels participants intentar ser de caràcter objectiu, perquè es pugui extreure informació a partir de les dades que ens indiquen els participants de la activitat. Mentre que els diaris de camp I i II seran de caràcter subjectiu perquè el professional els realitzarà a partir de les percepcions, opinions i valoracions que té duran les sessions.

7.1.2. COM I QUI HO AVALUA?

Es duran a terme valoracions de les sessions que serviran per analitzar el grau de satisfacció dels participants, amb els diaris de camp, mitjançant l'observació, s'avaluarà com han reaccionat les persones que participaven, les dificultats que s'han vist, els canvis que s'hauran de fer, la participació, la implicació, l'atenció, la formulació de preguntes o dubtes i les relacions entre la gent del taller.

Cada instrument d'avaluació utilitzat està format per dos tipus de paradigma metodològic, un quantitatiu i l'altre qualitatiu. Hi ha instruments utilitzats en aquest projecte que s'han utilitzat en una mateixa avaluació els dos tipus de paradigma metodològic. Si ens fixem en cada una de les avaluacions utilitzades tindriem: les enquestes i el diari de camp I tindrien un paradigma metodològic de tipus qualitatiu, amb caràcter subjectiu i amb informació rica i variada, mentre que en la valoració de la sessió, la valoració global i el diari de camp II tindrien un paradigma metodològic de tipus quantitatiu que aporten dades amb major objectivitat, rigor i exactitud donat el seu caràcter quantitatiu, tot i que també tenen una part de tipus qualitatiu per extreure de manera subjectiva la opinió i valoració del participant.

En aquest projecte la persona qui avaluarà tot el procés serà la mateixa educadora social i per tant serà una avaluació des de dins. En cada unitat de programació en el qual hi consten les unitats didàctiques, també l'avaluarà l'educadora social.

Seria interessant que hi hagués un avaluador extern que tuteles el procés del taller al qual se l'informés de cada sessió si els objectius s'estan assolint. Això ajudaria a maximitzar l'objectivitat del procés i maximitzarà la credibilitat social de l'avaluació. En la nostra aplicació pràctica, donada la inicial posada en pràctica del projecte, d'hagut de prescindir d'aquest avaluador extern però de dur-se a terme de forma definitiva si hauria de comptar amb un.

7.1.3. QUAN S'AVALUA?

Els instruments d'avaluació s'executaran al llarg de tot el procés de desenvolupament del taller i seran molt importants per poder anar analitzant si les activitats s'estan duent a terme i si els

objectius i coneixements es van assolint. A partir d'aquí es poden fer referència a tres tipus d'avaluació:

- **L'Avaluació inicial o de diagnòstic** es realitza al principi i és prèvia a la intervenció. Això farà que hi hagi una garantia d'èxit en el projecte i determinarà la eficàcia i concreció de la situació. Implicarà un reconeixement de la realitat per detectar la situació i executar la intervenció. S'ha de tenir en compte una reflexió valorativa en que hi consti la justificació del projecte, els motius d'aquest i les necessitats del col·lectiu del qual el projecte va dirigit.

Quan es va realitzar el diagnòstic, vaig haver de buscar les necessitats que poden presentar la gent gran durant el seu procés de jubilació i quan estan jubilats. Vaig poder conèixer la realitat que les persones viuen durant el seu procés d'envelliment que m'ha permès centrar la intervenció i adequar-ho a les necessitats de les persones grans.

Al haver estat prèviament en un altre centre i recercat altres experiències vaig observar que en els casals i espais de gent gran no es duia cap taller sobre formació amb gossos. Si que hi ha projectes i experiències sobre intervencions assistides amb gossos però que les persones grans siguin els que formin un gos, i a més d'assistència, no n'he trobat cap.

A partir d'aquí vaig anar a informar-me sobre si en algun casal portat per la Fundació Pere Tarrés hi havia algun taller de formació d'aquest tipus, em van dir que no i a partir d'aquí vaig començar a plantejar-me elaborar un projecte en que les persones grans fossin els entrenadors.

A la primera sessió del taller es va passar als participants un qüestionari per obtenir informació dels participants com també per extreure una valoració sobre el que sabien del tema dels gossos d'assistència i dels gossos de teràpia i així poder adaptar-me a ells més adequadament.

- **L'Avaluació de procés o formativa** consisteix en anar avaluant el procés del projecte, les seves pautes i els camins que es van agafant per poder aconseguir els objectius previstos. Com també si el projecte té la capacitat de modificar la situació i com continuar avançant sense que les dificultats ens perjudiquin. Serà un procés de forma sistemàtica, ordenada, rellevant, fiable per tal de valorar la qualitat del procés des de l'inici fins al final. Es tindrà en compte els punts forts i dèbils per tal de poder millorar i arribar a aconseguir els objectius que volem assolir. Per tant hi haurà una avaluació continua del seu desenvolupament i les conseqüents correccions de qualsevol desajustament que es produeixi.

Com ja he mencionat reiteradament aquesta avaluació la duc a terme a partir de les diferents avaluacions del projecte realitzades a cada sessió. Amb les avaluacions de les unitats didàctiques he pogut observar quines dificultats tenien els participants per tal de tenir-ho en compte en les següents activitats i poder reorientar la intervenció quan sigues necessari (ANNEX 19).

Com ja he anat comentant els instruments d'avaluació que utilitzaré seran les enquestes (per avaluar si els conceptes donats s'estan assolint), la valoració de la sessió (per avaluar la metodologia i el grau de satisfacció de la sessió) i els diaris de camp I i II (Diari de camp I: per avaluar si els continguts tenen relació amb els objectius, com reaccionen els participants, quines dificultats s'observen i les possibles millores per reajustar en la següent sessió o edició. Diari de camp II: per avaluar de manera subjectiva una sèrie de conductes i actituds de les persones participants).

- **L'avaluació final o sumatòria** es realitzarà al final del procés i consistirà en la fase final del projecte a partir d'una formulació global per comparar amb les altres dues avaluacions. S'hauran d'analitzar si s'han aconseguit o no els objectius i quins són els resultats que ha tingut el projecte en acabar. A partir de totes les avaluacions realitzades s'aniran comparant si hi ha hagut canvis, des de la primera avaluació inicial fins l'última, de tal manera que pugui corroborar si ha anat havent concordança entre els objectius i l'assoliment dels continguts que es volien treballar.

També es passarà una valoració global del taller per poder avaluar si globalment ha satisfet als usuaris, si els continguts han estat adients i si la metodologia emprada ha estat eficaç, de forma.

7.2. INSTRUMENTS D'AVALUACIÓ I TEMPORALITZACIÓ DE LA SEVA APLICACIÓ

El meu projecte s'anirà avaluant a través d'una sèrie d'instruments durant totes les unitats didàctiques. Els instruments d'avaluació seran eines eficaçes per saber com està funcionant el projecte, tant de continguts, de metodologia com per avaluar si els diferents objectius es van assolint.

Els instruments d'avaluació de les Unitats Didàctiques s'utilitzaran en totes les sessions al finalitzar, encara que les enquestes es comentaran a l'inici de la següent sessió per analitzar els continguts, però totes les altres avaluacions s'utilitzaran a l'acabar la sessió.

Aquesta vegada les sessions han estat avaluades a partir de la professional que duia a terme el taller, és a dir, era l'educadora social qui realitzava cada instrument per avaluar la sessió. Si hi haguessin més professionals les sessions s'avaluarien a través del professional que realitzaria la sessió tot i que els altres professionals realitzarien una avaluació externa per poder extreure amb més profunditat sense intervenir. A continuació, els professionals es reunirien per analitzar, avaluar en profunditat i extreure un anàlisi més complet sobre la situació global del projecte.

7.3. ESPAIS PER A L'ANÀLISI DE DADES I ELABORACIÓ D'INFORMES

La metodologia que s'ha utilitzat ha estat participativa, perquè s'han utilitzat instruments en els quals l'opinió i valoracions dels participants del taller han estat essencials pel progrés, pels canvis i per aconseguir els objectius definits.

En primer lloc, els mètodes quantitius que he utilitzat són:

- ★ En l'avaluació inicial es va utilitzar un qüestionari, en l'avaluació de procés de les diferents unitats didàctiques es van utilitzar valoracions de les sessions i també els diaris de camp II, mentre que a l'avaluació final es va utilitzar valoracions globals del taller.
- ★ En la inicial el qüestionari era per extreure informació sobre els coneixements que tenien abans d'iniciar el taller. En la de procés servia per avaluar els objectius de les unitats didàctiques i els diaris de camps II eren graelles d'observació per captar els comportaments en el moment en què es produïen i la final era la valoració global del taller per conèixer si els conceptes s'havien adquirit i per saber el grau de satisfacció de les persones grans sobre el projecte.

I en segon lloc, en relació als mètodes qualitius que he utilitzat són:

- ★ A l'avaluació inicial que he utilitzat un qüestionari també hi ha una part de tipus qualitatiu per fer un diagnòstic de la situació. A l'avaluació de procés he utilitzat les enquestes per valorar si els continguts de cada sessió s'anaven assolint en cada sessió i també utilitzava els diaris de camp I en el que apuntava els objectius d'aquella sessió i una descripció de la sessió (que s'ha fet, com han reaccionat les persones, les dificultats, els canvis que s'han de realitzar i aspectes que cal treballar). Tot i les valoracions de les sessions, la valoració global del taller té una

part de tipus qualitativa per tal de que la persona pugui aportar opinions i valoracions. Els diaris de camp II tenen una part en el qual apuntava els comportaments o observacions que destacava aquell dia.

Cada instrument està pensat per entregar-lo en el millor moment per tal de que l'avaluació sigui adient i eficaç. Si en algun moment s'ha de reorientar o modificar el projecte s'haurà de fer prèviament sense intentar canviar el que està correctament per tal d'afavorir l'aprenentatge sobre l'entrenament.

A l'apartat d'annexos estan adjuntats els corresponents instruments que he utilitzat pel projecte, com també els seus respectius resultats.

Les activitats que s'han realitzat en el projecte han estat segons els objectius, programes d'acció i unitats de programació proposats i portats a terme. En quan al calendari, tots els dies que estaven previstos per realitzar el taller no s'han pogut realitzar, però he pogut adaptar-me i realitzar tots els continguts que volia que els participants adquirissin i els podessin dur a la pràctica amb el gos. Per tant, encara que la temporització hi constaven 10 sessions, al final es van realitzar 8 però sense cap problema per dur a terme el previst, tant teòric com pràctic.

He vetllat per la coherència interna del projecte, tenint en compte que els objectius del nostre treball amb la resta d'agents externs o interns no fossin contradictoris en cap moment des de l'inici, ja que anteriorment s'havia explicat a la Fundació Pere Tarrés i a l'Espai de Gent Gran La Violeta que es volien aconseguir uns objectius i sempre, com a Educadora Social he estat seguint el que se'ls hi va donar per no desviar-me del camí.

A nivell d'actuacions la professional d'Educació Social, o sigui jo, ha estat qui a dissenyat el projecte a partir de totes les informacions obtingudes en el diagnòstic que després es van desenvolupar a partir de la programació d'acció i en les diferents unitats de programació, seguidament de les unitats didàctiques dutes a terme. En quan a les avaluacions s'ha avaluat a l'inici del projecte (amb el diagnòstic i el qüestionari inicial), durant les unitats didàctiques del projecte (amb les valoracions de les sessions, els diaris de camp i les enquestes) i final (amb la valoració global del taller i comparar si amb les altres avaluacions s'ha anat seguint cada intervenció a partir dels objectius).

El projecte s'ha pogut dur a la pràctica amb la col·laboració de la Fundació Pere Tarrés i amb l'Espai de Gent Gran La Violeta (del barri de Gràcia) amb els professionals que hi ha. Si el

projecte s'hagués de tornar a repetir, seria desitjable contar de nou amb aquesta inestimable col·laboració.

7.4. AVALUACIÓ FINAL (SUMATÒRIA, D'IMPACTE)

Per saber si el projecte ha estat un èxit o un fracàs havia de passar una valoració global del taller en el qual indicaven amb un Si, un No o un NS/NC si el procés ha estat beneficiós i si han portat el contingut après de forma externa (família, amics, coneguts, ...) per tal de saber quin impacte ha tingut, també per saber si els havia donat les eines suficients per tal de saber si ara ells podrien entrenar un gos i si el que havien après creuen que els hi podria servir per ara o més endavant.

A partir de l'anàlisi d'aquesta valoració global, els resultats em van indicar que el projecte havia estat exitós en quan ha aconseguir els objectius establerts. Els objectius a assolir eren:

- Apoderar a les persones grans per entrenar un gos.
- Fer-los participis de tot el procés d'entrenament d'un gos d'assistència que més endavant serà acreditat.
- Integrar a la gent gran en el món dels gossos.
- Conèixer el procés d'entrenament d'un gos d'assistència i també per teràpia.

Considero que els objectius s'han assolit, la persona ha participat durant tot el taller en la formació del gos a partir de les eines que se li anaven donant. A més, en la valoració global la persona va indicar ara que seria capaç d'entrenar un gos, això ens indica que he apoderat a la persona perquè sigui capaç d'entrenar un gos. La persona ha conegut tot el procés que es necessita per entrenar un gos i, a més, a participat de forma pràctica en aquest procés a partir de formar el futur gos d'assistència que es duia al taller. Considero que la persona s'ha integrat i introduït al món dels gossos a partir de notícies i curiositats sobre aquests animals per tal de que conegués més els gossos en general.

Tot i què al llarg del procés del taller el grau de participants que venien a les sessions va ser reduït, ja que entre les persones que estaven inscrites al taller (quatre) no hi havia gaire regularitat en les persones que assistien. D'aquestes persones només hi va haver una que sí que assistia a totes i cada una de les sessions, el seu grau de participació era molt elevat i s'interessava molt pels temes i sessions que es duïen a terme. A mesura que s'anaven realitzant

les sessions el grau d'integració i assoliment dels coneixements augmentava fent partícip a la persona en l'entrenament i el procés.

A partir de l'observació he anat veient que la persona participant sortia satisfeta després de realitzar cada sessió, i a més sortia amb ganes d'aprendre més sobre gossos. També em va comentar que el realitzat a les sessions els hi explicava als seus familiars més pròxims, això indica que el projecte s'ha externalitzat.

Per avaluar el taller es va passar a l'última sessió una valoració global del taller per saber el grau de satisfacció del projecte i si els hi ha estat útil el que s'ha dut a terme.

Encara que només tingués una persona que em venia constantment considero que l'impacte ha estat positiu i satisfactori per a ella. En una de les preguntes: "creus que podries entrenar amb un gos els temes que s'han pogut anar explicant?", la resposta va ser un Sí i de 1 a 10 m'indicà que seria capaç d'entrenar un gos amb una nota d'un 9. Per tant, considero que amb el taller s'ha pogut apoderar a la persona, donar-li els coneixements, integrar-la en el món dels gossos i que fos, sobretot, partícip de l'entrenament d'un gos.

Hi havia respostes que la persona va indicar que em van sorprendre positivament. Alguna de les preguntes i la seva resposta va ser:

- Creus que has après coneixements útils relacionats amb els gossos, els gossos d'assistència i els gossos de teràpies amb les sessions realitzades?". La resposta va ser un Sí amb una puntuació de 8.
- "Has pogut anar reflexionant sobre el que has anat fent en aquestes sessions?". La resposta va ser un Sí amb una puntuació d'un 10.
- "Has compartit amb la família, amics o veïns els coneixements que has adquirit?". La resposta va ser un Sí amb una puntuació d'un 10.
- "T'he donat eines inicials suficients per saber com entrenar un gos?". La resposta va ser un Sí amb una puntuació d'un 10.
- "Creus que el que has après et podrà servir ara o més endavant?". La resposta va ser un Sí amb una puntuació d'un 10.

Finalment i a la valoració global es va realitzar una pregunta on valoressin globalment el taller de l'1 al 10. La persona participant va valorar el taller amb una puntuació d'un 10. Això m'indica que he complert amb les expectatives de la participant i, alhora, amb la valoració puc extreure que he pogut complir amb els objectius generals que volia aconseguir amb el projecte.

Al ser un projecte que es va dur a terme mentre la professional realitzava les seves pràctiques de la seva carrera no s'ha pogut realitzar un seguiment sobre el taller, ja que al següent trimestre la professional ja no estava al centre i no s'ha pogut mantenir un seguiment de la participant.

Per a futures edicions es podria realitzar, en un altre trimestre, una segona edició del taller amb els mateixos continguts i, en el següent trimestre es podria aprofundir en els temes que els participants estiguessin més interessats. A més, es podria realitzar un treball inter-generacional: persones grans i nens petits per tal d'afavorir la comunicació i generar una cohesió social, i que ambdós, participessin en el taller sobre el procés d'entrenament. Barrejar la saviesa de l'edat amb la curiositat del petits, amb un component comú molt apreciat per ambdós col·lectius com són el gossos.

A l'acabar el trimestre del taller es podria crear una pàgina web o bloc amb els participants per que entre tots es formes un grup sobre les seves experiències, sobre els dubtes que els hi sorgeixen, sobre comentaris que vulguin fer, ... Tot això ho escriuen allà per compartir-ho amb la resta de companys i com a professional poder anar realitzant un seguiment sobre si els participants encara mostren interès en el tema, per veure si encara hi ha la mateixa o similar cohesió de grup entre els companys que s'havia creat durant el taller.

Un altre forma de comprovar si, un cop acabat el taller, els participants s'han interessat o continuïtat formant sobre el tema és que el professional del taller parli amb els professionals del centre (que són les persones que mantenen contacte amb els participants, ja que aquests realitzen altres taller) per comprovar i observar si en els participants els hi ha copsat el taller en relació si aquest ha tingut utilitat o impacte en la vida dels participants.

7.5. VALOR DEL PROJECTE

Segons Riberas, Vilar i Mora (2013), en l'avaluació final d'un projecte s'han de jutjar uns determinats valors que s'utilitzen en l'avaluació de programes. Aquests estan definits per Ballesteros (1995:28). Seguidament duré a terme la definició de cada concepte i ho contextualitzaré amb el meu projecte per tal de realitzar una valoració del mateix.

El primer valor a comentar és la **Pertinença**. Segons Riberas, Vilar i Mora (2013) la pertinença fa referència a la “mesura mitjançant la qual un programa respon a unes necessitats concretes d'una població atesa” (p.144). El projecte serà pertinent si s'ha realitzat prèviament un bon diagnòstic i també s'ha fet una recerca en relació a la detecció de necessitats.

Tenint en compte el diagnòstic, la planificació i l'aplicació considero que aquest projecte respon a algunes necessitats i que s'ha intentat que es podessin englobar totes, tot i que m'he centrat més en unes que d'altres. Tal com he indicat al llarg de tot el projecte s'ha intentat que es treballassin diferents aspectes de diferents àmbits: afectiu, comportamental, cognitiu i somàtic per tal d'aconseguir el que es pretén amb l'envelliment actiu. He volgut extreure les necessitats reals de les persones a les quals el projecte afectarà, i els propis usuaris són conscients de que volen aprendre, volen formar-se, volen auto realitzar-se en tot el seu continu procés d'envelliment i jubilació. En aquest projecte si que hi ha hagut pertinença.

El segon valor a comentar és la **Suficiència**. Segons Riberas, Vilar i Mora (2013), la suficiència es defineix com la “mesura en la qual les accions establertes poden ser suficients i adequades per aconseguir els propòsits que es persegueixen” (p. 144). El projecte serà suficient si les actuacions estan orientades a aconseguir els objectius que haurem definit.

Totes les intervencions aplicades en el projecte van servir per aconseguir els objectius que m'havia proposat, les accions i l'aplicació del projecte estaven enfocades, en tot moment, en que la gent gran s'autorealitza, que aprengues, que formes part d'un procés, que cooperes amb els companys i que s'integrés en un tema nou.

És molt important poder treballar en equip per desenvolupar i posar en pràctica aquest projecte, sense uns professionals que et recolzin per deixar-te un espai, per captar gent i per ajudar si hi ha alguna dificultat, seria molt complicat tirar-lo endavant. És per aquest motiu que hi ha d'haver una bona i positiva comunicació entre professionals.

El tercer valor a comentar és el **Progrés**. Segons Riberas, Vilar i Mora (2013), el progrés es “realitza durant la implantació del programa amb el propòsit d'anar veient els microefectes que s'esdevenen i l'objectiu de determinar les repercussions de la intervenció” (p.144). Per tant hi haurà progrés si es van observant petits canvis a mesura que es va implementant el projecte.

En meu projecte ha propiciat un progrés perquè s'han pogut anar seguint els continguts establerts, com també tots els seus instruments d'avaluació que s'havien establerts durant la seva aplicació en el centre. A més, s'ha pogut reorientar la tasca per adaptar-me als usuaris per tal de que no hi haguessin problemes per si no es podien aplicar els continguts. També es va anar observant com el participant anava progressant, primer adquirint una relació positiva amb el gos i posteriorment adquirint les diferents eines per poder entrenar amb positiu el gos, sempre tenint en compte es trobés còmode participant.

El quart valor a comentar és la **Eficiència**. Segons Riberas, Vilar i Mora (2013), la eficiència va referència a “la relació entre el valor dels resultats obtinguts i els mitjans utilitzats per aconseguir-los” (p.144). Un projecte serà eficient si a partir dels recursos que tenim disponibles en el nostre entorn ens serveixen per aconseguir els resultats que volem realitzar.

Considero que en el meu projecte ha estat eficient, he pogut aconseguir els resultats desitjables amb la intervenció a partir d'un mínim de recursos possibles. La intervenció s'ha dut a terme gràcies a la Fundació Pere Tarrés per cedir-me un centre i espai on poder dur la intervenció. En l'espai de gent gran els recursos han estat els mínims, ja que només es van fer tríptics informatius del taller i es va necessitar un projector i un ordinador, la resta d'instruments d'entrenament del gos els aportava la pròpia entrenadora. Els resultats varen ser positius i els medis el adients, per tant la eficiència alta.

El cinquè valor a comentar és la **Eficàcia**. Segons Riberas, Vilar i Mora (2013), l'eficàcia és la “mesura que prova que els objectius establerts en el programa s'han acomplert i aconseguit” (p.144). Un projecte serà eficaç si els objectius que hem anat dissenyat s'han pogut arribar a ampliar una vegada acabada la intervenció.

Considero el meu projecte eficaç, tant en la planificació com amb l'aplicació. L'objectiu del projecte sobre apoderar una persona per l'entrenament d'un gos d'assistència s'han pogut complir. També s'han pogut anar aconseguint altres objectius com integrar a la persona en un procés i que coneguin el procés d'entrenament d'un gos. I també s'han pogut assolir alguns dels objectius terminals establerts, en els que destaquen: conèixer el projecte i el seu funcionament, que desenvolupin una actitud positiva amb el gos, que coneguin l'entrenament, que participin a les activitats i debats i també que coneguin nous temes.

Els objectius enfocats a les relacions socials entre els participants no s'ha pogut dur a terme com es voldria, donada la falta de participants per aconseguir aquest objectiu. S'ha d'indicar que la relació entre l'entrenadora i la participant va ser molt positiva i això va ajudar a que la participant anés perdent progressivament la por que li tenia als gossos.

I el sisè i últim valor a comentar és l'**Efectivitat**. Segons Riberas, Vilar i Mora (2013), l'efectivitat ens “indica tots aquells efectes que ha aconseguit un programa, ja siguin intencionals o no” (p. 145). Un projecte serà efectiu si en acabar la intervenció s'han observat conseqüències, que poden ser positives com negatives, i també els resultats tan deliberats com no.

En el projecte s'han aconseguit els resultats o efectes intencionals relacionats amb els objectius que s'havien establert. També s'han aconseguit efectes dels quals no m'imaginava que podessin sorgir. Els efectes no intencionals en aquest projecte han estat:

- Com la participant va arribar a establir molt bona relació amb mi, ja que m'explicava les seves vivències passades, les seves experiències que havia tingut amb els gossos, etc.
- La participant tenia por als gossos, però vam arribar a aconseguir que no només hi hagués una bona relació amb el gos, sinó també que li perdés la por.
- Què tot el que es realitzava al taller, li explicava als seus familiars més pròxims sobre les experiències que tenia i tot el que aprenia en el taller.
- Què la persona participant, tot i tenir por als gossos, a l'acabar el taller em va comentar que li havia agradat i que li agradaria seguir aprenent sobre ells.
- El projecte s'ha pogut dur a terme tot el que estava planificant, tot i havent efectes imprevistos, com el de tenir poca gent o que al primer dia no hi hagués cap participant. Encara, havent-hi aquests efectes s'ha pogut realitzar tal com estava previst i també s'ha pogut adaptar perquè els efectes imprevisibles fossin minimitzats.

8. CONCLUSIONS

Aquest treball està basat en la creença, desgraciadament no sempre compartida, de què les persones grans han de tenir un important protagonisme i representació social durant la seva etapa de jubilació i que s'ha de promoure un envelliment actiu. Molta gent gran ha anat acumulant coneixements, vivències, experiències, ... i tot i estar en l'etapa de jubilació, les persones grans poden continuar aportant moltes coses a la comunitat. Però les persones grans no tan sols han d'aportar el seu bagatge a la societat, sinó que han de continuar aprofitant-se de les possibilitats d'aprendre i ser actius socialment. Per aquest motiu la seva formació continuada no ens ha de sorprendre i s'ha de potenciar. Fer-los arribar cursos, trobades i coneixements nous i engrescadors per a ells és l'objectiu en el qual recolzo el present treball.

El projecte va sorgir de creuar dues de les meves aficions/vocacions: el tracte amb la gent gran i l'entrenament de gossos d'assistència i teràpia. Sempre he considerat que s'ha de potenciar la millora de les activitats de les persones grans durant el procés de jubilació. No hem d'oblidar que la gent gran són persones amb il·lusions, experiències, opinions, ... Volia proposar un taller que vincules els dos temes i fos d'interès per a la gent gran.

La base era crear un espai/taller per fomentar el coneixement dels gossos i aprofitar-ho per generar connexions socials i intercanvi d'idees i coneixements entre els participants. Basar-se en la relació amb els gossos per promoure beneficis i la importància del que poden aportar. Em reafirmo en què la vellesa no ha de ser un allunyament de la societat, sinó tot el contrari, han de poder participar en la vida comunitària i han de tenir una vida activa i participativa que els involucri i integri en la societat.

Després del constant tracte que he tingut en l'Espai de Gent Gran La Violeta, per on he vist transitar molta gent gran amb moltíssimes ganes de participar en activitats, no sols la que jo organitzava, sinó en una de les moltes que s'hi organitzaven, arribo a una primera conclusió i és aquesta necessitat de participar, formar-se i continuar aprenent, una conducta originada de la seva experiència i que volen continuar, és per aquest motiu que les persones grans es troben en una excel·lent situació per seguir aprenent. S'ha de donar suport sense dubtes a aquesta formació orientada a l'autorealització personal d'aquest grup.

El barri de Gràcia és un barri especial: en el conjunt de la ciutat és un barri singular i amb una gent també singular. Això va ser un element que em va facilitar la primera part del treball, l'observació i el diagnòstic. La xarxa d'associacions, l'interès participatiu, el vincle històric de la integració participativa, l'estructura del barri, entre altres positives característiques el fan

molt adient perquè la gent gran tingui un caràcter participatiu i obert, li costi poc sortir al carrer, comparteixi les seves vivències amb els veïns i els agradi ser actius. A mi em permeté anar i conèixer zones que abans no coneixia i a endinsar-me en la realitat de les persones d'edat que hi viuen.

Va ser important delimitar les necessitats de les persones grans per tal de tenir clar que era sobre el que volia intervenir. I d'aquí em surt una altra conclusió i és que això no és sempre fàcil ni evident: tens la idea, tens molta informació a sobre la taula, però no tota et serveix i la que et serveix no sempre és fàcil. Però la recerca d'autors, d'antecedents, de referències i d'idees m'ha permès sumar un interessant aprenentatge i a poc a poc anar donant cos al projecte per poder crear un vincle entre les dues parts que més m'omplen: les persones grans i els gossos. Cercar informació d'altres projectes similars ha estat una dificultat, ja que no es trobaren projectes semblants al realitzat, per tant vaig haver de referenciar-me a projectes d'altres temàtiques, amb algunes parts utilitzables en el meu cas. I crear la resta.

Realitzar les pràctiques de 3r i 4t amb el col·lectiu de gent gran m'ha permès fer una anàlisi de la realitat del col·lectiu molt propera i enriquidora. He pogut observar algunes de les necessitats del grup social quan hi parlava i observava en directe les pràctiques amb ells i he pogut comparar-ho amb els coneixements teòrics adquirits en els meus estudis. Això m'ha permès tenir una privilegiada presa de contacte i poder treballar millor els objectius que va fer falta que em plantejés i també em va ajudar a establir un ordre de prioritats en aquests objectius, diferents dels que podem tenir per a altres edats. Els objectius dissenyats vaig intentar que fossin modestos i realitzables, no pas grans objectius utòpics.

Per motius organitzatius en la captació de participants, he de dir que les expectatives no eren gaire altes i no esperava massa participants i que aquests fessin un seguiment de totes les sessions. Però hi va haver inscripcions i tot i que al llarg del projecte no he pogut ser més crítica i arrodonir més el projecte amb més aportacions de participants, l'experiència ha estat molt gratificant. Mentre que la persona participant ha manifestat que el taller ha sigut una experiència que li ha agradat molt i que li ha servit per conèixer i endinsar-se en un nou tema.

Des d'un punt de vista pedagògic com a Educadora Social he intentat establir una relació d'empatia amb els participants, no teòrica sinó real, orientant, atenent i adequant-me al ritme de les necessitats que s'anaven presentant. A partir dels interessos dels diferents participants anava establint una relació de participació i de bon tracte. És una gran experiència enfrontar-se a la realitat del que un vol aportar i descobrir que t'agrada i que et funciona bé.

Aquest projecte creat i posat en pràctica té un camp de treball de tipus educatiu: mitjançant l'entrenament del gos s'organitzen les condicions adequades per fomentar el desenvolupament personal i col·lectiu. A més s'ha pogut treballar per fomentar l'autoestima (per exemple perdent la por als gossos) de les persones grans.

En el projecte he aconseguit treballar diferents àmbits amb la persona gran participant:

- Àmbit cognitiu: atenció, concentració, memòria, adquisició de nou vocabulari i coneixements.
- Àmbit comportamental: abandonament de la por al contacte amb els gossos.
- Àmbit somàtic: el treballar amb les ordres amb el gos s'ha millorat habilitats motrius i sensitives, per exemple la motricitat fina i gruixuda.

En el taller realitzat s'ha arribat a crear un bon clima que ha permès l'intercanvi d'experiències i que ha estat molt important per crear un vincle positiu amb la participant i si hi haguessin més participants hauria ajudat a que s'establissin noves relacions.

He dissenyat les activitats per tal de fomentar la cooperació i la companyonia a través de la comunicació i de les activitats grupals. S'ha buscat que mitjançant les seves valoracions es sentissin participants en la gestió i en la planificació de les activitats, perquè la seva opinió és una part important a l'hora de que el taller funcioni adequant-se a les seves necessitats, situacions i opinions.

Cal dir que realitzar tot un projecte, des de la seva preparació, passant per l'organització i fer-lo realitat amb els usuaris, ha estat en alguns moments estressants, però molt interessant, enriquidor i educatiu. M'ha aportat moments molt gratificants i he pogut aprendre i veure que s'ha de ser flexible davant les necessitats i situacions que es van tenint a mesura que es realitza un projecte, a planificar el treball a partir d'aquestes necessitats i situacions, adaptar-nos a les persones. He après la importància d'adequar les activitats amb el diagnòstic, la planificació i intervenir extreient tota la informació de l'aplicació i anar-la analitzant a partir de les avaluacions.

La metodologia que s'ha utilitzat ha estat diferent de la que ens plantejaríem en d'altres col·lectius, donades les característiques pròpies del nostre, en tot moment s'han tingut compte aspectes importants com són l'estímul, la motivació, l'elaboració de les unitats, el ritme de les persones, els nous conceptes, les repeticions,... El meu objectiu no era accelerar artificialment el ritme d'aprenentatge sinó que havia d'anar tenint en compte els diferents factors i necessitats que s'anaven produint relacionats amb els usuaris/es.

He de comentar que no eren tant importants els continguts que es donaven ni tampoc els mètodes que utilitzava, sinó que més aviat era quelcom important les tècniques que permetessin ajudar a que les persones es socialitzessin i que, mitjançant la seva participació en el taller, es sentissin ciutadans actius en el seu propi aprenentatge i formació.

La posada en pràctica del projecte m'ha permès treballar dos aspectes que per un Educador Social crec que són molt importants:

- El primer aspecte està relacionat amb l'adaptabilitat: en tot moment s'ha de ser flexible davant les situacions que es produeixin i que van canviant. Hem de considerar que no només hi havia usuaris, sinó un gos, que si bé ja te unes pautes marcades, no deixa de ser un animaló "imprevisible" i a vegades no vol fer el que proposes i has d'adaptar-te. Considero que he pogut ser flexible i anar adaptant-me també a la persona, fins hi tot reestructurant unitats didàctiques. (ANNEX 17 i ANNEX 18)
- I el segon aspecte és la retroalimentació: a mesura que rebia les valoracions em feina qüestionar si el procés s'estava dut a terme correctament o si s'havia de redirigir.

Tot i que a la pràctica el projecte s'ha realitzat amb un número mínim de participants, considero que els objectius generals que volia assolir el projecte s'han pogut acomplir. S'han utilitzat tots els instruments descrits prèviament durant el projecte i, com ja he comentat en l'avaluació del projecte, considero que s'han obtingut els valors indicatius de que s'ha estat realitzat amb èxit.

Tinc l'esperança que el projecte realitzat no quedi com unes sessions puntuals que només es van fer un cop, sinó que pretenc que els resultats perdurin en el temps i que per una part la persona participant pugui continuar la seva formació en aquest món. I per una altra part que el meu projecte tingui continuïtat operativa en un futur. M'agradaria que aquest mateix projecte, adaptat sempre a les necessitats dels usuaris, es podes realitzar en d'altres centres de gent gran i també en residències (amb les conseqüents adaptacions). Per tant pretenc poder generalitzar el projecte en les pròximes edicions. També seria interessant dur a terme un treball intergeneracional, entre persones grans i joves, ja que es fomentarà l'envelliment actiu per part de la gent gran i els joves podrien millorar la seva relació i establir referents amb els grans. Un treball recíproc i unit.

He pogut apreciar la importància de que la gent gran continuï aprenent i formant-se en els temes que més els hi agradin i motivin, dins d'un envelliment actiu, que fomentarà la cohesió grupal, la solidaritat, la integració, trencar barreres, vèncer estereotips, motivar, millorar la qualitat de

vida, compartir histories comuns,... i així podria continuar una bona estona més. Però crec que ja queda clar que tot són avantatges.

Els objectius plantejats s'han pogut assolir degut a la il·lusió, implicació i motivació que tenia i desprenia la persona participant, a la que agraeixo infinitament la seva col·laboració i participació.

Per concloure voldria expressar la meva satisfacció, tant a nivell personal com professional per haver aconseguit els meus objectius realitzant i portant a la pràctica aquest projecte, indicant l'elevat grau de complexitat que ha comportat totes les etapes implicades: trobar el centre, parlar amb les diferents persones implicades per poder posar-lo a la pràctica, elaborar totes les sessions adaptades als participants, fer cartells divulgatius per trobar participants, anar realitzant les sessions i valorant-les, i finalment escrivint aquest projecte.

Ha estat una experiència de tots i per a tots, una experiència amb alguns neguits però al final una experiència que ha aconseguit assolir allò que es volia assolir: un taller de formació dirigit a persones grans sobre l'entrenament d'un gos d'Assistència i de Teràpia. Puc concloure que he après molt, ha sigut un procés interessantíssim, implicadíssim i meravellós per a mi.

9. BIBLIOGRAFIA

9.1. LLIBRES/DOCUMENTS

- Ajuntament de Barcelona. (1994). *El Temps lliure de la gent gran: utilització d'equipaments: estudi* (1ra ed.). Barcelona: Àrea de Benestar Social: Consell Municipal de Benestar Social.
- Bayés, R. (2009). *Vivir: Guía para una jubilación activa*. Barcelona: Ediciones Paidós Ibérica, S.A.
- Consell Assessor de la Gent Gran de Barcelona. (2004). *Les veus de la gent gran: Gent Gran i participació. Barcelona 2004-2007*. (1ra ed.). Barcelona: Ajuntament de Barcelona. Àrea d'Acció Social i Ciutadania.
- Ezquerro, S., Pérez, M., Pla, M., i Subirats, J. (2016). *Edades en transición. Envejecer en el siglo XXI: Edades, condiciones de vida, participación e incorporación tecnológica en el cambio de época*. Editorial Ariel: Barcelona.
- Fernández, T., i Ponce de León, L. (2016). *Elaboración, gestión y evaluación de proyectos sociales: Intervención social y programación*. Madrid: Ediciones Pirámide.
- Fernández-Ballesteros, R. (2002). *Vivir con Vitalidad (I): Envejecer bien. Qué es y cómo lograrlo*. Madrid: Ediciones Pirámide.
- Fernández-Ballesteros, R. (2002). *Vivir con Vitalidad (IV): Envejecer con los demás*. Madrid: Ediciones Pirámide.
- Freire Rodríguez, C. i Ferradás Canedo, M. (2016). *Calidad de vida y bienestar en la vejez*. Madrid: Ediciones Pirámide.
- Fundación Purina. (1994). *El hombre y los animales de compañía: Beneficios para la salud*. Barcelona: Ondo Editorial.
- García-Alberca, J M. (2016). Terapias no farmacológicas en el alzhéimer. *Mente & Cerebro: Revista de psicología y neurociencias*, 81, 50 – 57.
- Jariot, M., Merino, R., i Sala, J. (2004). *Les pràctiques d'educació social: Eines per al seu desenvolupament*. Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona.
- Pérez Serrano, G. (2016). *Diseño de Proyectos Sociales: Aplicaciones prácticas para su planificación, gestión y evaluación*. Madrid: Narcea.
- Ramón, A., Perrone, R. (2013). *Teatros de Barcelona*. Barcelona: Albertí Editors.
- Riberas, G., Vilar, J., i Mora, P. (2013). *Elaboració de projectes socials. Disseny i avaluació de les accions socioeducatives*. Barcelona: Claret.

- Ristol Ubach, F i Domènec Elizalde, E. (2011). *Terapia Asistida con Animales: I Manual Práctico para Técnicos y Expertos en TAA*. Barcelona: CTAC Ediciones.
- Sáez Carreras, J. (1997). *La Tercera Edad: Animación Sociocultural*. (1ra ed.) Madrid: Dykinson, S.L.
- Subirats, J. (1992). *La vejez como oportunidad*. (1ra ed.). Madrid: Ministerio de Servicios Sociales.
- Vidal Martí, C. (2009). *Si entrenem, recordem, taller de memòria per a gent gran: una guia per educadors*. (2a ed.). Barcelona: Claret.
- Vilardell, M. (2014). *Envejecer bien*. (2n ed.). Barcelona: Plataforma Editorial.

9.2. WEBGRAFIA

- Aepa Catalunya. (2008). *Gos de teràpia*. Recuperat 7 de Desembre de 2016, des de <http://www.aepa-catalunya.org/terapia.php>
- Agència de Salut Pública de Barcelona. (2009). *Bases per un Envelliment Actiu i Saludable a Barcelona*. Recuperat 17 de Febrer de 2017, des de <http://www.aspb.cat/wp-content/uploads/2016/05/Envelliment-a-BCN.pdf>
- Ajuntament de Barcelona. (2006). *Programa Municipal per a la Gent Gran 2006-2010*. Recuperat 25 d'Abril de 2017, des de <https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/bitstream/11703/84948/1/3397.pdf>
- Ajuntament de Barcelona. (2007). *Pla de Millora dels Casals i Espais de Gent Gran Municipals*. Barcelona. Recuperat el 2 de Desembre de 2016, des de <http://w110.bcn.cat/fitxers/observatorisocial/plamilloracasalsgentgranok.129.238.pdf>
- Ajuntament de Barcelona. (2013). *Pla Municipal per a la Inclusió Social de Barcelona 2012 – 2015*. Recuperat 25 d'Abril de 2017, des de <http://www.bcn.cat/barcelonainclusiva/ca/2013/4/plainclusio.pdf>
- Ajuntament de Barcelona. (2017). *Departament d'Estadística*. Recuperat 11 de Febrer de 2017, des de <http://www.bcn.cat/estadistica>

- Alabama A&M And Auburn Universities. (2016). *La compañía del perro y sus beneficios para el ser humano*. Recuperat 20 de Novembre de 2016, des de <http://www.aces.edu/pubs/docs/U/UNP-0058/UNP-0058.pdf>
- Asamblea Mundial de les Naciones Unides (2002). *Plan de Acción Internacional Madrid sobre el Envejecimiento*. Recuperat 13 de Maig de 2017, des de http://www.cepal.org/cgi-bin/getProd.asp?xml=/celade/noticias/documentosdetrabajo/7/36787/P36787.xml&xsl=/celade/tpl/p38f.xsl&base=/celade/tpl/top-bottom_env.xslt
- ATCE. (2017). *Terapia e intervencions assistidas con animales: Qué es la terapia assistida con animales*. Recuperat 13 de Juny de 2017, des de <http://atce-terapiaconperros.org/terapia-con-animales.html>
- Bentosela, M. & Mustaca, A. E. (2006). Comunicación entre perros domésticos (Canis familiaris) y hombres. *Revista Latinoamericana de Psicología*, 39, 375-387. Recuperat 20 de Febrer de 2017, des de <http://www.scielo.org.co/pdf/rtps/v39n2/v39n2a12.pdf>
- Berruecos Vila, A. M^a. (1999). Los perros domésticos y la salud humana. ¿Cómo ves?: *Plantas transgénicas*. 7, 26 - 28 Recuperat 2 de Desembre de 2016, des de <http://ru.ameyalli.dgdc.unam.mx/bitstream/handle/123456789/322/losperros.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Blanchar, C. (2005). El casino La Violeta de Gràcia se convertirá en equipamiento público. *El País: Catalunya*. Recuperat 6 de Maig de 2017, des de http://elpais.com/diario/2005/01/14/catalunya/1105668452_850215.html
- Bocalanbiakbat Elkarte. (2016). Tipos de Perros de Asistencia-Bocalan Biak Bat [Vídeo]. Recuperat a <https://www.youtube.com/watch?v=rte-zTUuaWI>
- Cabra Martínez, C.A. (2012). Terapia assistida con animales: efectos positivos en la salud humana. *Journal of Agriculture and Animal Sciences*, 1 (2), 32 – 44. Recuperat a: <http://repository.lasallista.edu.co:8080/ojs/index.php/jals/article/view/379/0>
- Catalunya. DECRET 140/2000, de 3 d'abril, de modificació de l'article 12 dels Estatuts dels casals de gent gran del Departament de Benestar Social, aprovats pel Decret 180/1997, de 22 de juliol. *Portal Jurídic de Catalunya*, 2000, núm 3119. Recuperat 25 d'Abril de 2017, des de http://portaljuridic.gencat.cat/ca/pjur_ocults/pjur_resultats_fitxa?action=fitxa&documentId=202824

- Catalunya. DECRET 180/1997, de 22 de juliol, pel qual s'aproven els Estatuts dels casals de gent gran del Departament de Benestar Social. *Portal Jurídic de Catalunya*, 1997, núm 2445. Recuperat 25 d'Abril de 2017, des de http://portaljuridic.gencat.cat/ca/pjur_ocults/pjur_resultats_fitxa?action=fitxa&documentId=152537
- Catalunya. DECRET 222/1996, 12 de juny, dels equipaments cívics. Els equipaments cívics que es regulen en la present disposició cobreixen necessitats socials a les quals calia donar respostes específiques. *Portal Jurídic de Catalunya*, 1996, núm 2219. Recuperat 25 d'Abril de 2017, des de http://portaljuridic.gencat.cat/ca/pjur_ocults/pjur_resultats_fitxa?action=fitxa&documentId=129211
- Catalunya. LLEI 19/2009, del 26 de novembre, de l'accés a l'entorn de les persones acompanyades de gossos d'assistència. *Portal Jurídic de Catalunya*, 2009, núm 5519. Recuperat 25 d'Abril de 2017, des de http://portaljuridic.gencat.cat/ca/pjur_ocults/pjur_resultats_fitxa/?action=fitxa&documentId=532498&language=ca_ES&textWords=gossos%2520d%27assist%25C3%25A8ncia&mode=single
- COMO FUNCIONA. (2016). ¿Por qué hay tantos perros?. *COMO FUNCIONA*, 62, p. 52 – 53.
- Dimitrijević, I. (2009). Animal-assisted therapy – a new trend in the treatment of children and adults. *Psychiatria Danubina*, 21 (2), 236–241. Recuperat 8 de Juny de 2017, des de http://www.hdbp.org/psychiatria_danubina/pdf/dnb_vol21_no2/dnb_vol21_no2_236.pdf
- El Diario Vasco. (2013). *Varios estudios demuestran que tener un animal de compañía tiene muchos beneficios para la salud humana*. Recuperat 24 de Novembre de 2016, des de <http://blogs.diariovasco.com/mascotas/2013/01/09/varios-estudios-demuestran-que-tener-un-animal-de-compania-tiene-muchos-beneficios-para-la-salud-humana/>
- España. Real Decreto-ley 5/2013, de 15 de marzo, de medidas para favorecer la continuidad de la vida laboral de los trabajadores de mayor edad y promover el envejecimiento activo. *Boletín Oficial del Estado*. Documento BOE-A, 2013, núm

2874, pp. 21441 a 21474 Recuperat 9 de Desembre de 2016, des de https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2013-2874

- Fraser, C. (1991). Beneficios de la compañía de los animales para los ancianos. *Investigación y Educación en Enfermería*, IX (2), 155 – 164. Recuperat 24 de Novembre de 2016, des de http://tesis.udea.edu.co/dspace/bitstream/10495/6734/1/FraserCira_1991_CompaniaAnimalAncianos.pdf
- Friedmann, E. (2001). The Role of Pets in Enhancing Human Well-being: Physiological Effects. Dins Robinson, I. (Ed.). *The Waltham Book of Human – Animal Interaction: Benefits and Responsibilities of pet ownership*. (p. 33 – 47). Recuperat 5 de Juny de 2017, des de [https://books.google.es/books?hl=ca&lr=&id=LzrLBAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA33&dq=\)+The+Role+of+Pets+in+Enhancing+Human+Well-Being:+Physiological+Effects&ots=a3jOei7biV&sig=G2Fpjh9PpMewA1BCz7aovWPQU0E#v=snippet&q=\)%20The%20Role%20of%20Pets%20in%20Enhancing%20Human%20Well-Being%3A%20Physiological%20Effects&f=false](https://books.google.es/books?hl=ca&lr=&id=LzrLBAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA33&dq=)+The+Role+of+Pets+in+Enhancing+Human+Well-Being:+Physiological+Effects&ots=a3jOei7biV&sig=G2Fpjh9PpMewA1BCz7aovWPQU0E#v=snippet&q=)%20The%20Role%20of%20Pets%20in%20Enhancing%20Human%20Well-Being%3A%20Physiological%20Effects&f=false)
- Friedmann, E., Katcher, A.H., Lynch, J.J., & Thomas, S.S. (1980). Animal companions and one-year survival of patients after discharge from a coronary care unit. *Public Health Reports*, 95, 307-312. Recuperat 1 de Març de 2017, des de <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1422527/pdf/pubhealthrep00128-0003.pdf>
- Fundació Querer (2016). *Intervenció assistida con animales: terapia con perros*. Recuperat 22 de Febrer de 2017, des de <https://www.fundacionquerer.org/intervencion-asistida-animales-terapia-perros/>
- Fundación Affinity. (2011). Educa2 – El adiestramiento en positivo – Más que perros y gatos 1 [Vídeo]. Recuperat a <https://www.youtube.com/watch?v=9Em8lpKaCX8>
- Fundación Affinity. (2012). Educa 2 – Lenguaje verbal y corporal – Más que perros y gatos 6 [Vídeo]. Recuperat a <https://www.youtube.com/watch?v=C6pmbJgDmNI>
- Fundación Affinity. (2017). *Perros en residencias de ancianos*. Recuperat 21 de Novembre de 2016, des de <http://www.fundacion-affinity.org/perros-gatos-y-personas/animales-que-curan/perros-en-residencias-de-ancianos>

- Fundació Affinity. (2017). *Tener perro aporta beneficios a la salud de las personas*. Recuperat 20 de Novembre de 2016, des de <http://www.affinity-petcare.com/vetsandclinics/tener-perro-aporta-beneficios-salud-personas>
- Generalitat de Catalunya. (2017). *Pla Municipal per a les Persones Grans 2013-2016*. Recuperat 25 d'Abril de 2017, des de <http://www.bcn.cat/barcelonainclusiva/ca/2013/11/plapersonesgrans.pdf>
- Gómez Segura, L. i Gumà Saumell, B. *Gossos d'assistència i teràpia assistida*. Recuperat 20 de Desembre de 2016, des de <http://ddd.uab.cat/pub/treecpro/2011/85714/gosassterass.pdf>
- Gutiérrez, G, Diana R. Granados, D.R. i Piar, N. (2007). Interacciones humano-animal: características e implicaciones para el bienestar de los humanos. *Revista Colombiana de Psicología*, 16, 163 – 184. Recuperat 19 de Novembre de 2016, des de <https://dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/3245451.pdf>
- Iacob, R i Arias, C. J. (2010). El empoderamiento en la vejez. *Journal of Behavior Health & Social Issues*, 2 (2), 25 – 32. DOI:10.5460/jbhsi.v2.2.26787
- Ibesco Social Care. (2016). *Empoderamiento de las personas mayores*. Recuperat 29 de Novembre de 2016, des de <http://ibescosocial.com/wordpress/empoderamiento-de-las-personas-mayores/>
- Mestre Hidalgo, S. (2014 – 2015). *Terapia Asistida con Animales: Propuesta de Abordaje en una Unidad de Convivencia des de la Educación Social*. Trabajo Final de Grado. Recuperat 7 d'Abril de 2017, des de <https://uvadoc.uva.es/bitstream/10324/14444/1/TFG-G%201305.pdf>
- Margrét Guðjónsdóttir, A., Guðmundsson, H. K., Rannveig Guðlaugsdóttir, I., Björnsson, J., Skúladóttir, A, Sigurðardóttir, S.H., ...Brus, R. (2016). *Hacia una tercera edad dinámica: directrices y recomendaciones del proyecto BALL*. Recuperat 11 de Maig de 2017, des de <http://www.Ball-Project.eu/>
- Martínez Artime, A, Matilla Martínez, M, Todó Llorens, M. (2010). *Terapia asistida con perros*. Recuperat 14 de Desembre de 2016, des de http://ddd.uab.cat/pub/treecpro/2010/80131/terapia_asistida_con_perros.pdf
- Navarro Espigares, J.L., Buck, m., Maraver Tarifa, G., Martín Segura, J.A., Midtbø, T., Pérez López, C., Saethre, M.A. (2012). XXVI.International RESER Conference:

Municipal services in the framework of la21: a comparison between norway and spain.

Recuperat 4 d'Abril de 2017, des de <http://www.reser.net/materiali/priloge/slo/33--espigares-et-al.pdf>

- Oropesa Roblejo P, García Wilson I, Puente Saní V, Matute Gainza Y. (2009). Terapia asistida con animales como fuente de recurso en el tratamiento rehabilitador. [artículo en línea]. *MEDISAN*, 13, 6. Recuperat 3 de Desembre de 2016, des de http://bvs.sld.cu/revistas/san/vol13_6_09/san15609.htm
- Para Todos la 2. (2015). Para Todos La 2 - Animales - Perros de terapia y asistencia [Vídeo]. Recuperat a <http://www.rtve.es/alcarta/videos/para-todos-la-2/para-todos-2-animales-perros-terapia-asistencia/3010901/>
- Paws for People. (2015). *The Benefits of Pets & Pet Therapy*. Recuperat 25 de Maig de 2017, des de <http://www.pawsforpeople.org/wp-content/uploads/2011/07/Benefits-of-Pet-Therapy-5.11.15.pdf>
- Proyecto del departamento de composición ETSAB-UPC. (2007 - 2013). Observatoria de espacios escénicos: *La Violeta*. Barcelona. Recuperat 4 de Maig de 2017, des de <http://espaciosescenicos.org/filter/barcelona/La-Violeta-Barcelona>
- RAE. (2017). Jubilar. Recuperat 20 de Gener de 2017, des de <http://dle.rae.es/?id=MZ4npwR|MZ6ZvZa|MZBwxfV>
- Serpell, J. (1995), *The domestic dog. Its evolution, behaviour and interactions with people* (pp. 245-256). Cambridge: Cambridge University Press. Recuperat 23 de Febrer de 2017, des de https://books.google.es/books?hl=ca&lr=&id=I8HU_3ycrrEC&oi=fnd&pg=PP13&dq=The+domestic+dog.+Its+evolution,+behaviour+and+interactions+with+people&ots=BcfARAh1v6&sig=SI4xLDBbUsAop4BdAD6RX0zbvml#v=onepage&q=The%20domestic%20dog.%20Its%20evolution%2C%20behaviour%20and%20interactions%20with%20people&f=false
- Signes Llopis, M. A. (2009). *Terapia/actividad asistida por animales y la 3ª edad*. Recuperat 21 de Desembre de 2016, des de http://www.federaciondealzheimer.org/TERAPIA_O_ACTIVIDAD_ASISTIDA_POR_ANIMALES_Y_LA_TERCERA_EDAD.pdf

- Social.cat. (2017). *La Generalitat reconvertirà els casals públics de gent gran en centres cívics*. Recuperat 25 d'Abril de 2017, des de <http://www.social.cat/noticia/la-generalitat-reconvertira-els-casals-publics-de-gent-gran-en-centres-civics>
- Terapias con Perros. (2016). *Terapias con Perros: ¿Qué es la Terapia Asistida con Animales (TAA)?*. Recuperat 14 de Juny de 2017, des de <https://www.terapiasconperros.com/historia>
- Todo Perros. (2016). Los perros más famosos de la cultura popular. *Todo Perros*, 243, p. 17.
- Universitat de Girona. (2017). Institut de Recerca i Qualitat de Vida (IRQV). Recuperat 6 de Febrer de 2017, des de <http://www2.udg.edu/instituts/RQualitatdeVida/Presentaci%C3%B3n/tabid/16886/language/ca-ES/Default.aspx>
- Vázquez, C. (2009). Mascotas: ¿Amigos medicinales?. *Alternativas en Psicología*. 14 (20). Recuperat 18 de Novembre de 2016, des de http://pepsic.bvsalud.org/scielo.php?pid=S1405-339X2009000100005&script=sci_arttext&tlng=es
- Villar, F., Pinazo, S., Triado, C., Celdra, M. i Solé, C. (2010). Older people's university students in Spain: a comparison of motives and benefits between two models. *Ageing & Society* 30, 1357–1372. Recuperat 20 de Maig de 2017, des de http://www.aepumayores.org/sites/default/files/2010_Ageing_Society.pdf
- Zamorra San Joaquín, M. P. (2002). *Terapia asistida por animales de compañía. Bienestar para el ser humano*. Recuperat 28 de Novembre de 2016, des de <http://formaciones.elmedicointeractivo.com/emiold/publicaciones/ctrosalud2002/3/143-149.pdf>